

Збаразька централізована бібліотечна система
методично – бібліографічний відділ

*Серія: «Широкий світ
малої батьківщини»*

"Село моє, для мене ти єдине, для мене ти найкраще на землі"

(З історії населеного пункту Збаражчини
села Нижчі Луб'янки.
Видання друге доповнене)

м. Збараж
2014 рік

*«Хто не має свого минулого, той
не вартий свого майбутнього»*
М. Рильський

Ідуть роки, проходить життя, підрастають нові покоління, які
створять і творитимуть майбутнє краю, неньки – України.

Однією з характерних рис життя сучасного суспільства є
звернення до своїх коренів, інтерес до вивчення історії рідного краю.
Відомо, що вивчення історії кожного народу починається з вивчення
історії свого роду, оселі, вулиці, села чи міста. В кожного з нас є на
землі такі куточки, куди і в дні радості, і в дні смутку тягнешся за
краплиною цілющої води з рідного джерела, за силою з батьківської
оселі.

При написанні історії взято факти із розповідей односельчан,
використано матеріали з книг, енциклопедій краєзнавчого характеру.

Книга призначена не тільки для жителів села, а й для
студентів, краєзнавців і усіх тих, кому не байдуже історичне і
культурне минуле нашого краю.

Автор висловлює подяку за допомогу в підготовці окремих
матеріалів голові «Союзу українок» с. Н. Луб'янки Гук Я.Г.,
Малішевській Г.І., Гой Я.М., Березовській О.К., Кубіву В.І.,
Цісецькій Я.М., Капелюху В.Т.

Пошуково-дослідницька робота:
*М. Твердої, завідувачки бібліотеки-
філії села Нижчі Луб'янки.*

Редактор:
*Т. Кульпа, завідувачка методично-
бібліографічного відділу ЦБС.*

Комп'ютерний набір:
Г. Бондар.

Відповідальна за випуск:
О. Бойко, директор ЦБС.

*«Мінялися епохи, покоління,
Лиш не мінялося воно –
В своїй красі завжди нетлінне
Моє замріяне село...»*

П. Перебийніс

Географічне положення і початки села

Село Нижчі Луб'янки розташоване у мальовничій долині річки Самець, за 4 км. на північний схід від міста Збараж. Перша згадка про село відноситься до 1463 року. Саме цього року село перейшло у спадщину одному з синів князя Збараського – Василю.

Село нараховувало 560 хат, 1852 чоловік населення (австрійський перепис населення 1910 р.) і було власником 3000 моргів землі (без фільварку). За Польщі населення зменшилося до 1750 чоловік, у тому числі 1590 українців, 130 латинників і 30 жидів (за В. Кубійовичем, 1939 р.)

Назва села походить від кори липового дерева, яку називали «луб». Прикметник нижчий немає тут якісного значення, а вживається лише для відрізнення цього села від села Вищі Луб'янки, що розляглося далше від Збаража.

Фактично Нижчі і Вищі Луб'янки – ніби одне село, що тягнеться вздовж річки майже безперервним рядом будинків.

Село Нижчі Луб'янки знаходиться серед мальовничої місцевості Волинсько-Подільського плоскогір'я.

На схід від села – чудові лісостепові краєвиди. На захід – долина Вовківня. Спочатку Нижчі Луб'янки входили до Волинського князівства, а з 1199 року – до Галицько-Волинського. Після падіння Галицько-Волинського князівства Збаражчиною оволоділи литовські князі: Вітольд і Свідригайло. В 1367 р. захопили польські феодали. Через село проходили головні магістралі, що з'єднували Збараж зі сходом – Татарський шлях («чорний шлях»). Проходив: Крим - Старий Константинів – Підволочиськ – Зборів – Сокаль – Львів. Крім того зі Збаража на село Синяву, Верещаки та Печірну проходив так званий Козацький шлях.

Не один раз у селі лютували татаро-монгольські орди.

В 1631-1632 рр. наші односельці брали участь у повстаннях проти панів і єзуїтів. Під час визвольної боротьби з поляками 1649 р. штаб Богдана Хмельницького знаходився в Нижчих Луб'янках. Саме влітку 1649 р. на східному боці села Нижчих Луб'янок відбувся бій козаків з польським військом. Дуже багато козаків загинуло. Річкою лилася кров загиблих. З того часу потік називається – Кривавим.

Пісня про Кривавий потік

Була колись край Луб'янок

Боротьба кривава,

Де козацтво наше славне

Ляхів виганяло.

Полилася кров рікою

В кривавім потоці

Край села Нижчих Луб'янок

На східному боці.

Воювали діди наші

З ляхами – панами.

Ой тікала пишна шляхта

Лісами й полями.

Все минулось та лишилась

Могила розрита,

Що козацтво наше славне

Там лягло спочити.

Відновили ми могилу

І стежки зарослі.

Віддаватимуть вам шану

Діти і дорослі.

Не померкне наша слава

У борні здобута.

Боротьба за вільний край наш

Не буде забута.

(ж с. Н. Луб'янки Семчук Степан Гнатович)

Період австроугорської та польської окупації

З 1772 р. Луб'янки перебували під австрійською владою. Під час війни 1812 р. в Луб'янецькому лісі діяли партизанські загони.

На довгі роки потрапили Нижчі Луб'янки під владу польської шляхти, а згодом Австро-Угорської монархії.

В селі народився Яцько Остапчук, батько якого якийсь час був послом до Галицького сейму від Української Радикальної Партії. Яцько Остапчук був одним із визначних політичних діячів, що їх видала Українська Радикальна (пізніше Соціалістична) Партія. Він був також послом до Віденського парламенту й відіграв важливу роль в національному пробудженні українських народних мас.

Поодинокі і сім'ями покидали селяни рідні місця і їхали за океан шукати кращої долі.

Українське хорове мистецтво широко збагатив талановитий диригент І. Атаманець, що народився в Нижчих Луб'янках. Він, як писав Олександр Кошиць, не тільки вписав «у музичну історію Детройту ім'я України», але й підняв на висоту й поглибив «поняття правдивого музичного аматорства» надаючи йому шляхетних рис самовідданості та жертвності, яких бракує по більшості музикальному професіоналізмові (з листа Олександра Кошиця до Українського Національного Хору «Думка»).

Духовне життя села

У селі є гарна мурована церква Покрови Матері Божої, збудована 1863 р. Понад 30 років парохом Нижчих і Вищих Луб'янок був о. І. Рейтаровський. Його вікарями були о. Роман Перфецький, о. Іван Бачинський, о. В. Рожанський, о. Улярій Олянович та о. Ліжинський. Потім релігійні обов'язки в селі виконував о. Яструбецький (родом із с. В. Луб'янки). Парафія у ці часи мала 260 моргів поля й 40 моргів лісу.

Молодий о. Г. Яструбецький (в центрі) із своїми парафіянами.

Щирими патріотами, що освідомлювали жителів села, були о. Іван Бачинський і о. Ілярій Олянович та о. Григорій Яструбецький, який був порохом у селі десь до 50 років. За совітів (15.05.1950р.) він був арештований і засуджений на 25 років. Повернувся з тюрми в 1958р.

Церковним старостою довгі роки був Кучма Іван Григорович. Потім багато років церква була недіюча. А в 1975 році – знову відкрита. За цей час парохами були о. Г. Яструбецький, о. Бочкай, о. Водяний, о. Романів, о. Йосип Янішевський.

Зараз з 01. 05. 2000 р. і по сьогоднішній день парохом у селі є о. Михайло Коцкович, а регентом – Мельниківський А Р. (виходець із В. Луб'янок).

В 2001 р. о. Михайло відновив парафіяльний духовий оркестр, який постійно брав участь у всіх парафіяльних імпрезах та прощах у Зарваниці на протязі 10 років. Отець також продовжив працю з Маріїнською дружиною, церковним хором, а в 2003 р. створив у храмі Вівтарну дружину і кожної п'ятниці відвідував місцеву школу, продовжуючи традицію започатковану о. Йосифом Янішевським. З 2004 року в надвечір'я св. Миколая парафіяни з дітьми збираються в храмі на Акафіст, а тоді із запаленими свічками йдуть походом по центральній вулиці до фігури св. Миколая. Там продовжують молитву, чекаючи приходу чудотворця з подарунками.

Маленькі діти розказують св. Миколаю молитви, віршики, співають пісеньки, колядки і отримують з рук Миколая подарунки.

В 2006-2007 рр. силами і пожертвами мирян, кругом храму побудована Хресна дорога.

В травні 2010 р. вперше за останні 73 роки на парафії пройшли місії, які проводив о. М. Шевчишин та о. П. Ковальчук. Церковне братство, сестринство, Маріїнське братство неустанної помочі, родини і місцева влада несли Місійний Хрест від церкви на початок села.

Образ Зарваницької Матері Божої у селі

В 2011-2012 роках зроблено капітальний ремонт дзвіниці і перекрито три куполи церкви та по сучасних технологіях повністю оновлено фасад церкви.

У 2013 році придбано і посвячено новий дзвін. За останні 10 років на парафії відновлено в трьох місцях Фігури (Матері Божої, св. Миколая, св. Валентина), 2 хрести і каплицю на старому цвинтарі.

З 2011 р. отцем Михайлом започаткована піша Хресна дорога по селі в час Великого посту, в якій беруть участь учні старших і середніх класів та вся парафія.

Кожного року на початку червня учні 2 класу мають свято Першого урочистого Причастя.

Отець Михайло зустрічається з молодими подружніми парами, де обговорюються молодіжні сімейні проблеми і шляхи їх вирішення в Євангельському дусі.

За роки незалежної України із села вийшли молоді священики греко-католицької церкви:

- о. Галиш Андрій – служить на парафії в Тернопільському районі;
- о. Володимир Демчук – в Тернополі;
- о. Павло Старицький - в Тернополі.

Православні священики:

- о. Ігор Слота – в Тернополі, зараз на пенсії;
- о. Ігор Мацюк – на Рівненщині;
- о. Липка Іван – в Іспанії у Королівській церкві.

Культурно-просвітницька діяльність

У 1889 р. у селі Нижчі Луб'янки була відкрита три-класова школа на дяківці. Її відвідували 15 хлопців (дівчат не було) у віці 15-18 років. Люди, в основному, ставились до школи неприхильно й не розуміли ні її вартості, ані значення. У 1880 р. школу перенесли до більшого будинку. Учнів було тоді вже 50. Учителем був Корчинський, після нього Гранковський, а згодом Дідик. Громадським писарем був Дмитро Остапчук, а його син Яцко ходив тоді до гімназії.

У селі була читальня «Просвіта», заснована 1904 р. Засновниками були о. Бачинський, Іван Цебринський Дмитро Атаманець, при допомозі студентів Гриця Славути й Андрія Гаврилюка. Просвітяни села присвоїли їй ім'я просвітителя Галичини Маркіяна Шашкевича, на честь його століття від дня народження. Ще у 1903 р. Дмитро Атаманець організував церковний хор, який згодом став хором читальні. Він теж організував драматичний гурток, влаштовував концерти та аматорські вистави, наприклад, «Безталанна», «Ой не ходи, Грицю», «Кара совісти» та інші.

У селі були ще такі товариства: «Січ» ім. К. Трильовського, «Відродження», «Сільський господар», «Народна Торгівля», «Оркестра» (духова) й «Каса ощадности».

Оркестра (одна з перших у всій Збаражчині) складалася з 32 осіб. Організував її і керував Дмитро Атаманець.

Каса (банк) була зорганізована на підставі державного закону, гроші для неї позичив австрійський уряд за підписом і порукою 11 господарів, що мали 11 моргів землі. Майже 5 місяців Дмитро Атаманець добивався підписів ручителів.

Першу суму – 10000 корон – позичив австрійський уряд на 4 відсотки, а каса позичила людям на 6 відсотків. У касі брали позики різні організації та поодинокі господарі до вибуху першої світової війни.

Каса допомагала економічно селу здобути потрібні гроші для фінансування різних національних і приватних проектів у Нижчих Луб'янках та в околиці.

Село було взірцем для сусідніх сіл в організуванні подібних товариств і установ та в веденні їхньої праці.

В селі була створена «кооператива» (крамниця). Там можна було купити товари першої необхідності. Члени сільської управи Степан Мельниківський, Федір Михайловський, Михайло Процишин обрали крамарем Михайла Демчука. Для крамарів кожного місяця проводились одноденні курси. Там вчили, як обслуговувати людей, як зберігати товари. На курсах були присутні крамарі, які мали приватні крамнички.

В другому ряду сидить перший справа Демчук Михайло, а в самому верху (справа) – Вербіцький Пилип (із В. Луб'янок).

У 1906 р. приїхав до Нижчих Луб'янок Львівський театр Йосифа Стадника. Дмитро Атаманець не пропустив тоді ні

однієї вистави, познайомився з директором і артистами і вступив до театру, в якому перебував два з половиною роки. Повернувшись до села, організував драматичний гурток, диригував хором та оркестром.

У 1911 р. драматичний гурток та оркестра виступали з програмою в залі «Сокола» у м. Збаражі. Присутні поляки та жиди з захопленням приглядалися до цих виступів. Тоді село Н. Луб'янки здобуло велике визнання за свої мистецькі виступи.

Вихідцями із села, які здобули відповідну вищу освіту, були Гриць Славута – окружний суддя, Андрій Гаврилюк – доктор медицини, Д. Старицький і Д. Гаврилюк – вчителі.

Власником фільварку у цей час був Бубер, якому належало 3000 моргів землі і гуральня. Бубер мав багато лісу, вирощував хміль, мав хмілярню.

Січове стрілецтво

На початку Першої світової війни Збаражчина потрапила під російську окупацію. Відразу було закрито всі українські школи та установи. Принесла багато горя і страждань ця війна і селянам Нижчих Луб'янок. Полегшення настало тільки в середині лютого 1918 р., коли австрійські війська знову зайняли північно-східні землі Збаражчини.

Краяни ще жили невмирущою славою січового стрілецтва. Саме тоді, на початку 1918 р. повернулася додому значна частина січовиків, зраних, посивілих, але овіяних легендами і героїзмом.

Варто згадати непересічну особистість – сотника УСС із Нижчих Луб'янок Романа Дудинського. Саме він став одним із легендарних героїв безприкладної боротьби усусусів на горі Лисоні, що на Бережанщині. Ще й досі старожили переповідають, як 3 вересня 1916 р. на горі стрілецької слави сотник Р. Дудинський був попереду лави наступаючих і як «ворожа» куля грудь його ранила. Кажуть, що широковідома

стрілецька пісня «Напишіть до батька, напишіть до неньки...» - саме про нього.

А було в УСС і УГА немало жителів с. Нижчі Луб'янки, а саме:

Байтала Степан – сотник Збаразького куреня УГА;
Бермиш Василь – УСС;
Борщ Семен – УСС;
Гаврилюк Андрій – головний лікар-сотник 3-ої та 7-ої бригад УГА;
Галещук Андрій – стрілець УГА;
Галещук Володимир – стрілець УГА;
Галиш Андрій – УСС;
Галиш Петро – стрілець УГА;
Гапанович Іван – стрілець УГА;
Гарматюк Андрій – стрілець УГА»
Гой Василь – стрілець УГА;
Двигаило Микола – УСС;
Демчук Кіндрат – УСС;
Демчук Теодор – УСС;
Добридень Данило – УСС;
Добридень Іван – УСС;
Добридень Ілля – УСС;
Жила Василь – Стрілець УГА;
Кальба Антін – УСС;
Кальба Василь – УСС;
Кардаш Андрій – УСС;
Кошіль Кіндрат – УСС;
Кошіль Остап – УСС;
Кубів Василь – стрілець УГА;
Кучма Григорій – стрілець УГА;
Кушнір Андрій – стрілець УГА;
Мацюк Василь – стрілець УГА;
Микитюк Захарій – УСС;
Микитюк Семен – УСС;
Остапчук Олексій – стрілець УГА;
Паламарчук Олексій – стрілець УГА;

Пелех Микола – УСС;
Процишин Тома – УСС;
Росіл Іван – стрілець УГА;
Савка Теодор – УСС;
Самотіс Григорій – УГА;
Самотіс Данило – УСС;
Самотіс Теодор – УСС;
Снігур Іван – стрілець УГА;
Сторож Антін – стрілець УГА;
Цебринський Михайло – УСС;
Шевчук Іван – стрілець УГА;
Шевчук Петро – УСС;
Шуст Іван – стрілець УГА;
Яремчук Тарас – УГА.
На цвинтарі села є могила січовим стрільцям.

Масові пацифікації

У кінці 1920-х років розпочалися арешти активних громадських діячів, які належали до «Просвіти», «Рідної школи», «Союзу Українок», молодіжно-спортивних організацій «Пласту», «Сокола», «Лугу», кооперативів, «Сільського господаря», студентів, інтелігенції. У 1929-30 роках поляки розпочали масові пацифікації (умиротворення) українців: зганяли на майдани і били, давали по 25-50 бучків. Спалювали і знищували наші бібліотеки, приміщення читалень і кооперативів.

Окремим господарям зсипали докупи різні види зернових культур, в які били з пляшок скло або обливали нафтою, щоб це зерно не було придатним навіть для худоби. Для захисту українців перед польськими націонал-шовіністами Євген Коновалець у 1920 р. заснував із числа військових полонених підпільну Українську військову організацію (УВО). А у 1929 р. шляхом об'єднання багатьох українських націоналістичних організацій він утворив підпільну ОУН, яка

поставила собі за мету готувати молодь до боротьби за українську самостійну соборну державу.

У відповідь на відплатні акції членів ОУН польська влада 16. 06. 1934 р. у Березі Картузькій створила польський концентраційний табір, на зразок фашистських і більшовицьких таборів. Як видно з архівів, тільки за 1934-35 рр. через Березу Картузьку пройшло близько 300 українських патріотів.

Ось що згадують про роки пацифікації Самотіс Мирослава Павлівна (1923 р. н.) і Березовська Ольга Казимирівна (1921 р. н.): *“Поляки зганяли українців і били та заставляли бити своїх односельчан-українців. Хто був слабодухим – погоджувався зі страху, щоб його не били.”*

Батько Ольги Казимирівни Березовський Казимир Казимирович – був поляк. Він допомагав українцям. Коли мала бути пацифікація – посилав свою дочку з записками до односельчан, щоб попередити, але не всім міг допомогти.

Самотіс Мирослава Павлівна згадує пісню, яку склали хлопці у той час в селі:

Послухайте, добрі люди,
Щось скажу нівроку,
Що ся стало у селі
Тридцятого року.
 У суботу пополудню
 Була гарна днина
 Брались люди всі до праці
 Котра підходила.
Одні вдома, другі в полі
Картоплю копали,
А тим часом гайвороння
В село наступало.
 Обступили вражі ляхи
 Село надовкола
 І почали всіх згонити
 Із поля додому.

Пригнали всіх коло церкви,
Ставили рядами
І рівняли наші плечі
Своїми кольбами.

А потому взяли старих
Від нас відлучили,
А ви старі – йдіть додому,
Синів будем били.

А потому до стодоли
Усіх поспихали.
Зі стодоли до шпихліра
По одному брали.

Привели мя до шпихліра
І кажуть лягати.
Сумним оком подивився –
Стоять штири кати...

Проте ніщо не могло зупинити наших патріотів. В селі і далі працювала «Просвіта», якою керував Гаврилюк Андрій Семенович (лікар), «Рідна школа», «Сокіл» - яким керували Галиш Михайло Кіндратович, Кальба Теодор Теодорович, Шевчук Роман Петрович.

«Сокіл» - це молодіжна спортивна організація, в якій була висока дисципліна і культура. Сюди входили: Козак Ганна Володимирівна, Шморгай Ольга Миколаївна, Гой (Гевко) Ярослава Михайлівна, Демчук Юлія Дмитрівна, Барилук Ярослава Луківна, Старицька Марія Теодорівна, Добридень Володимир Ількович, Добридень Григорій Ількович, Демчук Григорій, Демчук Микола, Литвинчук Лука, Гвезда Мирон, Гой Володимир, Ганусевич Микола, Самодала Прокіп та інші. Працював «Союз українок». Головою «Союзу українок» була Кальба Ганна.

У 30-х роках громада села побудувала своїми силами читальню.

Галиш Михайло Кіндратович і Агрес Іван були організаторами в читальні. Концерти організовував Процишин Василь (потім став священиком). Члени просвіти

організовували концерти, фестини, впорядковували могили січовим стрільцям, їздили з концертами в м. Збараж.

Все це було за Польщі – тому розрішення на ці всі заходи повинен був давати староста.

Хор при товаристві «Просвіта» (1935 р.)

Члени товариства «Просвіта».

**Відкриття Народного Дому в м. Збаражі.
Зведений хор с. Н. Луб'янки, Шили, Чернихівці, Лисичинці.**

**Члени товариства «Просвіта» з с. Нижчі Луб'янки:
Максим Барилюк (зліва від портрета), Костянтин Пелех (сидить
2-ий справа), Іван Гой (стоїть 2-ий справа), Андрій Хамлай (стоїть
3-ій зліва), Микитюк Василь (сидить в центрі), Процишин Михайло
(сидить), Демчук Михайло (стоїть перший зліва).**

У «Рідній школі» - вивчали свою історію, вчили господарити.

«Союз Українок» - робив просвору, де збиралися всі сім'ями, приносили різні страви, веселилися, організовували концерти.

«Союз Українок» - 1938 р.

Ось кілька спогадів жінок, колишніх членів СУ.

Спогади Кальби Марії А.

Десь у 1926 р. у с. Н. Луб'янки було організоване товариство «Соколи», до якого входила майже вся свідома молодь села, як хлопці так і дівчата. Товариство «Соколи» організовувало хор. Кожний хорист повинен був бути членом читальні. Десь у 1937 році було організовано «Союз українок», до якого вступила і я. Союзянки платили членські внески.

Після Водохреща проводили вечір «Просвора». Він відбувався з участю священика. Посвячували хліб (просвору), потім мачали в мед і роздавали кожному по кусочку. Тоді веселилися сім'ями.

Після Великодніх свят проводили вечір «Свячене яйце». Був створений комітет СУ, який займався організацією цих вечорів під керівництвом священика. Комітет складався з семи жіночок, головою якого була Кальба Ганна.

До 60-річя «Просвіти» їздили з хором в район. Хор був зведений, яким керував Краснопера. До цього зведеного хору входили села: Н. Луб'янки, Шили, Чернихівці, Лисичинці.

В нашому селі хором керував Процишин Василь. Кожне село мало свій український стрій (кожен стрій різнився чимось один від другого).

Спогади Самотіс Марії

Самотіс Марія згадує, що вступила у СУ в 1937 році. Брала участь у хорі, грали вистави (вчив їх Гаврилук Тома). Народний дім був прибраний вишивками. Всі вишивки готували союзнянки, прибирали, прали.

Спогади Гевко Ярослави

Гевко Ярослава згадує, що теж з 1937 року стала членом СУ. Членами СУ були і жінки і дівчата. З району приїжджала жіночка, яка вчила правил хорошого тону, вчила кулінарії, господарюванню. Організовували курси крою і шиття. Союзнянки – дівчата були і в «Соколах». «Соколи» організовували фестини, мали свій стрій – вишиті блузки і вишневі гофровані спіднички. Не забували і дбали вони про свій рідний храм, співали в церковному хорі.

Старожили пригадують такий випадок: «Одного разу у 1928 році в селі стався великих пожар, під час якого згоріло близько 20 нумерів. Коли вогонь підійшов до садиби Кучми Наталії, вона взяла образ (страдальний) і щиро молилася. І сталося чудо – вітер обернувся в другий бік і тоді вогонь погасили (хоч хата у Наталі була під стріхою і було повно снопів із збіжжям). До-речі, образ цей і сьогодні зберігається у внучки Наталії – Малішевської Ганни (Кучми)».

Культурно-просвітницька діяльність вул. Кавалок

У ті далекі часи на вул. Кавалок у хаті, де жив Чепіль, була кавалкова читальня. Кавалкові люди були дуже співучі та активні. Будзан Сидорко був головою читальні. Тут грали різні вистави, які вчив Петравський Іван. Йому допомагав Яремусь Семен. Кавалковий хор та аматорський гурток славився і за межами села.

Аматорський гурток вул. Кавалок
Сидять зліва: Гевко Є.Т., Пархін Є. Бермиш В., Кошіль (Бойко)М.
Справа внизу- Кам'янецький В., зліва - Пархін К. М.
Вгорі зліва- Кам'янецький Ф., Шморгай М., Комендант В.
Справа другий-Бойко Т., третій - Камінський С.

В центрі керівник аматорського гуртка Петравський І.

Ось одна із пісень, які співали на Кавалку.

Розв'яжіте мої крила
Дайте вволю політати
Я прокинусь: тую долю
Полечу її шукать.

Може з горя заболіла
Чи з печалі умерла,
Може то її могила
Вже травною заросла.

Я ту мамину могилу
Всю цвітами обсаджу
Я ту мамину могилу
Всю слезами обіллю.

А в неділю стара мати
До воріт тюрми прийшла,
Свому рідному синочку
Передачу принесла.

Я принесла передачу,
Бо всі люди говорять,
Що в тюрмі тих ув'язнених
Дуже голодом морять.

А начальник усміхнувся,
Усміхаючись сказав,
Що твій син тієї ночі
На впокій душі попав.

Твого сина розстріляли
При тюремній стіні.
Як під суд йому читали,
Бачив зіроньки ясні.

Я купила передачу
За останні гроші.
Передайте передачу
За впокій його душі.

*(Записано від Галиш Зеновії
Петрівної, жительки
вул.. Кавалок, 1935 р. н.)*

Комуністичні репресії

У XX ст. український народ пережив одну з найбільших трагедій у своїй історії – терор і репресії тоталітарного комуністичного режиму. Нещадна боротьба з противниками більшовизму та їх фізичне знищення в період Українських національно-визвольних змагань 1917-1921 рр.; три голодомори, з яких найбільш масштабним і трагічним став свідомо організований владою геноцид українського народу за допомогою голоду в 1932-1933 рр.; великий терор 1930-х, апогей якого припадає на 1937-1938 рр.; репресії і депортації на західноукраїнських землях у передвоєнний і післявоєнний періоди; переслідування і засудження українських патріотів у 1950-1970 роки – ось основні віхи його злочинних діянь. Жертвами цього режиму стали мільйони людей. І не лише його противники, котрі справедливо не могли змиритися з людиноненависницькою ідеологією та практикою більшовизму, а ще більше людей, яких влада бездоказово вважала своїми ворогами і за надуманими звинуваченнями переслідувала та безжально знищувала.

Як стверджують документи від першого ж дня вступу військ Червоної армії в наш край 17 вересня 1939 р. спеціальні військово-чекістські групи проводили арешти людей за наперед складеними агентурою списками і відправляли заарештованих за Збруч.

Із встановленням радянської влади репресії посилювалися і досягли величних масштабів. Не обминули вони і с. Нижчі Луб'янки. Багато сімей були вивезені на спецпоселення, були арештовані.

Так Гаврилюк Тарас Васильович був арештований в 1940 р. під час арешту учнів гімназії, членів ОУН. Йому вдалося втекти з друзями через вікно. Переховувався в родинному селі, а в 1944 році емігрував на Захід.

Добридень Михайло Ількович, член ОУН. Заарештований 15. 04. 1941 р. УНКДБ у Тернопільській

області. Розстріляний у червні 1941 р. у зв'язку з початком воєнних дій в Україні.

Матуляк Пилип Васильович, Матуляк Анастасія Єрафіївна, Хруль (Матуляк) Ольга Володимирівна були виселені у 1940 р. в Оренбурзьку область та інші.

Три роки від початку липня 1941 р. до кінця липня 1944 р – у селі хазяйнували німецько-фашистські загарбники. Цей невеликий за часом період став одним із найбільш трагічних в усій історії краю.

А от що згадує про ці роки Кубів В. І. (1933 р. н.)

У липні 1941 року у селі появились німці. Люди готувались їх зустрічати з образами. Німці їхали на мотоциклах з кулеметами. Люди злякалися і всі повтікали.

Із спогадів Малішевської Ганни Іванівни (дівоче Кучма)

Перше, що мені запам'яталось, то як вступали в наше село Нижчі Луб'янки німці. Наші люди зустрічали їх, як визволителів. При в'їзді в село була зроблена брама, на ній висів портрет Шевченка, були квіти.

Але незадовго люди розчарувалися. Німці почали забирати молодих людей і вивозили їх до Німеччини. А найбільше запам'яталося мені, як була «карна диспозиція». Село не здало всього контингенту зерна і німці забирали все, що знаходили на господарстві хата в хату. В нас забрали все з шпихліра і ще заставили маму вибирати зерно з засіків. Зерно, муку і навіть кусок полотна. Коли мама не захотіла набирати, то німець вдарив її кілька разів нагайкою, покликав ще сусідку і забрали все до зернини.

То була весна і ми тоді голодували. Я пам'ятаю, як дехто приносив нам мишину муки чи якоїсь крупи і мама пекла паляничку, яку давала нам одну на день, а було нас 3-є дітей.

Потім німці ганяли за нашими чоловіками, заставляли їх копати окопи за нашим селом.

Одного разу натрапили на двох наших односельчан (пострижених), то зразу застрілили їх. Це були Галиш Михайло і Волинець з Вищих Луб'янок.

Коли в наше село вступили російські війська, то люди боялися їх як вогню. І було чого боятися, бо вони зразу почали забирати чоловіків і коней на фронт. І це не була демобілізація, а гнали їх, як якихось бандитів.

Я пам'ятаю як ми з мамою бігли за колоною людей, яких гнали зі Збаража (там був пункт збору) в сторону Ланівцеь. Мама хотіла дати татові передачу, то не дозволили, тільки те, що встиг тато взяти в руки. А ще одна старенька жінка з лісу, Базиліук Єва, хотіла передати синові хлібину і пляшку молока, то москаль наїхав на неї конем. Жінка впала на брукувку, хлібина покотилася, а пляшка з молоком розбилася. Була тоді весна, болото. Гнали їх по тому болоті. По обидва боки колони їхали москалі на конях, а ззаду їхали машини.

Незадовго, на Великодні свята, коли всі люди були у церкві, знову відбулася подія, яку ніколи не забуду. При виході з церкви стояли москалі і випускали тільки старих людей і дітей. Всю молодь забрали і посадили в Штокайло Олексі (Червонюк) шпихлірі – дівчат, а хлопців у льосі. Москаль сидів під хатою і грав на гармошці, співав «Катюшу». Мами ходили по дорозі і плакали, бо їм не дали передати дітям хоч свяченого яйця. І все це було без суду і звинувачень.

Того ж дня, як відправили наших батьків на фронт, були вбиті Штокайло і Максим Барилюк. Вони хотіли втекти, то Штокайло вбили за старою могилою, а Барилюка трохи далі по дорозі до Синяви.

Барилюка поранили і привезли до школи – тут був шпиталь. Його не хотіли навіть перев'язати. Мої мама і тітка Катерина Кучми пішли та й забрали його до нас додому, але він незадовго помер. На плечах у нього була дуже велика рана (напевно були поранені легені), він втратив багато крові. Я сама бачила цю рану.

Тоді у 1944 році багато жителів села були заарештовані ВКР «Смерш» МВО під час служби в РА і засуджені на 5-10 років ув'язнення. А саме:

Галиш Михайло Васильович – на 10 років
Демчук Лука Миколайович – на 8 років
Демчук Федір Васильович – на 5 років
Добридень Григорій Ількович – на 10 років
Кальба Микола Іванович – на 10 років
Кальба Роман Іванович
Кардаш Володимир Андрійович
Кошіль Лука Антонович – на 8 років
Кошіль Ярослав Дмитрович.

Потім почалися страшні переслідування, вивози, арешти, облави. В селі були постійно яструбки (місцеві хлопці помічники кадебістів) і дільничний міліціонер.

У цей найбільш трагічний в історії краю період в боротьбі з гітлерівськими окупаційним режимом восени 1942 р. зародилась на Волині, включаючи північну частину Тернопільщини, Українська Повстанська Армія (УПА). Багато жителів села Н. Луб'янки влилися в ряди УПА. Це:

Атаманець Василь Іванович
Атаманець (Логуш) Ганна Степанівна
Барилюк Максим Лукич
Барилюк Тарас Лукич – «Клен»
Бордун Володимир Михайлович
Вербіцький Григорій Степанович
Вікторук (Гой) Олександра Теодорівна
Гаврилюк Андрій Семенович
Гаврилюк Богдан Андрійович
Гаврилюк Володимир Томович
Гаврилюк Тарас Васильович
Гаврилюк Тома Семенович
Галиш Кирило Олексійович
Галиш Михайлина Дмитрівна
Галиш Михайло Васильович
Гарматюк (Парій) Ганна Іванівна – «Ганнуся»

Гой Іван Степанович
Двигаїло Мирон Григорович – «Дубчак»
Демчук Лука Миколайович
Демчук Галина Василівна
Добридень Григорій Ількович
Добридень Михайло Ількович
Кальба Павло
Кальба Роман Іванович
Кальба Теодор Іванович
Кошіль Лука Антонович
Кучма Василь Григорович
Литвинчук Лука Микитович
Литвинчук Павло Микитович
Мединський Михайло Петрович
Микитюк (Шморгай) Ольга Миколаївна -
(«Любов», «Чайка») – зв'язкова.
Михайловська Марія Михайлівна
Образюк (Остапчук) Павлина Іванівна
Олексенко (Галиш) Марія Олексіївна
Павлик Лука Лукич
Павлик (Цигипало) Марія Іванівна
Паламарчук Йосип Олексійович
Паламарчук (Козак) Ярослава
Парій Іван Іванович – «Смерека»
Парій Стефанія Іванівна
Пастушенко Володимир Антонович
Пелях Варвара Костянтинівна – «Смерека»,
розвідниця УПА
Рокицький Григорій Артемович – «Левко»
Скварій Петро Васильович
Славута Павло Прокопович
Слота Ярослав Павлович
Хамлай Мирослав Андрійович
Худа (Микитюк) Марія Михайлівна – «Райдуга»,
зв'язкова УПА.
Худий Йосип Антонович

Шевчук (Гевко) Марія Григорівна
Шевчук Роман Петрович
Штокайло Дмитро Іванович
Шуст Іван Томович
Яремчук Олексій Семенович
Яремчук Степан Дмитрович.

Багато людей у селі були симпатиками УПА, допомагали повстанцям чим могли, за що зазнали терору і репресій від комуністичного режиму Радянського Союзу. Десятки сімей із малими дітьми були вивезені на спецпоселення. Репресії тривали до 1951 року.

Спогади репресованих односельчан.

Ось якими спогадами поділилась Двигайло Євгенія, яку вивозили саму (чоловік був засуджений).

- Коли прийшли кадебісти до хати, то майже нічого не дали взяти з собою із продуктів. А коли прийшла прийомна дочка і принесла відерко пшона, то москаль копнув ногою те відерко, розсипав по хаті пшоно і не дав взяти. Коли їх тримали на пересильному пункті у Копичинцях, то важко передати словами цю каторгу, яку там прийшлось перебувати. Було літо, духота, людей повна кімната. Спали майже на купі діти і дорослі. В кутку стояла «параша». В кімнаті сморід, мухи. Коли ішли до «параші», інші прикривали рядном від дітей чи дорослих. Їхали дуже довго поїздом-товарняком. Коли привезли їх в Томськ, то розділили – одні лишилися працювати в місті на шахті, а других повезли в тайгу. Посадили на паром і завезли на якийсь острівцець. Висадили там і залишили під голим небом. Конвой, який супроводжував їх всю дорогу, залишив їх. Пробули вони там десь тиждень і, коли почав падати сильний дощ, все що мали, промгло і змарнувалось. Тоді їх забрали і повезли далше. Поселили в тісні та діряві бараки по кілька родин разом. Всі ходили в тайгу різати дерево, а вдома лишалися тільки діти і старші. В лісі її вкусив отруйний

кліщ. Лічили її в Омській лікарні. Вона не мала що їсти та і не могла. Але знаходились лікарі, що приносили з дому щось поїсти і так помалу вона вижила. А була чорна і худа до невпізнання. Один лікар сказав: «Щаслива ти Євгеніє в Бога», бо з тієї хвороби із 100 чоловік виживає один. І справді Бог допоміг Євгенії перебути цю каторгу і повернутися додому. Повернувся і її чоловік. Побудували собі маленьку хатину, бо в їхній хаті жив учитель.

Ця жінка була з 1907 року. Своїх дітей у неї не було, але вона була дуже добра, щедра, весела. На старість вона мала дар лікувати других – переважно дітей. Виливала віск, качала яйця. Її любили всі. Вона знала народні обряди, вміла заспівати на весіллі, і на хрестинах. Коли померла пані Євгенія і її проводжали в останню путь, то по обидва боки труни йшло багато дітей з букетами квітів.

(Із спогадів Ганни Малішевської).

А ось ще одні страшні спогади Худої (Микитюк) Марії Михайлівни – псевдо «Райдуга» 1923 року народження.

Було це 8 травня 1945 року на Великодні свята. Юна Марія, йдучи разом з родиною до церкви і не здогадувалась, що звідти до рідної домівки вже не повернеться. Для неї закінчилася її радісна молодість. Причетних до УПА викликали за списком, відразу з церкви. Допити тривали два місяці. Катували, били нагайками по голові, по колінах, аж кров бризкала по стінах. Судили арештованих аж на Івана, за участь в діяльності УПА. Зв'язкова Марія – псевдо «Райдуга» отримала 10 років каторги. (Через два роки після цього відправили до Сибіру матір з молодшим братом. Батька уже не було, в 1942 році німці забрали до Німеччини на роботу).

Три тижні везли Марію до Воркути. Далі життєва стежина пролягла до Тайшету, Красноярська, Норільська.

3 роки перебувала в м. Абізь посьолок Фіон (Комі АССР) на лісопвалах. Півтора року була у м. Тайшеті на

лісоповалах, на шпалозаводі. З 1949 по 1953 р. – в Норильську, була в забоях, рила котловани.

9 жовтня 1953 року Марія врешті відбула свої страшні роки спокути за любов до України.

Після звільнення її з'єднали з рідними, які відбували своє покарання в Кемеровській обл. м. Осінники, бо в рідні Луб'янки вона не мала права повертатися. І знову для неї почався каторжний труд, шість років працювала у шахті. Там знайшла свою долю – теж каторжника – чоловіка. Народила двох дітей Галю і Романа і у 1962 році усім сімейством повернулися на рідну землю у Луб'янки. Таких сімей тут не чекали. Колишня батьківська хата була продана і довелося її з часом викупувати за тяжко зароблені гроші. А до цього прийшлося скитатися по чужих кутках.

Пані Марія була патріоткою рідної України і залишилася нею до самого свого кінця. Вона співала в хорі, була сестрицею у рідному храмі. Ось кілька пісень, які вона завжди любила співати.:

Мине весна, настане літо,
В саду квіточки розцвітуть,
Мені нещасному бродязі
В кайдани руки закують.
 Прощай, холодная темнице
 Останній раз в тобі сиджу,
 Прощай, дівчино, моя люба,
 Я завтра на розстріл іду.
Я завтра, мов ті зорі ясні,
Стану в ряди веселих мрій,
Я завтра, мов той цвіт зів'яну
Більш не почуєш моїх слів.
 Не знайдеш мене у садочку
 Не знайдеш мене між людей,
 І більш тебе я не пригорну,
 До своїх юнацьких грудей.
Дубовий хрест буде за батька,
Береза – за матір буде.

А темна, ситаря могила
Прикриє голубко мене.

* * *

Тихесенький ранок, легесенький вітер,
Він віє здалеку ген-ген.

Спить нарід спокійно від денної праці,
Собаки віщують злий день.

Побачив на шляху парову машину,

Що везла московських катів.

Забрали родину, жаль серце стискає,

Що вже не побачу братів.

Прощались родини з своїми хатами,

Де жили щасливі дні.

На старість недоля виганяє з хати,

Везуть у далекий Сибір.

Там голод і холод, сніги і морози.

Там гине вкраїнський народ.

Ой Боже наш, Боже, зніми з нас кайдани

І дай же нам волю за труд.

Тюремна. Худа Марія (третя справа у другому ряду знизу).

Осинники. Шахта. Марія зліва.

Нелегкою була і доля Марійчиного чоловіка Худого Йосипа Антоновича, 1919р. народження. Народився він у с. Хавловичі (Польща), звідки змушений був переїхати у с. Чагарі-Збараські на Україну. Був членом ОУН. Заарештований був 28.02.1946 р. Збараським РВНКВС. Засуджений був 21.05.1946 р. ВТ військ МВС у Тернопільській обл. на 10 років ВТТ із конфіскацією майна та 5 р. позбавлення прав. Покарання відбував у м. Воркута (Республіка Комі, РФ) та в м. Осинники Кемеровської обл.. (РФ). Там він познайомився з Марією Микитюк і одружився. Звільнений був 20.09.1955 р. В 1962 р. разом із дружиною і дітьми повернувся на Україну у с. Нижчі Луб'янки, де і помер у 1976 році.

Тюремна. Худий Йосип Антонович.

А ось що згадує Старицький Ярослав Леонідович.

Народився я 30 квітня 1937 року в с. Н. Луб'янки. Батько мій був на фронті. Я з мамою, дідусем і бабусею був вдома. Одного разу німці вигнали бабусю копати окопи і коли вона обезсиліла, німець так копнув її чоботом, що та померла. Мати дуже злякалася і через кілька днів захворіла (збожеволіла). Коли повернувся з війни батько, маму повезли на лікування в м. Львів. А в 1950 р. в січні місяці прийшли вночі коновці і його з батьком забрали, а старого діда залишили вдома.

Пригадує Ярослав, що дуже довго їхали, бо аж на Великдень попали в Іркутську область. Поселили їх в бараки по 5-6 сімей. Тим, хто працював, давали по 200 г. хліба з соєвої муки, а хто не працював – зовсім нічого не отримував. Кожного місяця давали розписку в комендатурі, що не втечуть. А в 1956 р. 5 серпня був призваний в Армію. Служив на Камчатці в прикордонних військах. Після служби приїхав в село. Батько вже був вдома, а мати померла в лікарні.

Цісецький Андрій Онуфрійович

Народився я 22 серпня 1928 року в с. В. Луб'янки. Взимку 1945 року був заарештований і вивезений в Комі ВССР м. Єнта, де пробув 9 років.

Працював в шахті кріпильщиком лави. Зарплати не одержував, аж після смерті Сталіна невелику частину стали видавати. Весь час був під наглядом.

Додому повернувся в 1954 році.

Завалій (Гой) Леся Іванівна (1928 р. н.)

25 грудня 1945 року арештували мою сестру Юлю за зв'язок з повстанцями. Потім арештували маму. В 1946 р. на другий святій вечір була облава і арештували 18-річну Лесю. Обвинували її за зв'язок з підпіллям. Три місяці тримали її під слідством у м. Збараж. Били, вночі водили на допити. Начальником тюрми був Самотохін – дуже жорстокий, по зв'язочому ставився до людей. Слідчими були Бородін і Шамандронов – справжні кати. Приводили на очну ставку Яремчука Степана і Байталу Йосипа. Допити тривали 10 ночей.

Виселена була в м. Осинники Кемеровської обл. (РФ). Там вийшла заміж за Лук'яна Завалія. В 1954 р. переїхала з чоловіком і мамою. до батька в м. Красноярськ (РФ). В 1957 р. переїхала у Луганську область, а в 1958 р. повернулася в с. Н. Луб'янки.

Кальба Микола

Був 1944 рік, місяць березень. Нас заказали на роботу в село В. Луб'янки. Але нас обдурили. В Нижчих і Вищих Луб'янках зібрали близько 100 чоловік і відправили пішки в місто Збараж. В Збаражі ночували в stodolі. Ранком вигнали на площу. Був присутній голова с/ Ради Павло Камінський і секретар Михайловський Ф. Зробили перекличку і під конвоєм

погнали пішки до Лановець. В Ланівцях ночували в жидівській божниці, а ранком відправили пішки до Ямполь. З Ямполь – на збірний пункт в село Довгалівка. Там ночували в колгоспному шпихлірі. Ранком погрузили в вагони картоплю і поїхали поїздом до Чкалова. Там нас розподілили по воєнних частинах.

Я захворів на дизентерію. Мене відправили в лікарню. Там я пробув 3 тижні. 21 червня мене виписали і забрали в КПЗ (арештували). Почалися мучені допити. Спочатку засудили мене на розстріл, але потім замінили на 10 років ув'язнення. 3 роки відбував в Сибіру, Кемеровська обл., 7 років в Магадані.

В Магадані працював на золотих копальнях. Харчі були погані. Люди не доїдали. Почали хворіти, кинулася цинга. Багато людей повмирало. Із золотих копанень попав на завод, де 14 місяців плавив сталь. В 1960 р. повернувся до рідного дому.

Галиш Ганна Сидорівна (1931 р. н.)

Арештована була в 1948 році на 10 років ув'язнення. Мала 17 років. Звинувачували у зв'язку з бандерівцями. На допитах дуже били, тягнули за коси і товкли головою до стола, показували фотографії сільських хлопців і дівчат і казали впізнавати. Не виходять з пам'яті дні і ночі проведені в Збаразькому КДБ. Не було спокійної ночі, бо як не допит, то щурі гонили по ногах і плечах. Сиділа і в одиночній камері у Тернополі. За 6 місяців слідства не дали ні однієї передачі, що приносили їй. До цих пір не може забути як їх гнали в колоні під конвоем із здоровенними собаками. Був тріскучий мороз. В той час тягнули по снігу напівголого чоловіка, бо той не міг йти. В одному мешті, бо другого загубив. Ноги, руки і лице в нього були відморожені. А дочка його йшла в колоні і впізнала свого батька.

Коли була в лагері – дуже голодувала. Дівчина-литовка часто ділилася з нею останнім кусочком хліба і жили вони між собою як рідні.

Слота Ольга Іванівна

Народилася в 1937 році. В Сибір вивезена з родиною в 1950 році. Була там 5 років. Звільнили її, як малолітню.

Найбільше вбилося в пам'ять, як прийшли їх вивозити. Батька і брата посадили в хаті по кутках, а її 13-ти літню дитину водили скрізь по горі, хліві, стодолі з ліхтарем шукали бандерівців.

А коли були в Копичинцях, то не може забути тих «параш» в кутку кімнати, дух, сморід, якого неможливо було перенести. Діти мліли, страшенно хотілося пити, а води не було.

Сім'я Двигаїлів

Двигаїло Анастасії було 40 років, а її дочці Марії – 10 років, коли їх вивозили. Було це 27 січня 1950 р. Звинувачували їх за те, що давали їсти бандерівцям. Завезли їх в Копичинці, де вони пробули до 1 березня. Зігнали більше сотні людей в одну кімнату (не було де голці впасти). Як полягали спати всі на землі, то переверталися всі по команді. 3 березня по квітень везли їх в Амурську область. Зупинилися в Мезановському р-ні. Там, разом із сім'єю із Заліщик, викопали собі землянку і так жили. В 1955 році Марію Двигаїло звільнили, як малолітню. Вона приїхала в село і жила в Двигаїло Омеляна. А батьки повернулися в 1960 р. Але хтось сказав в міліції, що вони підсобники бандерівців і їх вигнали з села. Тоді вони поїхали в Алма-Ату в посёлок Бурундай, де прожили до 1965 р. і тоді вже повернулися в рідне село до заміжньої дочки Марії.

Яремчук Юлія Дмитрівна

В 1947 році сім'ю Яремчук Юлії Дмитрівни, яка жила з чоловіковими батьками і 4-х річною дочкою Надею вивезли на Сибір, в Кемеровську область м. Осінники. Працездатною була

лише вона сама. Батьки вже були старі, працювати не могли, бо треба було працювати в шахті, а це дуже тяжка робота. Скільки висмоктувала сил і здоров'я ця робота у тендітної Юлії. Але треба було працювати, бо пайок давали лише тим, хто працював. І цей пайок треба було ділити на чотирьох. Жили в землянках, а згодом переселили їх в підвали під будинками, де вже було тепліше і просторіше. Пізніше Юлія переїхала до чоловіка в Норильськ, якого звільнили в той час із тюрми. Довгих 11 років довелося пані Юлії скитатися по чужій далекій Сибірській землі. Батьки додому вже не повернулися. Мати померла в Осінниках, а батько в Норильську. В 1958 р. повернулися з чоловіком і дочкою Надею на Україну.

Росіє Євгенія Василівна

Євгенія Василівна мала 17 років, коли її арештували в 1946 році. Довгих і надзвичайно тяжких 12 років довелося їй відбувати у тюремному засланні в Свердловській обл., Мордовії і в Красно-Ярському краї на будівництві ГЕС.

Микитюк (Шморгай) Ольга Миколаївна

Микитюк Ольгу – зв'язкову УПА (псевдо «Любов», «Чайка») було засуджено на 15 років каторжних робіт. Арештована вона 19. 04. 1945 р. Збаразьким РВ НКДБ. Покарання відбувала в містах Воркута, Тайшет (РФ), тяжко працювала в шахтах. Відбула 12 років і 8 місяців тюремного ув'язнення. 14. 07. 1956 р. була звільнена і повернулася в рідне село. 12. 11. 1991 р. була реабілітована. Померла 06. 03. 2006 р.

Кардаш Емілія Павлівна

Емілія Павлівна – як і більшість людей не стояла осторонь політичних подій, які відбувалися в ті роки на західних землях України. В 1945 році, маючи не повних 17

років, вступила в підпілля. Була станичною. Виконувала різні доручення. І ось в 1946 р. почалися масові арешти, всіх, кого запідозрювали за зв'язок з повстанцями. Вранці, коли Емілія ще спала, прийшли до неї енкаведисти. Але доля була до неї милостива. Коли вона вже зібралася, попросилася вийти на двір. Спочатку її не пускали, але потім вмовила таки. Надворі вартових не було. І Емілії вдалося втекти. Так минула її тюрма. Довго прийшлось переховуватися по других селах від облав. 4,5 роки вона була у селі Зарудечко в одній сім'ї під виглядом кухарки. Не раз попадала в скрутне становище і здавалось, що її ось-ось викриють, але доля завжди залишалась до неї милостивою. Від постійного нервового напруження і переживання Емілія захворіла і в 1950 р. змушена була повернутися додому, де ще деякий час переховувалася в сусідів, родичів. Коли затихли арешти і переслідування, вона почала відкрито жити дома і записалась до школи.

Пелех Варвара Костянтинівна

Сім'ю Пелех Варвари було вивезено 7 жовтня 1949 року. Разом із сім'єю Демчук Юлії.

Варвара Костянтинівна була членом ОУН від 1944 року. Розвідниця УПА. Псевдо «Смерека». Виселена була в Читинську обл. (РФ).

Пані Варвара часто згадувала, що вистояти у цей важкий час їм всім допомагала взаємна підтримка. Вони завжди збиралися разом чи це Різдво, чи Великдень. Ділилися приготівленим, як проскурочкою, по кусочку. І гімн свій український «Ще не вмерла України» тихенько співали, і пісні українські.

- І що ми за народ такий? - говорила вона. Нас морять голодом, а ми пісню співаємо. Нас катують, а ми молимося.

- Господи, воззри на Україну, змилуйся над її дітьми. Щоб пісня їхня славу їм зі всього світу несла, щоб писанка наша світ дивувала, щоб на вишитих рушниках доля її

виколихувалась. А на могилах предків у рідній стороні цвіли вишні і червона калина.

«Воскресла Україна»

Встаньте сестри, встаньте браття,
Час піднятись із землі –
Воскресає наша мати,
Гине чорний вік в імлі.
Десть в Гулагах іржавіє на стовпах колючий дріт,
У розлюченій завії – скрегіт табірних воріт.
Із далекого полону, ніби знята із хреста,
Повертається додому наша матінка свята.
Розкажи кохана мамо, хай почує цілий світ,
Як знущалися над нами, катували сотні літ.
Виставлялася на посміх наша славна давнина,
То російські, а то польські нам давали імена.
Щоб забули, хто ми, звідки, і яких батьків сини,
Час мине, і де ті свідки, документи, де вони?
Як зухвалії шукали, ще й хохлами нарекли,
Обдурили, обікрали та й у рабство віддали.
Мамо роду і народу, подивись, твої сини
Вже посіяли Свободу, вже колосяться лани.
Дозріває, буде віно, і святої волі час
Україно! Україно! Ми - для тебе, ти – для нас.

Парій Ганна Іванівна

Кров холоне в жилах від спогадів жительки села Парій Ганни Іванівни, яка втративши найдорожчих людей – двох сестер Стефанію і Марію та брата Івана (членів УПА), ще й до того була сама засуджена на 15 років тюремного ув'язнення. Із її розповідей дізнаємось, що її сестри Стефа і Марія були вбиті в 1946 році в криївці в селі Синягівка. А брата Івана забили в Збаражі на допиті в 1946 році. Парій Ганну забрали в тюрму 13 квітня 1945 року. Яких тільки мордувань не придумували кати

на допиті в Збаражі: виривали щипцями тіло на животі, перебили ребра і зломили щелепу. А потім тюрма. Спочатку в Томську, тоді в Кемерово на торфоболотах, далі в Норильську, потім знову в Кемерово, а тоді в Іркутську.

І всюди важкі каторжні роботи, знущання, нелюдські муки.

Довгань (Комендат) Євгенія Юрїївна

Народилася Євгенія в Чорному Лісі на Збаражчині. В сім'ї їх було двоє дітей. Брат був повстанцем, його вбили москалі. А під час облави в 1945 році схопили і заарештували Євгенію за зв'язок з бандерівцями.

Страшно згадувати, яких тяжких нелюдських тортур їй довелося витерпіти. Коли арештували, то три тижні тримали під слідством і кожну ніч били. Слідчий – кат, на прізвище Волков так бив по голові, що втрачала пам'ять. Відливали водою і далі били. Пообривали волосся, побили голову так, що стала інвалідом на все життя. Настала глухота. А далі – 10 тяжких років тюрми і 5 років – заслання.

Коли настав довгожданий час повернення на рідну землю, то ступити до батьківської оселі не довелося – там жили інші люди.

* * *

Багато жителів села було вивезено у ті часи. Вивезли також родину Ганусевича Григорія з дружиною Марією і трьома дітьми: Іваном, Василем і Ганною.

- Коли моя мама пішла до них на подвір'я, щоб допомогти збиратися і попрощатися з ними, то москаль її так відіпхнув, що мама полетіла в гноївку біля хліва – згадує Ганна Малішевська, їхня сусідка.

Вивезли родину Галиша Івана Сафроновича з двома дітьми, родину Гевко Григорія з дочкою і онуком, Штокайло Івана з дружиною Марією і синами Богданом та Ярославом, Гоя Івана і Настю з дочкою Лесею, родину Хамлая Андрія,

Гаврилюків, Двигаїла Якова з дочкою Марією, Демчук Юлію з дочками, родину Остапчуків з 3-ма дітьми, родину Старицьких, Атаманця Івана з жінкою і сином Павлом, Галиш Євгенію з сином, Микитюка Івана з мамою (сестра, Худа Марія - була суджена), Добридень Євгенію з сином Ігорем і багатьох інших.

Спогади Пархін Михайліни (1934 р. н.)

«Встань, Тарасе, пробудися,
На свій нарід подивися,
Як твій нарід тут бідує,
В криміналах крепирує.
В криміналах чорні грати
Мусить нарід пропадати...»

Пригадую, як день 19 серпня 1948 р. став страшним днем в родині Мейника Андрія Метопоровича.

Тижнем раніше його син Євген і дочка Антоніна поїхали на своє поле взяти пару снопів жита, щоб вимолотити і змолоти на жорнах муки, бо сім'я, яка налічувала 8 дітей, не мала що їсти. (В цей час в селі розпочалась колективізація, почали забирати у людей різний реманент, коней. А їх батько Андрій був на конюшні конюхом). В полі їх побачив польовий і заявив в міліцію, що діти вкрали з поля збіжжя. Забрали цих дітей і посадили до льоху під клубом в с. В. Луб'янки.

На 19 серпня 1948 року призначили відкритий суд у сільському клубі В. Луб'янок.

Сюди прийшли люди з Вищих і Нижчих Луб'янок.

Судили дітей: Євгена і Антоніну та батька Андрія за те, що видав коні з конюшні, де він працював.

Привели їх під конвоєм. Суд призначив покарання – 10 років тюрми кожному.

Старші діти Лука і Стефанія в цей час ще були на примусових роботах в Німеччині, а мати залишилася з чотирма малими дітьми на руках. Більші діти – пішли в найми до людей пасти худобу.

- Дочка Антоніна відбувала покарання на лісоповалі в Свердловську, а батько з сином – в іншому місці. Тоня писала додому листи на папері з мішка.

- Пишу листочок на ялові дощці

Іди, іди листочку до родини в гості.

Як прийдеш додому – низенько вклонися

Як візьмуть тя в руки, то сам відчинися.

У 1953 році, коли помер Сталін, було оголошено амністію для засуджених. І от через п'ять років всі повернулися додому.

Отже, як бачимо, найбільш фізичних і моральних втрат зазнало населення Тернопільщини і нашого села в ХХ столітті від режиму, котрий вважав себе народним, твердив про соціальну справедливість і братерство людей. Це був комуністичний режим Радянського Союзу. Про масштаби і суть злочинів вчинених цим режимом ми знаємо ще не все, а їх наслідки наше суспільство не може подолати. Потрібні час і зусилля, щоби визнати всю правду про терор і репресії, які впродовж десятиліть вів цей режим проти власного народу, довідатися про долю безневинних жертв.

Обпалені полум'ям війни

Друга світова війна стала для жителів с. Нижчі Луб'янки, як і всієї України, важким випробуванням. Вогняний смерч обпалив чи не кожную хату, сім'ю, родину, залишивши на чорних згарищах тисячі вдів і сиріт. Майже до кожного житла не повернулись з фронтових доріг батько чи син, загубились у чужинецькій неволі брат чи сестра.

Немало і жителів села Нижчі Луб'янки не повернулось із фронтових доріг.

Ось їхні імена:

Арсон Олександр Якович, 1924 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 26. 08. 1944 р. у Польщі

Арсон Аліан Іванович, 1911 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув 13. 02. 1945 р.

Атаманець Василь Остапович, 1918 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1940 р. Рядовий. Пропав безвісти у серпні 1944 р.

Атаманець Михайло Григорович, 1908 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 22. 09. 1944 р. Похов.: с-ще Балдоне, Ризький р-н, Латвія.

Базюк Карпо Григорович, 1900 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Подальша доля невідома.

Байтало Левко Іванович, 1904 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у грудні 1944 р.

Бербих Василь Романович, 1902 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у лютому 1945 р.

Будзан Михайло Адамович, 1924 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 25. 07. 1944 р. Похов. : с. Луг, Палкінський р-н, Псковська обл., Росія.

Волинський Тадей Остапович, 1902 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у 1944 р.

Гаврилюк Іван Климович, 1901 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти 21. 01. 1945 р.

Галещук Степан Григорович, 1925 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 18. 08. 1944 р. Похов.: с. Варсту, Вируський р-н, Естонія.

Галиш Василь Олексійович, 1902 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Подальша доля невідома.

Ганусевич Григорій Іванович, 1908 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. рядовий. Загинув

у бою 11. 03. 1945 р. Похов.: с. Хорнскруг, поблизу м. Домбе, Щещинське в-ство, Польща.

Гловінський Микола Вікторович, 1905 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Подальша доля невідома.

Гой Антон Теодорович, 1908 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Помер від ран 21. 01. 1945 р. у Східній Пруссії.

Грабовський Григорій Михайлович, 1923 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Подальша доля невідома.

Гринюх Іван Григорович, 1900 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Помер від ран 09. 08. 1944 р. Похов.: м. Гулбене, Латвія.

Гудима Іван Васильович, 1926 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 20. 09. 1944 р. Похов.: с-ще Ергеме, Валкський р-н, Латвія.

Гуць Василь Йосипович, 1922 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Помер від ран 15. 10. 1944 р. Похов.: с-ще Аустріуме, військ. клад. «Шкібе», Добельський р-н, Латвія.

Дячун Іван Максимович, 1898 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 14. 10. 1944 р. Похов.: м. Рига, Латвія.

Зелінський Тадей Остапович, 1900 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у грудні 1944 р. у Латвії.

Кам'янецький Михайло Антонович, 1911 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Подальша доля невідома.

Капелюх Тимофій Кіндратович, 1907 р. с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Помер від ран 17. 06. 1945 р. Похов.: м. Львів, Клепарівське клад., Україна.

Кардаш Володимир Андрійович, 1913 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у березні 1945 р.

Кардаш Дмитро Андрійович, 1913 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у листопаді 1944 р.

Кардаш Іван Мартинович, 1902 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 18. 08. 1944 р. Похов.: м. Тарту, Естонія.

Кирик Антон Онуфрійович, 1903 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у вересні 1944 р.

Колоденний Кароль Гнатович, 1904 р., с. Нижчі Луб'янки, поляк. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у лютому 1945 р.

Кошіль Василь Іванович, 1909 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 10. 10. 1944 р. Похов.: м. Рига, Латвія.

Кошіль Іван Іванович, 1925 р., Загинув 16. 04. 1945 р. при форсуванні р. Нейсе, поблизу с. Недербелау, Польща.

Курило Степан Іванович, с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у лютому 1945 р.

Кучма Михайло Григорович, 1924 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у грудні 1944 р.

Кучма Прокіп Петрович, 1924 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у липні 1944 р. у Латвії.

Кучма Семен Григорович, 1920 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 25. 02. 1945 р. Похов.: х. Бітес, Латвія.

Латинник Ярослав Іванович, 1919 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у квітні 1945 р.

Левчук Володимир Гнатович, 1910 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у квітні 1945 р.

Лемешко Володимир Лукич, с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 18. 10. 1944 р. у Східній Пруссії.

Мейник Андрій Теодорович, 1906 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у січні 1945 р.

Молявка Володимир Михайлович, 1901 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Помер від ран 26. 03. 1945 р. Похов.: м. Вонгровець, Познанське в-ство, Польща

Москалюк Андрій Левкович, 1901 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 27. 10. 1944 р. у Латвії.

Мудровський Іван Андрійович, 1922 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Помер від ран 21. 03. 1945 р. Похов.: м. Шяуляй, Литва.

Назар Михайло Іванович, 1918 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1941 р. Рядовий. Загинув у бою 07. 08. 1941 р. Похов.: с. Кузьмино, Ярцевський р-н, Смоленська обл., Росія.

Новосельський Микола Йосипович, 1925 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 28. 10. 1944 р. Похов.: м. Добеле, Латвія.

Павлишин Юрій Данилович, 1905 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1941 р. Рядовий. Пропав безвісти у квітні 1944 р.

Паліневич Антон Франкович, 1924 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Помер від ран 12. 09. 1944 р. Похов.: с. Юзефув, поблизу м. Варшава, Польща.

Пархін Кирило Митохорович, 1905 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Помер від хвороби 06. 01. 1945 р. Похов.: м. Каунас, Литва.

Пастушенко Володимир Антонович, 1923 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Мол. сержант. Загинув у бою 31. 01. 1945 р. Похов.: с-ще Домново, Правдинський р-н, Калінінградська обл., Росія.

Пастушенко Семен Іванович, 1903 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 18. 02. 1945 р. Похов.: с. Братвин, Польща.

Пилипчук Онуфрій Онуфрійович, 1908 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Подальша доля невідома.

Почкур Богдан Іванович, 1921 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 29. 01. 1945 р. Похов.: с-ще Маложайськ, Неманський р-н, Калінінградська обл., Росія.

Риндич Павло Васильович, 1902 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 19. 01. 1945 р. Похов.: с. Мастево, Остроленківське в-ство, Польща.

Рожко Микола Семенович, 1915 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у 1945 р.

Ружи́ло Йо́сип Олексі́йович, 1906 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 13. 10. 1944 р. Похов.: м. Рига, Латвія.

Самотіс Василь Данилович, 1911 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у 1944 р.

Самотіс Василь Теодорович, 1924 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Подальша доля невідома.

Самотіс Володимир Тимофійович, 1912 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1941 р. Рядовий. Пропав безвісти у квітні 1944 р.

Самотіс Михайло Григорович, 1923 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у квітні 1945 р.

Самотіс Яків Теодорович, 1909 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1941 р. Рядовий. Пропав безвісти у липні 1944 р.

Синиця Григорій Іванович, 1907 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 22. 09. 1944 р. Похов.: х. Урлас, поблизу с-ща Балдоне, Латвія.

Славінський Михайло Іванович, 1911 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1941 р. Рядовий. Пропав безвісти у липні 1944 р.

Славінський Павло Францович, 1906 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти 20. 08. 1944 р.

Смітюх Іван Костянтинівич, 1912 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 26. 09. 1944 р. Похов.: с-ще Лігатне, клад. «Вісендорф», Цесіський р-н, Латвія.

Смутило Василь Семенович, с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 01. 02. 1945 р. Похов.: с-ще Домново, Правдинський р-н, Калінінградська обл., Росія.

Станіславський Григорій Іванович, 1903 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Помер від ран 11. 02. 1945 р., у Помор'ї, Польща.

Станіславський Степан Іванович, 1903 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 20. 10. 1944 р. Похов.: с. Аурі, Добельський р-н, Латвія.

Стецина Іван Степанович, 1908 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 05. 02. 1945 р. у Польщі.

Телев'як Микола Софронівч, 1911 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у 1944 р. в Естонії.

Телев'як Мирон Іванович, 1922 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою в 1944 р. в Естонії.

Форостій Микола Михайлович, 1919 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув 17. 02. 1945 р. у Польщі.

Худик Василь Кирилович, 1922 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Подальша доля невідома.

Шарко Прокіп Олексійович, 1918 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у травні 1944 р.

Шевчук Лука Васильович, 1925 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 02. 02. 1945 р. Похов.: с-ще Альдана, Східна Пруссія.

Шевчук Юрій Андрійович, 1905 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у січні 1945 р.

Шкроба Роман Ількович, 1923 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 23. 04. 1945 р. у Німеччині.

Штокайло Михайло Васильович, 1901 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1941 р. Рядовий. Загинув у нім. Полоні 05. 10. 1942 р.

Штокайло Ярослав Олексійович, 1923 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 03. 01. 1945 р. Похов.: м. Добеле, військ. клад., Латвія.

Щур Федір Іванович, 1921 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув 29. 08. 1944 р.

Яворський Йосип Антонович, 1902 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти 19. 09. 1944 р. під Варшавою, Польща.

Яремишин Микола Семенович, 1907 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у травні 1945 р.

Яремусь Кирило, 1908 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Подальша доля невідома.

Яремчук Дмитро Омелянович, 1911 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1941 р. Рядовий. Пропав безвісти у вересні 1944 р.

Яремчук Іван Григорович, 1911 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у серпні 1944 р.

Яремчук Павло Петрович, 1910 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у вересні 1944 р.

Ясіновський Григорій Тимофійович, 1914 р., с. Нижчі Луб'янки, українець. Мобілізований у 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 21. 11. 1944 р. Похов.: Прискульське військ. клад., Ліспайський р-н, Латвія.

Ветерани війни. 40 років Перемоги (1985 р.)

**Перший ряд зліва: 1-Кальба Г. Р., 2-Олешук П., 5-Залецький П.,
6-Поліневич М. Ф., 7-Мазурик М. Д., 8-Будзан О. С.,
9-Двораківський М. С.**

**Другий ряд зліва: 4-Процишин В. М., 5- Ставінога М. М., 7-Парій А. Т.,
8- Козак В. М., 9-Риндич О. М., 10-Семчук С. Г., 11-Кардаш Я. О.,
12-Демчук Г.Г., 13-Галиш Т. К., 14-Войткович І., 16-Яремишин М. І.,
17- Кальба М. Н.**

**В центрі секретар с/ради Яремчук (Палець) Л. В.
Перший ряд: четвертий зліва - Чейко П., перший справа- Худим М.,
третій справа-Пелих С.
Другий ряд: другий зліва- Яремишин М. І., третій зліва- Кардаш Я. О.,
четвертий зліва- Процишин Я. М., п'ятий- Галиш Т. К., шостий-
Добридень Д. А., сьомий- Демчук Г. Г., восьмий -Влас І. А.**

На сьогоднішній день (2013 р.) залишилися живими
Процишин Василь Михайлович, Коваль Филимон Йосипович.

В центрі Процишин В. М. (2013 р.)

**Фронтовики. (9.05.2004 р.) В центрі- Коваль Ф. Й.
Зліва на право: Цісецький А. О., Процишин В.М., Славінський М.П.
(учасник бойових дій в Чехословатчині), Галиш Т.К., Капелюх В.Т.
(учасник бойових дій в Угорщині), Гевко А. М.**

Спогади Пархона Ю. К.

*(Записані з уст сина
Пархона І. Ю. (1964 р. н.)*

У 1943 році гітлерівці забирали людей на примусові роботи до Німеччини. Забирали молодих і старих. Жителі села намагалися втекти, переховатись, щоб не потрапити до фашистів.

Так було із Пархоном Ю. К. і Будзаном О. А. Вони 4 рази тікали, але за п'ятим разом їм вже не вдалося втекти. Попав Пархін Ю. в село Кунсердорф, район Невроди, обл. Гляц у шахту-копальню з видобутку вугілля. Харчували їх дуже погано. Молодий юнак 18 років важив 45 кг. Жили вони в бараках. Тут були люди різних національностей: поляки, французи, росіяни. Їм видали спеціальний одяг і кожному, замість імені, присвоїли особистий номер. Батько мав № 1920. Коли радянські війська вступили на територію Німеччини, шахту, де працювали люди, німці замінували і збиралися її зірвати. Але, на щастя, вони не встигли цього зробити. Люди в шахті чекали, що їх піднімуть з шахти наверх, але нікого не було. Наверху чути було, як йшов бій. Тоді батька, як наймолодшого і найлегшого, поклали в ковш з вугіллям і

викинули нагору. Йому дали завдання: «Підняти свою зміну з шахти». Наверху творився жах. Прийшлося повзти поміж пораниених і трупів до входу в шахту, але своє завдання він виконав. Незабаром появились представники НКВД. Їх забрали до радянського війська. Служив тато в Білій Церкві. Тут їх стали відгодовувати, тренувати, вчили стрибати з парашута, застосовувати різні прийоми. Але війна вже закінчилась, та батька залишили служити в армії до жовтня 1948 року. Був в стрілковій батареї мінометником, а потім з листопада 1948 р. був завідуючим пошивочної майстерні. У квітні 1950 р. був звільнений у запас.

Батько згадував (коли був в Європі): стояв на посту, була дуже заметіль, нічого не було видно. Раптом почув, що щось чапає. Запитав: «Хто це?» Відповіді не було. Він вистрілив навмання і попав в коня. За це йому дали відпустку додому. Їхав додому поїздом через Чоп. В поїзді їхало багато людей, які поверталися з війни. На зупинках люди давали їм поїсти. Вони розказували, що тут, вдома, ідуть бої з повстанцями. В Максимівці батько вискочив із поїзда, а за ним ще один чоловік (був дуже зарощений). Вони йшли на відстані, а потім розговорились. Виявилось, що обидва йдуть до Луб'янок. Це був Тарашук Василь, який повертався зі служби на Уралі.

Додому прийшов вночі. Мати на стук не відчинила. Сказала що немає вже ні Кирила, ні Юрка. Батько покликав сусіда Майбороду і тільки тоді мати повірила, що повернувся син і що він живий. Побувши трошки вдома, повернувся назад в армію, де пробув 7 років і 8 місяців.

**Українці забрані в Німеччину на роботу в шахти
(обл. Гляц, ра-н Невроди, с. Кунсердорф).**

Спогади Процишиного Василя Михайловича

Це було 18 березня 1944 року (субота). Ввечері прийшли представники влади і повідомили, що завтра (в неділю) батько, я і брат повинні явитися в воєнкомат в Збараж. За ніч треба було приготувати харчі, пошити торби. Другого дня ми відправились на комісію в Збараж. Батька мого залишили, старшого брата забрали в воєнкомат на писарчука, а мене – в армію. Батько дав мені на дорогу молитовник, який дала йому бабуся, коли ми йшли з дому (йому я завдячую своїм життям).

Погнали нас із Збаража на Ямпіль під дулами автоматів, з собаками, пішки по болоті. В Ямполі 4 квітня нас погрузили в вагони (була дуже заметіль). Привезли нас в Чкалов. Годували нас дуже погано: гнилою капустою і буряками. Тут було гірше, як на фронті. Молоді хлопці худли, старі – пухли.

Тоді сформували частину і відправили нас в м. Калінін. Тут годували вже краще, дали нове обмундирування і відправили в Прибалтику.

І так з боями пройшли ми всю Прибалтику аж до Кінексберга.

19 листопада (в неділю), ранком, у важкому бою я був поранений в плече. Лікувався в Двінську (Білорусія). 8 місяців і 10 днів був я в госпіталі. Тут і закінчилася для мене війна. Після госпіталю був направлений в запасні війська. Один рік був в Латвії. Потім погрузили нас в вагони і відправили в Хабаровськ, Владивосток, потім Комсомольськ на Амурі. Після цього два з половиною роки був на Сахаліні (Южносахалінськ, Кісюнай, Сіраура, Іллінськ, Тамарі та ін.). Працювали на лісоповалах. Будували воєнні склади (війни вже не застав).

**Сахалін. Процишин В. М.
(справа)**

10 липня 1949 року повернувся додому. 1 вересня 1949 року поїхав у Чортків вчитися на ветеринара.

Операція "Вісла"

Закінчилася II-га світова війна. На всіх фронтах замовкли гармати.

Більшовики святкували свою перемогу. Святкували її на свій спосіб. Реквізували та вивозили в глибину Росії з поконаної Німеччини все, що тільки могли. Зі Заходу на Схід йшли залізничними дорогами безперервно ешелони всякого майна, передовсім устаткування з німецьких фабрик і заводів. Худоба та люди заповнили всі дороги та доріжки, якими це майно також прямувало у Радянський Союз. На худобу і людей не було вже вагонів для транспортування і вони, маючи свої ноги, мусили своїми силами добиратися до «Советського Раю». Люди – це переважно молоді хлопці і дівчата з України, які не зі своєї волі опинилися на роботі в Німеччині.

Мужчин відразу сортували. Молодих і здорових відправляли більшовицьким офіцерам і політрукам, які з них формували роти та батальйони, поки що без зброї і обмундирування. З ними повторювалась ця ж історія, що з новобранцями – Галичанами, яких літом 1944 р. більшовики гнали у Карпати на німецькі кулемети. Так і тих хлопців готували до відправлення на японський фронт. На політзаняттях їм пояснювали, що вони повинні своєю кров'ю змити ганьбу, яка була на них, бо вони своєю працею збагачували Німецький Рейх.

Дівчата, жінки і старшого віку мужчини теж прямували до «большевії». Вони вертали з німецької неволі, а йшли у ще гіршу, радянську неволю.

Події літа 1945 р. змінювали одна одну, як зловісні хмари на небі.

Червоний ватажок з Москви видав розпорядження своїм прихвосням у Варшаві та Києві негайно виселити українське населення з території Польщі, конкретно із Закерзоння, на Советську Україну, де «плоти побудовані з ковбас, а дороги викладені салом». Подобається це українському населенню, хоче воно того чи ні – указ належить виконувати.

З боєм у серці прийняло цю звістку українське населення на Закерзонні (це назва української етнічної території, розташованої на Захід від лінії Керзана, що входила до складу Польщі. Сюди входили Лемківщина, Підляшшя, Посяння, Сокольщина, Равщина, Холмщина – 195 тис. кв. км. Тут проживало 1 млн. 600 тис. українців. З 1945 року ці землі перейшли до Польщі згідно радянсько-польському договору).

Мешканці цих сіл жили на своїй рідній, дарованій Богом землі. Продовж віків ніхто не наважився вчинити такого злочину, як це зробили у 1945-47 роках, за вказівками червоних сатрапів із Москви, польські варшавські комуністичні прихвосні.

Ворог запланував стерти з лиця землі все, що називалось і було українське, на цілій території так званого «Закерзоння». Але не все йому вдалось зреалізувати.

На початку вересня 1945 року в Закерзоння ввійшли підрозділи польської «червоної армії». «Червоної» тому, що майже всі командні пости в цій армії займали тільки виключно советські старшини, відповідно підготовлені та вишколені в енкаведистських училищах та академіях.

Ця армія прийшла на Закерзоння з подвійним завданням: по-перше, ліквідувати українські підпільні збройні формування, по-друге, переселити українське населення з тієї території до «Советського Раю», не включаючи при тім застосування військової сили. Їхні підрозділи розташувались майже у кожному селі та містечку.

Старшини вищезгаданих польських формувань поки що почали проводити агітацію, щоби селяни добровільно зголошувались та виїжджали до «Советського Раю».

Потім польські солдати почали силою викидати українське населення з його батьківських хат, та під дулами автоматів гнали нещасних на так звані збірні пункти, які були приготовані при залізничних станціях в Олешичах, Нові Греблі, Любачеві та Ярославі. Оті збірні пункти було обведено довкола окопами та траншеями та огорожені рядами колючого дроту. При них поставлено озброєні солдатські пости та застави, це на випадок атаки збоку бандерівців, тобто українських повстанців.

15.10.1945 р. українська повстанська сотня у важкому бою, який тривав біля двох годин, розбила ворога і звільнила із неволі українських селян, зібраних на пересильному пункті в Олешичах. Вони з радістю подались до рідних батьківських хат.

Такі бої велись і на залізничних станціях у Новій Греблі, Сурохіві, Дахнові.

З початком листопада 1945 року поляки (польська комуністична влада) приступили до діла. Вони давали українцям дві години часу, щоб спакувати своє майно погрузити на підводи і силою під збройним ескортом відправляли на залізничні станції.

Спогади людей, які були переселені

Я, Іван Левкович народився 1936 р. у Новому Любленці. Пам'ятаю до нашої хати прийшли польські солдати і різко та грізно заявили: «До двох годин щоби вас тут не було, забирайтесь і йдіть звідси геть». Почали нас з хати виводити та викидати нашу одягу і ще якісь там домашні речі. Те саме діялось і по сусідських подвір'ях. Селом нісся лемент, зойки, плач жінок та дітей, почала ревіти худоба, чулись постріли, якими солдати підганяли селян.

Тато запряг до воза з однієї сторони коня, а з другої корову, і на цю підводу наші батьки і ми разом з ними почали вантажити те, що ще лишилось не пограбованим.

Якась там постіль, дещо з одежі, трохи картоплі, збіжжя, і в прискореному темпі під ескортом солдатів нас направили на сільську вулицю, де вже збирались такі, як ми інші мешканці нашого села. Колону оточили польські солдати, і під їх «охороною» ми опинились на залізничній станції у Любачеві. Пам'ятаю, що люди, йдучи дорогою, весь час співали пісню «Боже, не опускай нас».

У Любачеві вже була приготована площа під голим небом, вона була обведена колючим дротом, а навколо площі стояли солдатські пости, оснащені вогнепальною зброєю та кулеметами. Таким чином нас вважали за полонених громадян з іншої держави.

На збірному пункті в Любачеві перебували біля двох тижнів під голим небом. Тиснув мороз і замітало снігом, медично-санітарної допомоги не було жодної. Також не давали жодних харчів. Живились люди сухарями та не кип'яченою водою. Тому було багато хворих та виснажених.

Після двох тижнів, тобто під кінець листопада 1945 р. було підставлено нещасним люблинчанам залізничні вагони-платформи, погружено і перевезено до «Землі Обіцяної».

Спогади Олещук Ганни Михайлівни жительки с. Луб'янки

Згадує Олущук (Осердович) Ганна Михайлівна, що живе в Луб'янках на вулиці Кавалок (Лесі Українки), 1937 р. народження, уродженка с. Безеїв Сокальського району Львівської області. Їх переселили у 1946 році.

Весною 1946 р. повторилась депортаційно-переселенча акція. Тоді ворог викинув силою (під дулами автоматів) решту населення, яке ще залишилось та переховувалось після осінньої депортаційно-переселенчої акції.

Залишилось не більше як 10-15 чол. населення, яке якимсь чудом ще переховалось.

Батько – Осердович Михайло Йосафатович 1913 р. народження, мати – Осердович Марія Василівна 1911 р. народження.

Мені, згадує пані Ганна, було 9 років, а сестрі Наді – 1,5 року. Страшно згадувати ці роки. Коли в селі були ще німці, а був наступ, то приходилось ховатися в полі або по льохах.

Коли німці відступили, почалось переселення людей у 1945 році. Нас переселяли у 1946 році. Спочатку забрали всіх чоловіків (до арешту). Тоді – всіх на фіри. Що можна було взяти, то взяли, а решту залишилися. Всіх повезли на станцію під конвоєм. Везли, а куди – ніхто не знав. Привезли нас в Збараж на станцію і залишили під голим небом. Казали йти по селах і шукати собі житло. Ті люди, яких привезли у 1945 році, захопили собі хати поляків, а нам не було де дітись. Залишилися тільки хати тих людей, яких вивезли в Сибір. Нас сільська рада поселила у хаті Слободянів. Спочатку ми наймалися на роботу до тих людей, що мали поле, потім стали працювати в колгоспі. Було дуже важко жити, не було захисту. Платили копійки. Хто міг, то вертався додому (у Польщу) і привіз собі ще корову. Тоді стало легше прогледувати сім'ю.

Потім стали будуватися, колгосп трохи допомагав.

Спогади переселенців з Малковичів

Переселенці з Малковичів розповідають, як у ніч з 17 на 18 квітня 1945 року тут замордовано 186 українців. Замордовані цілі родини. В сім'ї Лагузи вбили кількамісячну дитину. Для неї було шкода ножа і кулі, тож один з бандитів взяв немовля за ніжки і вдарив об стіну головою. Банда була із Орлів. У ній була навіть жінка Катерина Орлик.

28 квітня 1947 року багаточисельні підрозділи польської червоної армії почали виселяти українців.

На зламі віків через ті міста і села прокотилися дві татарські навали, які вщент все зруйнували, пережили трагізм і страхіття I та II Світової війни, але тому, що вчинили з цими людьми польські комуністичні «вожді» не знаходить жодного порівняння. В ім'я чого і за що вирвано з корінням людську

пам'ять, релігію, історію, культуру, яку віками творили оті нещасні жителі тих сіл. На одвічних прадідівських землях, даних їм Всевишнім. Аналогів не знаходимо у цивілізованих країнах. Слово дикунство і варварство, це звучить дуже делікатно з тим, що зроблено з українцями на Закерзонні.

Але історія колись все це розсудить справедливо. Серед депортованих українців були і жителі нашого села Н. Луб'янки. Це родини Кілик Ростислава Євстахієвича, Жили Ірини Володимирівни, Камінського Михайла, Фігеля Володимира Гавриловича, Сурмяк, Білогурських, Данчишиних, Фецуляк і інших.

Ось що згадує Кілик Ростислав Євстахієвич 1935 р. народження. В 1943 році всю нашу сім'ю забрали німці у Німеччину. Батьки і брат працювали у німця (бауера). Після закінчення війни повернулися знов у Польщу (додому) в Жешовську область, Сяноцький повіт, село Манастирець.

В 1946 році їх знову пересилили у с. Нижчі Луб'янки. Поселили їх на жидівській хаті. Тут в одній хаті було дві сім'ї. В 1950 році почали будуватись. Колгосп допомагав.

А ось що розповідає Жила (Ціленці) Ірина Володимирівна (1944 року народження). Мені було 9 місяців коли нас переселили у 1945 році із села Сеннув Ярославського повіту (Польща). Нас було шість чоловік. Батько Ціленці Володимир Йосипович 1902 року народження, мати – Ціленці Марія Іванівна (1902 року народження). Ціленці Людмила Володимирівна (1928 р. н.), Ціленці Анна Володимирівна (1929 р. н.), Ціленці Юрій Володимирович (1931 р. н.), я – Ціленці Ірина Володимирівна (1944 р. н.).

Сім'я мала 1.70 га землі, велику муровану хату, худобу, коні. Все було забрано і знищено.

Були ще в мене брати і сестри Ціленці Степан Володимирович (1924 р. н.), Ціленці Кизимір Володимирович (1926 р. н.) і Ціленцій Яніна Володимирівна (1921 р. н.). вони були забрані німцями у Німеччину в час війни і повернулися в Польщу після війни, але ні сім'ї, ні обійстя вже не застали (все

було зруйноване) і повернулися в Німеччину назад. Жили в Глівіцах, а потім поїхали в Баден-Баден.

Роки відбудови

У післявоєнні роки селяни взялися за відбудову і розвиток економіки села. В січні 1950 р. в селі виникла сільськогосподарська артіль ім. Кірова. Першим головою був Смітюх Григорій, потім Риндич Милян, тоді Демчук Григорій Григорович, Грещук Ярослав Якович. Найдовше головою колгоспу був Гевко Тимофій Степанович. 23 роки пропрацював Герой Соціалістичної Праці. Невпізнанно змінилось за цей час село. 27 жовтня 1987 р. йому було присвоєно звання «Село високої культури і зразкового громадського порядку».

Освіта і культура

Духовно і культурно зросли люди нашого села. За стараннями голови колгоспу Гевко Т. С. була побудована і 1 грудня 1966 р. відкрита нова школа. Директором у цій школі став Кушнір Богдан Антонович.

Відкриття нової школи (01.12.1966 р.)

Перший дзвоник (2000 р.).

Святкування Нового року (2003 р.).

3 клас. Вшанування пам'яті Л. Українки (2005 р.).

Перше причастя (2008 р.).

Ось коротенька історія школи с. Нижчі Луб'янки:

1882 р. - у селі створена початкова школа.

1945 р. школа була реорганізована у семирічну.

У вересні 1959 р. – реорганізована у восьмирічну, а у грудні 1966 р. – введено в дію новозбудоване приміщення школи.

У вересні 1974 р. – школа здобула статус середньої.

У різні роки школу очолювали директори: Кадлубіцький Григорій А., Звірянський В'ячеслав Степанович, Морозова Ніна Іванівна, Родіна Ніна Григорівна, Волович Зеновій Антонович, Крамаровський Віктор Іванович. З 1957 року школу очолив випускник Львівського університету Герета Микола Іванович – людина високої культури. У невеликому вчительському колективі створив драмгурток. Поставили виставу «Родина щіткарів» Мирослава Урчана. Потім його запросили керувати драмгуртком до сільського клубу, але так як він довго не працював в Н. Луб'янках, то драмгуртком в сільському клубі став керувати Павлюк В. М.

**Педколектив школи: зліва Герета М. І., Павлюк В. М. – справа. Стоїть зліва Цісецька Я. М., Процишин Е. Ю., Матусевич Я. М.
Сидять зліва на право: Гальцева А. В., Баран Є. В., Герета М. В., Павлюк М. О., Лизун М. П.**

З 1960 р. – директором школи став Кушнір Богдан Антонович, з 1969 р. Цісецький Євген Богданович, з 1978 р. – Півторак Адам Миколайович. Потім директорував Кондрацький Богдан Іванович. З 1986 р. по 2001 р. директором школи був Данилюк Володимир Олександрович, а з 2001 р. по сьогоднішній час працює директором Бойко Михайло Максимович. Його заступниками з навчальної і виховної роботи є Коваль Любов Филімонівна і Гуменюк Надія Антонівна.

У школі обладнано кабінети фізики, хімії, інформатики, є спортивний зал, шкільна бібліотека, є комбінована майстерня для проведення уроків трудового навчання. Наявний спортивний майданчик.

Бібліотечний фонд художньої літератури нараховує 8829 екз., підручників – 4029 екз.

В школі налагоджено дієву систему учнівського самоврядування. Більше половини дітей охоплена гуртковою роботою. Організовано роботу учнівських молодіжних

організацій «Молода просвіта», «Пласт» (керівник Перчин Є. Т.)

Фестиваль Байди Вишнівецького в смт. Вишнівець (2010 р.).

Фестиваль в смт. Вишнівець (2010 р.).

**З цього місця починається р. Тиса. Цей знак поставили айстро-угорці на початку XX століття. Його висота 1600 м. над рівнем моря.
Біля знаку Луб'янецькі Пластуни.**

У школі проводиться відповідна спортивно-оздоровча робота. Учні беруть активну участь у міжшкільних та районних змаганнях з футболу, легкої атлетики, настільного тенісу та інших видів спорту. Багато з них завойовували призові місця.

м. Тернопіль. Обласні змагання по легкій атлетиці. Переможці – учні Нижчелуб'янківської школи: І місце – Кучма Іван Васильович, ІІ місце – Яремчук Андрій Михайлович (2009 р.).

Вся виховна робота з учнями в школі спрямовується на формування в них загальнолюдських моральних якостей, духовного збагачення, формування у вихованців національної самосвідомості.

Перший дзвоник (2007 р.).

Урок виробничого навчання.

Проводить викладач Палець Степан Володимирович.

Туристичний похід. Керівник – вчитель географії і фізкультури Цісецький Є. В. (1960 р.).

Останній дзвоник 2009 р.

**Використання традицій українського народу на уроках.
Урок-свято «Свято нашого роду». Класовод 1 кл. Гук Я. Т.**

Першокласники з вчителькою Цісецькою Я. М. (1989 р.)

Родинне свято. Класовод Вербіцька Н. Є.

Багато випускників школи закінчили вищі і середні спеціальні заклади, профтехучилища. Серед випускників школи є науковці, які закінчили аспірантури і здобули вчений ступінь. Це:

Шморгай М. Б. – кандидат економічних наук, доцент Львівського торговельно-економічного інституту.

Цісецький Орест Євгенович – кандидат економічних наук, доцент Тернопільського національно-економічного університету.

Влас (Вивюрка) Наталя Євгенівна – кандидат технічних наук, доцент Тернопільського національно-технічного університету ім. І. Пулюя.

Шарко Марія – викладач англійської мови Тернопільської вищої духовної семінарії ім. Йосипа Сліпого.

Кальба Євген Миколайович – кандидат наук, доцент Тернопільського національного педагогічного університету ім. Гнатюка.

Гевко Ігор Васильович (1974 р.) – закінчив Тернопільський педагогічний інститут, потім аспірантуру ім. Драгоманова у м. Києві. Кандидат наук, доцент, зам. Декана інженерно-педагогічного факультету Тернопільського Державного Національного університету ім. Гнатюка.

Голод Богдан Романович – головний архітектор м. Кременця. За його старанням було побудовано греко-католицьку церкву в місті Кременець.

Чорний Р. В. – викладач Тернопільського Національного економічного університету.

Дячун А. Є. – кандидат технічних наук, доцент Тернопільського технічного університету.

Після відкриття школи, через два роки, було відкрито в селі пам'ятник загиблим односельчанам у великій Вітчизняній війні.

Відкриття пам'ятника загиблим односельчанам. Школа (1969 р.).

Спеціалісти колгоспу та інтелігенція села

Потім почалося будівництво будинку культури, яке закінчив у 1986 р. новий голова – Вовчук Петро Богданович.

Будинок культури с. Н. Луб'янки (1986 р.).

Посвячення БК у с. Н. Луб'янки (1992 р.).

Виступ голови сільської ради Бойко М. М.

**Виступ секретаря осередку «Народного Руху» с. Н. Луб'янки
Малішевської Г. І.**

Влада на селі.

Старожили згадують, що ще за Австрії у 1860-х роках війтом у селі і секретарем був Гринюк Іван, потім 30 років сільським війтом та 15 років сиротинським опікуном був Капелюх Кіндрат. За Польщі деякий час війтом був Чемерис Іван, потім Пелех Костянтин. У 1937-38 роках - Гевко Михайло Романович. А в час Німецької окупації війтами були Кальба Роман і Барилюк Луцько.

У 1939 р. головою сільської ради була Пархін Марія. Після неї головою сільської ради став Кошіль Іван, а секретарем – Яремусь. З 1944 року головою с/ради був Кам'янецький Павло, а секретарем Михайловський Ф. Потім Драган Антін; Лукасевич Григорій, а секретарем – Стельмах; Звірянський – голова с/ради, а Кам'янецька Надія – секретар. Довго головою с/ради був Іванько Григорій. Після нього з 1971 року 19 років головувала Бермиш Леся Михайлівна, а секретарем була Яремчук Л. В. Після цього голови с/ради знову часто мінялись, а незмінним секретарем була Демчук О. А. Головами с/ради були Бойко М. М., Панчишин Григорій, Крет П. С., Барилюк В. Т., Чорний В. П. і зараз сільським головою обрано Тарашука Василя Степановича, який до цього 11 років

працював директором школи у с. Вищі Луб'янки, а секретарем – Козак Надію Василівну, яка працює вже друге скликання.

* * *

В 30-х роках в селі працював дитячий садок.

1938 р.

1943 р.

В ці роки дитячий садочок знаходився в читальні. Вихователька була із Шилів. Кухаря тоді не було. Діти приносили їсти з дому. Часто до них приїжджали зі Збаража монахині. Проводили з ними різні навчальні бесіди. Священик Григорій Яструбецький приходив до них на релігію.

Вихователі: зліва Гальчук Г.,
справа Вавшків Ю.

1975 р.

У 1987 році за старанням голів колгоспу Вовчука П. Б. і Прасоля Є. М. побудований новий двохповерховий дитячий садочок.

Завідуючою стала Левандовська Г. Я., вихователем – Кошіль В. М., нянею – Криніцька М. Я., а кухарем – Пелех М. М.

Потім настав важкий у фінансовому відношенні час і дитячий садочок перестав працювати. А у 2007 році його відновили і очолила цей дитячий заклад «Барвінок» Сокальська Г. Т. Вихователями стали Манчевська Н. М., Корната Г. М., музичним керівником – Яремчук В. Т., нянями – Голод Н. С., Демчук І. Г., кухарем – Гайда Ю.Д.. Завідує господарством – Галиш Г. В.

* * *

Відбувалися зміни в колективному господарстві села. За час головування Вовчука П. Б. було обгороджено колгосп, ферму, зроблено піднавіси, побудовано приміщення нової контори і сільської ради, почато підведення газу до населеного пункту (закінчував Прасоль Є.).

Приміщення нової контори і сільської ради.

Колгоспна ферма.

Станом на 1970 рік у селі налічувалося всього 411 господарств: господарств колгоспників – 372, господарств робітників і службовців – 39.

Населення на 1 січня 1971 року становило 1592 чоловіки. Працездатного населення – 726 чоловік. Навчалися в інститутах 11 чол., технікумах – 19 чол., техучилищах – 14 чоловік.

Побудовано 14 житлових будинків. Народилося у 1970 році – 22 чол., померло – 12 чол.

Дано в будинку культури концертів – 21, вистав – 5, поставлено кінофільмів – 187, проведено 10 читацьких конференцій, залучено в бібліотеку 868 читачів, книжковий фонд якої становив 6500 примірників. Успішність у школі становила 95%.

За досягнуті успіхи у виконанні своїх зобов'язань виконкому сільської ради було присуджено перше місце в районі. Голові сільської ради Г. В. Іваньку та секретарю Л. В. Яремчук було вручено Почесні грамоти та грошові премії.

Із цих статистичних даних бачимо, що культурні цінності були на належному рівні.

Жителі села Нижчі Луб'янки завжди славились і славляться самовідданою працею, своїм патріотизмом, свідомістю, культурою. У своїй праці вони добивалися високих показників. За досягнуті успіхи трудівники села одержували високі нагороди та призові місця.

Велику роль у колгоспі відігравала механізація. Завдяки грамотному керівництву головного інженера колгоспу Демчука І. Г. злагоджено працювали всі технічні підрозділи, якісно і вчасно виконувались польові роботи: орка, сівба, жнива, копка буряка, ритмічно працювали механізми на фермі, на тоці. Все це було завжди під контролем Івана Григоровича.

Колектив механізаторів, яким керував Галиш Василь Кіндратович, двічі був визнаний переможцем в районі.

Багато було зроблено силами будівельної бригади: побудовано ряд приміщень, ветеринарну дільницю, криниці з глибинним насосом, проводився постійно ремонт дороги. Надавалася відповідна допомога в індивідуальному будівництві колгоспників.

За досягнуті успіхи в соцзмаганнях були нагороджені високими урядовими нагородами: Гевко Тимофій Степанович – голова колгоспу; Атаманець Емілія Юріївна – свинарка колгоспу; Іванчук Зіновій Григорович – тракторист; доярки – Байтала Ганна Йосипівна, Кошіль Ярослава Василівна; Іванько Григорій Васильович – голова с/ради; Мицко Теодозій Васильович, який багато років пропрацював у колгоспі агрономом та Кошіль Марія - ланкова.

В серпні 1972 року в нашому селі побував поет із Тернополя Володимир Вихрущ. Людина – безмежно закохана в природу і людей. Його вразила краса нашого лісу, співи солов'їв. Все це послужило приводом до написання вірша «Луб'янки».

Луб'янки, Луб'янки
Луб'янки зелені.
Це вас кучерявить
Подільська весна
Тут пісню співають
Тополі і клени,
І гілочка кожна
Бринить, як струна.

Як пахнуть тут трави –
В вечірню годину.
В зеленім промінні
Вирують жита.

Чи є ще де в світі
Дзвінка, солов'їна
Мелодія близька
Така до життя?!

Луб'янки, Луб'янки
Осріблені ранки.
Тут йшли ковпаківці
Глумить ворогів

Джерельну їм воду
Несли галичанки.
І щастя всміхалось
З розкрилених брів.

А потім узліссям
Промчалися танки,
Поранений воїн
Упав на траву.

Для нього умить
Почорніли світанки,
І вітер закреслив
Його синяву.

Знову чисті октави
Заповнили ранки.
До нив притулились
Зелені гаї.

Луб'янки, Луб'янки,
Зелені Луб'янки,
Шляхи кучеряві,
Шляхи ви мої.

В. Вихрущ.

Вчитель Збаразької музичної школи Василь Ковень написав музику до цього вірша і на нашій сільській сцені не раз звучала ця пісня у виконанні наших аматорів.

Центром культурного життя на селі був і залишається Будинок культури.

В 1956 році в сільському клубі був організований сільський хор. Керував хором завідуючий клубом, випускник Тереховлянського культосвітнього училища, Верхолян Іван Федорович.

Фестиваль (1956 р.)

Керівник хору Верхолян І. Ф., солістка Ольга Левицька

З 1967 року по 2002 рік будинком культури керував Бічак І. О.

Багато старань і часу приділяв він справі відродження української національної культури, за що неодноразово був нагороджений грамотами, як керівник народних музик та гурту козаків, за високий рівень виконавської майстерності у творчих звітах-концертах майстрів мистецтв та аматорських художніх колективів.

При Будинку культури працював і працює хоровий гурток, яким певний час керував Яструбецький Ю. (1947 р.).

Сільський хор. Керівник Яструбецький Ю. (1947 р.).

Потім – Оліх Богдан Степанович і Тхор Олег Петрович.

**Зведений хор с. Нижчі і Вищі Луб'янки.
Художній керівник Тхор О. П.**

З 1986 року і по сьогоднішній день керує хоровим гуртком Гетьман Жанна Іванівна.

При Будинку культури у 1970 р. була створена чоловіча хорова капела (керівником був Оліх Б. С.), яка їздила з концертами в м. Глиняни Львівської області, м. Канів на могилу Т. Г. Шевченка, з творчими звітами у Збараж, по селах району.

Чоловіча хорова капела, керівник Оліх Б. С. (1970 р.).

Виступає чоловіча хорова капела.

**м. Канів. Могила Т. Г. Шевченка.
Виступає чоловіча хорова капела с. Н. Луб'янки.**

м. Канів (1971 р.).

Працював хор-ланка, керівниками якого були Оліх Б. С.,
потім Гетьман Ж. І.

**Огляд художньої самодіяльності в БК «Октябрь» (Березіль)
м. Тернопіль. Хор-ланка с. Н. Луб'янки. Керівник Оліх Б. С. (1985 р.)**

**Спортивний комплекс м. Збараж. Хол-ланка с. Н. Луб'янки.
Керівник Гетьман Ж. І.**

**Жіночий ансамбль.
Керівник Гетьман Ж. І.**

З давніх-давен у БК працював драматичний гурток. У 1947-1948 роках ним керував Гаврилюк Дмитро Антонович, в 50-60 роках Кальба Григорій Романович, потім Павлюк Василь Матвійович і Бойко М. М. (зараз є директором Нижчелуб'янківської середньої школи). Грали вистави «Лимерівна», «Украдене щастя», «Назар Стодолля» та інші.

Вистава «Назар Стодолля».
Головні виконавці Бічак І. І. та Стець Наталя. (17. 03. 1990 р.)

«Лимерівна». Керівник Кальба Г. Р.

**Вистава «Лимерівна», 4 дія. Виконавці: Мельниківська З.С.,
 Атаманець Михайлина, Гевко Богдан Олексійович.**

Мельниківська З. С., Довбуш С. та Слота І.

Вистава «Лимерівна», 5 дія. Головна виконавиця Мельниківська З. С.

«Украдене щастя». Керівник Бойко М. М. (1977 р.).

При Будинку культури був створений Вертеп (керівник Павлюк Василь Матвійович), який їздив у м. Запоріжжя із своїм виступом, також був нагороджений грамотою за участь в обласному святі «Нова радість стала» та творчі досягнення у розвитку народного мистецтва. За зібрані «Вертепом» гроші було придбано церковний дзвін.

«Вертеп» с. Н. Луб'янки. Керівник Павлюк В. М.

Були створені народні музики (керівник Бічак Ігор Олексійович), які теж були нагороджені почесною грамотою за активну участь в обласному святі народних ремесел і фольклору та на співочому полі перед трудівниками міста Тернополя за високу виконавчу майстерність.

Народні музики с. Н. Луб'янки на обласному святі народних ремесел і фольклору. Керівник Бічак І.О. Учасники: Семчук С. Г., Павлюк В. М., Назаренко, Бічак І. О., Бічак І. І.

Народні музики. БК с. Н. Луб'янки: Павлюк В. М., Козак Б., Демчук І. Г., Бічак І. О.

Юнацький ансамбль. Керівник Бічак І. О. (1981 р.).

Славився у селі і за його межами мішаний хор, яким керувала художній керівник Гетьман Жанна Іванівна. Часто він представляв свої здобутки і досягнення на районних оглядах народної творчості, зокрема на огляді народної творчості присвяченому 60-ти річчю створення УПА, за що художньому керівнику Гетьман Ж. І. було винесено подяку від відділу культури районної державної адміністрації.

**Мішаний хор с. Н. Луб'янки. Святкування Дня Незалежності.
Художній керівник Гетьман Ж. І. (1993 р.).**

У селі працював церковний хор. Певний час (у 80-х роках) ним керував регент Козак Захарій (із В. Луб'янок). Потім Драган Марія. Зараз церковним хором керує регент Мельниківський Андрій Романович (із В. Луб'янок).

Церковний хор с. Н. Луб'янки. Керівник Козак З.

**Церковний хор. о. Й. Янішевський.
Регент Драган Марія (2000 р.).**

Перша сповідь

Церковний хор. Регент Мельниківський Андрій (2014 р.)

**Відновлення фігури біля млина.
о. Йосип Янішевський та о. Михайло Бедрій (1995 р.).**

У 1957 році у селі був організований духовий оркестр, яким спочатку керував Агрес з Красносілець, а потім довгі роки керував Старицький Василь Васильович. Оркестр теж був активним учасником районних оглядів.

1959 р. Керівник Старицький В. В.

Учнівський духовий оркестр. Керівник Старицький В. В.

Повний склад дорослого духового оркестру. Керівник Старицький В. В.

Марш-парад у м. Збараж 1 травня.

У 2002 році Будинок культури очолила Жила Оксана Семенівна. Тут вона працює і по сьогоднішній день. В 2003 році у БК було створено культурно-освітній комплекс з метою тісної співпраці освітян, працівників культури, громадських

організацій, влади села задля відлагодженої роботи виховання і організації змістовного дозвілля молоді. Багато зусиль і старань докладала у своїй роботі з молоддю молодий керівник БК Оксана Семенівна. При Будинку культури було створено танцювальний колектив, який здобув перемогу на обласному етапі XII Всеукраїнського фестивалю дитячої та юнацької творчості «Таланти твої, Україно» у 2002 році, фольклорний вокальний ансамбль (керівник Оксана Жила), вокальний ансамбль української молоді Христові, працював драматичний гурток. Працівники культури змістовно організовували дозвілля різновікових груп населення за що, неодноразово, нагороджувалися грамотами управління культури, як районної та к і обласної державної адміністрації, здобували перемоги на обласних і районних конкурсах-оглядах сільських клубних закладів.

Часто проводили з молоддю «Андріївські вечорниці», дійство «Калита, калита». Був створений дитячий хор (керівник О. Жила).

Танцювальний ансамбль. Керівник Сендзяк І. Й.

Танцювальний колектив.

Танцювальний колектив.

Дитячий хор. Керівник Жила О. С.

Дійство «Калита, Калита!». Керівник Жила О. С.

Мішаний хор. Керівник Гетьман Ж.І.

В селі працює бібліотека, яка налічує 520 читачів, її бібліотечний фонд 7553 примірники художньої літератури. Довгий час зав. бібліотекою працювала Будзан Г., потім з 1980 р. по 2010 рік – Залуцька Л. Г., а зараз завідує бібліотекою-філією Тверда М. Б.

Медицина на селі

Ще в давні часи лікарів у селі не було. Коли хтось хворів, треба було звертатися в м. Збараж. Роди в селі приймали баби-повитухи.

Першим фельдшером у селі стала Басій (Яремчук) Раїса Антонівна. Вона працювала десь в 60-х роках, потім в 70-х роках фельдшером працювала Сидорчук Люба, а Ящук Марія – акушеркою. Після них працювало подружжя із Розношинець Ленчук Орест – фельдшер і Ленчук Ганна – акушер. В 1971 році відбулась зміна медичних кадрів. Фельдшером стала Павлюк Софія Миколаївна, а акушером – Полоса Ольга Петрівна. При фельдшерсько-акушерському пункті працював колгоспний профілакторій, де зубним лікарем працював Бучинський І.І. і зубним техніком – Бучинська Дарія Йосипівна, працював фізкабінет, яким завідувала Старицька Люба Павлівна, лабораторія, де лаборантом була Козак М. Я.

Коли Павлюк С. М. стала працювати медсестрою у школі, фельдшером багато років працював Жварун Я. С., а акушеркою понад 16 років працювала Атаманець Надія Сергіївна. Санітаркою довгі роки працювала Парій Г. В.

Десь у 1980-81 рр. в селі був відкритий амбулаторій. Завідуючим став Фрідель І. М., а у 1983 р. його очолив Старицький М. В. Довгий період медсестрою працювала Старицька Л. П. З 1988 р. зубним лікарем став працювати Залецький Я. С., де працює по сьогоднішній день. Останнім часом медичний персонал дуже часто змінювався. Зараз лікарем сімейної медицини працює Подюк І. М., медсестрою загальної практики і сімейної медицини – Салюк О. Р., акушером – Домошєєва О.І. Санітаркою довгий період часу була Пастушенко Г. М., а зараз працює Бригадир М. Л.

Ветеринарна медицина

У 1950 році в селі засновано сільськогосподарську артіль ім. Кірова. В артілі створено тваринницьку ферму, для якої необхідний був ветеринар. Ним став Процишин В. М., учень Чортківської ветеринарної школи.

У 1972 р. в селі створено ветеринарний пункт, який обслуговував 16 навколишніх сіл, які входили в колгоспи «Кірова», «Щорса», «Шевченка», «Леніна». Пунктом завідував Пилипчук О. С. Після нього завідуючим ветеринарним пунктом став Юскалюк Т. С., а потім Паліневич Я. М.

В 1978 р. у Н. Луб'янках створено дільничну ветеринарну лікарню, яку очолив Чепіль Г.Т.. Ветеринарами працювали Поліневич Я.М., Ручна О.І., Волошин О.М., Ригайло Я.О. Потім кадри змінились. Тут стали працювати Іщенко Я., Мельниківська Я.С., Фесенко Г. М., Мельниківський Л. Санітарками працювали Поліневич М. М., Мельничук М. В.. Водієм був Кам'янецький І., а потім Гв'язда І.І. та Мельник М. А. Їздовим працював Вавшків І.М.. На початку 2000 років відбулася реорганізація. Дільничну лікарню розділили на 4 дільниці. В Луб'янках дільниця залишилась. Тут продовжили працювати Чепіль Г.Т. і Мельниківська Я. С.

Десять з 2003 -2004 років, коли не стало колгоспів, ветеринарні працівники перейшли на приватну практику. В селі Н. Луб'янки залишився працювати Мельниківський Любомир.

У 2010 р. було знову створено Нижчелуб'янківську дільницю ветеринарної медицини. Сюди входили села Н. Луб'янки, Синява, Кретівці. Ветеринаром працював Семчишин А.Й. З першого січня 2014 знову відбулася реорганізація і центром ветеринарної медицина стали В. Луб'янки і села Н. Луб'янки та Новий Рогівець. Ветеринаром залишився працювати Семчишин А. Й.

Поштове відділення

До і після війни в селі не було ще поштового відділення. Пошту зі Збаража привозили листоноші велосипедом десь до 60-х років. Довший час поштарем був Атаманець, а потім Паламарчук Євген і Михайлина. Після них дуже довго був Демчук Лука Денисович. В 60-х роках у селі відкрили поштове відділення. Багато років завідуючою поштового відділення була Яремчук Марія Дем'янівна, потім Слободян Марія Богданівна, Шморгай Ганна Михайлівна, Левицька Б. В., Іваса І. С.

Листоношами довгий час працювали Яремчук Г. П., Парій Г. В., Гевко М. А., Маслянка Г., Ліпницька Г. Т., Батюк Я., Козак Т., Токарчук.

Зараз Н. Луб'янки входять в склад Збаразького пересувного поштового відділення зв'язку. Листоношами працюють Пархін О. В. і Кучма М.Д.

Проходив час. Відбувалися зміни у селі. Змінювалися сільські керівники і колгоспні. Відбувалися зміни і в державі.

Дзвони Чорнобиля

Чорнобиль... Це слово стало символом печалі й скорботи, символом трагедії, що сталася 26 квітня 1986 року.

У ніч з 25 на 26 квітня 1986 року, коли всі спали безтурботним сном, о 1-ій год. 25 хв. над четвертим реактором чорнобильської атомної електростанції нічну пільму розірвало велетенське полум'я – на четвертому енергоблоці Чорнобильської АЕС сталася найбільша катастрофа сторіччя.

Це була трагедія не тільки для України, але й всього людства. Найсильнішому радіоактивному забрудненню підлягли області України, Росії, Білорусії. За офіційними даними понад три мільйони людей фізично постраждали від цього небувалого лиха.

Велике горе спіткало Чорнобиль. На допомогу прийшла вся країна. Свою лепту у ліквідацію наслідків трагедії на Чорнобильській АЕС внесли і жителі нашого району.

Серед тих імен, кому доля відвела місію рятувати світ, є імена наших односельчан:

Путятинський Анатолій Миколайович

Гевко Микола Григорович

Липка Степан Петрович

Панчишин Василь Миколайович

Степан Володимир Дмитрович

Славінський Михайло Михайлович .

Збільшується часова відстань між днем сьогоднішнім і вибухом на ЧАЕС. У 26-ий раз загули на Тернопіллі жорстокі дзвони квітня, але подолання наслідків цієї техногенної ядерної катастрофи ще триватиме багато років, потребуватиме значних коштів і великих людських зусиль.

Чорнобильська пам'ять... Вона вічна. Чорнобиль належить історії і не може припадати попелом забуття.

Народний рух

Один за одним відходили у вічність маразматичні комуністичні вожді і до влади прийшов молодий і рішучий М. Горбачов. Ним було проголошено курс на перебудову.

Але розумним людям з самого початку було зрозуміло, що занепад і деградація комуністичного суспільства настільки глибокі, що його нічим не врятувати. Більше того: було очевидним, що гнилі мури комунізму неодмінно упадуть, а СРСР згине, як згинули до неї усі злочинні і антилюдяні імперії світу, побудовані на насильстві і крові безневинних мучеників.

Таємне стало явним і мільйони рядових громадян довідалися правду про злочини і звірства комуністичного режиму, світ стрепенувся хвилею протесту, гніву та обурення. В Україні було засновано Народний Рух за перебудову.

Ідеї Руху підхопили найширші верстви населення. Не були остеронь і жителі села Нижчі Луб'янки.

8 березня 1990 року з ініціативи місцевих жителів було створено Осередок Руху. Присутніх на перших установчих зборах було 276 осіб. Членами руху стали – 54. Головою осередку було обрано Штокайло Ярослава, секретарем – Ганну Малішевську, заступником голови – Микитюка Богдана, скарбником – Володимира Козака.

Членами Руху стали:

Процишин Емілія
Микитюк Тарас
Атаманець Володимир
Старицький Богдан
Смітюх Євген
Галешук Дмитро
Голод Михайло
Іванчук Зеновій
Бермиш Андрій
Ганусевич Степан
Росіл Тома
Росіл Василь
Базюк Богдан
Кошто Степан
Синиця Василь
Кохан Андрій
Криницький Мирослав
Мельник Микола
Мейник Володимир
Самотіс Богдан
Ружи́ло Степан
Парій Степан
Драган Михайло
Капелюх Володимир

Прощиниш Василь
Білогурський Юрій
Пламарчук Василь
Галиш Ярослав
Камінський Михайло
Яремчук Ярослав
Галиш Василь
Славінська Марія
Гевко Іван
Снігур Василь
Левицька Ольга
Маслянка Йосип
Бригідир Оксана
Кучма Надія
Телев'як Іван
Крет Павло
Сямро Іван
Слота Ярослав
Слободян Степан
Семчук Степан
Віцінський Степан
Шеліга Володимир
Кривко Надія
Ганусевич Надія.

Це був один з найактивніших осередків району, який відзначався постійною дієвістю і чіткістю політичної позиції. Усі члени Руху брали активну участь в акціях, організованих Радою Руху. Окремі з них були активістами поїздок на Січ, у Київ, де проводилося пікетування Верховної Ради, чи в Берестечко.

Берестечко (2000 р.).

Берестечко (2000 р.).

Київ. Помаранчева революція (2004 р.).

Винятковою активністю відзначалися рухівці також у всіх передвиборних марафонах, домагаючись перемоги демократичних сил.

В 1992 р. з ініціативи осередку Руху насипано символічну могилу за селом Н. Луб'янки на місці боїв війська Богдана Хмельницького з поляками.

Відкриття Козацької могили. Урочистий похід (1992 р.).

Відкриття Козацької могили (1992 р.).

Освячення Козацької могили (1992 р.).

Виступають народні музики. Солістки Панчишин Л. та Гетьман Ж. І.

Нижчелуб'янківська церковна громада одна з перших у районі відійшла від російського патріархату і посвятила у селі греко-католицьку церкву. Згодом більшість членів Руху стали активістами УХДП.

Союз Українок

В селі з новою силою розгорнулося національно-патріотична і культурно-просвітницька діяльність. В 1996 році у селі було відроджено «Союз Українок», головою якого стала

Гук Ярослава Григорівна, заступником була Залуцька Люба Григорівна, скарбником – Кальба Ярослава Миколаївна.

Членами Союзу Українок були:

1. Яремчук Ганна Михайлівна
2. Шарко Марія Степанівна
3. Цісецька Ярослава Михайлівна
4. Галиш Оксана Іванівна
5. Крет Галина Тарасівна
6. Дзьоник Емілія Юліянівна
7. Штокайло Галина Федорівна
8. Вівчарик Надія Іванівна
9. Кошіль Ольга Євгенівна
10. Маслянко Ганна Миколаївна
11. Мельниківська Зеновія Степанівна
12. Гетьман Ж. І.
13. Старицька Г. С.
14. Кравчук З. С.
15. Паламарчук М.
16. Малішевська Г. І.
17. Горобйовська М. В.
18. Мельничук Н. В.

Мотиви відродження

Українська жінка протягом усіх віків була берегинею домашнього вогнища, зберігала звичаї предків, національну культуру, мораль, етику, брала участь у змаганнях за високі ідеали державності України. Створений у Львові в 1892 р. і перетворений у 1932 р. у Всесвітній Союз українок забезпечував жінкам можливість брати активну участь у формуванні національної свідомості українського жіноцтва. У 1939 р. Союз українок (СУ) перестав існувати.

Враховуючи позитивний вплив СУ на розвиток нашого суспільства до 1939 р., зрушення національно-культурного відродження в час перебудови було запропоновано відновити діяльність СУ. Адже головне завдання СУ – дбати про

соціальну захищеність української жінки, формування національної свідомості, громадськості, активності та піднесення духовності жіноцтва України.

Діяльність СУ спрямована на подолання національного нігілізму, соціальної нерівності, розвиток і охорону самобутності національної культури і традицій українського народу, відновлення його історичної пам'яті, на утвердження української мови, як державної на Україні, на охорону природного середовища, на впровадження в життя норм етичного та естетичного виховання народу, піднесення морального рівня народу, боротьбу з пияцтвом, наркоманією, розпустою, за дотримання конституційних прав молодих матерів, охорону прав дітей, охорону прав людей похилого віку.

Керуючись всіма цими положеннями, став працювати осередок СУ в нашому селі.

Союзянки проводили зустрічі з репресованими, щоб сучасне покоління могло почути правду з уст людей, які перенесли на собі весь тягар комуністичних репресій.

Проводили українські вечорниці, щоб донести до сучасної молоді звичаї і традиції нашого українського народу, розучували з молоддю і проводили гаївки, проводили зустрічі з союзянками 20-40-х років, впорядковували могили та історичні пам'ятні місця села, надавали допомогу самотнім престарілим в організацію «Карітас» в м. Тернополі, за що одержали подяку від СУ Тернопільщини. Союзянки проводили вечір-зустріч з молодими новоствореними сім'ями, які поєднали свої долі у 2004 р.

Зустріч союзнок з новоствореними сім'ями (2004 р.).

Активно працював мішаний сільський хор, чоловіча акапелла, жіночий ансамбль. У концертних програмах брали участь самодіяльні митці різних поколінь. Залучення юних талантів до участі в художній самодіяльності сприяло подальшому розвитку художньої творчості, популяризації і невмирущості української пісні, продовженню традицій батьків та дідів, донесенню до глядача величчя старовинних, сучасних, жартівливих та патріотичних пісень.

Святування 130 річниці з дня смерті Т. Г. Шевченка (1991 р.).

**Козацька могила. Святкування Дня Незалежності.
Художній керівник Гетьман Ж. І. (1992 р.).**

Запорізька обл. Виступають народні музики з с. Н. Луб'янки.

Жіночий ансамбль і народні музики.

Збараж. Виступає танцювальний ансамбль с. Н. Луб'янки.

Тернопіль. Фестиваль вертепів. Колядники с. Н. Луб'янки

Економіка села

В серпні 1992 р. колгосп Кірова перейменували на селянську спілку «Хлібороб». В цьому ж році голову спілки Прасоля Є. змінив Штокайло Іван Богданович. В січні 2000 р. селянська спілка «Хлібороб» була реорганізована у товариство з обмеженою відповідальністю «Урожай», яким керував Гуменюк. У лютому цього року почалося розпаювання землі і майна.

З 2005 р. товариство перестало існувати. Потім стали створюватись фермерські господарства. На сьогоднішній день в селі працює два фермерські господарства: «Арсен» - директор

Тарашук Степан Васильович і «Оранта» - директор Береза Петро Володимирович. Діє товариство «Сідлон» - директор Хрустовський Сергій Петрович. В селі є два столярні цехи приватних підприємців Кардаша Миколи Мироновича і Кошіля Степана Володимировича, працює пилорама і столярний цех приватного підприємця Демчука Григорія Івановича, є два цехи по ремонту автомашин приватних підприємців Жили Степана Степановича і Жили Володимира Степановича, працює приватне підприємство по виготовленню метало-пластикових вікон і дверей Карого Віталія Івановича. В селі є 5 приватних продовольчих магазинів, 1 магазин «Теко» тернопільської облспоживспілки.

У цей важкий, у фінансовому відношенні час, великий внесок у розвиток села роблять наші фермерські господарства і приватні підприємства. Завдяки їм, було відновлено у 2007 р. дитячий садочок «Барвінок», у який вони внесли немалу грошову лепту, а також у святкування його п'ятирічного ювілею.

Відкриття дитячого садочку «Барвінок»

Колектив «Барвінка» (2007 р.)

2008 р. Перший випуск садочку «Барвінок»

2009 р. Другий випуск садочку «Барвінок»

«Барвінку» виповнилося 5 років.

Колектив «Барвінка» (2012 р).

Вихованці «Барвінка».

Велику фінансову допомогу керівники фермерських господарств та приватних підприємств виділили на святкування 800-річчя м. Збаража. Допомагали вони і в

освітленні вулиць села, не забувають і за самотніх-перестарілих людей, дбають і за розвиток спорту на селі.

Фермерське господарство «Арсен» надало спонсорську допомогу у відновленні фігур (зроблено бруківочне покриття).

Завдяки жителям села, фермерським господарствам та підприємцям села було проведено ремонтні роботи і перекриття церкви святої Покрови.

Село Нижчі Луб'янки знаходиться у приміській зоні і приватний підприємець Бічак І. І. покращив добирання односельчан до районного центру, забезпечивши їх автобусом, який доставляє їх у найвіддаленішу точку села та виділив кошти для ремонту доріг.

Територія села багата на цікаві екскурсійні об'єкти. Народ свято шанує історичні місця. Ще й досі зеленіє липа, під якою знаходився штаб Богдана Хмельницького.

Спортивне життя

Фізична культура і спорт – один з важливих факторів життя нашого суспільства. Вони відіграють важливу роль у вихованні нашого підростаючого покоління, його патріотизму, самовідданості, збереженню миру і безпеки у світі.

Роль фізичної культури і спорту має не лише наукове, а й політичне значення.

Зародження і розвиток фізичної культури і спорту почалось на західних землях України ще дуже давно. Так як західноукраїнські землі століттями перебували під ярмом айстро-угорських, польських загарбників. З метою зміцнення панування айстро-угорські магнати, польська шляхта сприяли створенню системи фізичного виховання, недоступної для народу.

Першою організацією фізичного виховання на західних землях України було гімнастичне товариство «Сокіл», створене в 1867 р. у Львові (польською шляхтою).

Значну матеріальну допомогу сокільському гімнастичному рухові надавала і австро-угорська влада.

Протягом 1908-1909 рр. сейм виділив 21.5 тис. крон субсидій на розвиток цього товариства у Східній Галичині.

У лютому 1893 р. у Львові було офіційно зареєстроване перше міське українське гімнастичне товариство «Сокіл».

Західноукраїнські відділення товариства «Сокіл» поступово розширювали свою діяльність, організаційно зміцнювались. Зародженню прогресивного крила в українському спортивному русі сприяла діяльність І. Франка, який разом із М. Павликом (видатним громадсько-політичним діячем Галичини), об'єднував навколо себе революційно-демократичну інтелігенцію.

У процесі подальшого розгортання українського фізкультурного руху певну роль відіграв І. Боберський – учитель за освітою. Він виступив організатором спортивного руху на Західній Україні.

Не обминув цей рух і села Нижчі Луб'янки. Тут у 30-х роках ХХ століття теж було створено молодіжну спортивну гімнастичну організацію «Сокіл», де була висока дисципліна, велася відповідна культурно-освітня робота. З метою ширшого залучення молоді до гімнастичного товариства був створений гурток для неписьменних, влаштовувались концерти, театральні вистави. Було створено пожежне товариство «Січ», яке теж займалося фізичною підготовкою. В селі була пожежна спілка.

Керівниками цієї організації були Галиш М. К., Кальба Т. Т., Шевчук Р. П. Сюди входили : Козак Г. В., Шморгай О. М., Гевко Я. М., Демчук Ю. Д., Барилюк Я. Л., Старицька М. Т., Добридень В. І., Добридень Г. І., Демчук Г., Демчук М., Литвенчук Л., Гвезда М., Гой В., Ганусевич М., Самодала П. та інші.

Ще в ті часи в селі став зароджуватись волейбол.

За радянської влади фізичному розвитку, оздоровленню підростаючого покоління приділялася велика увага. До повсякденних занять фізичною культурою і спортом залучалися

широкі трудящі маси. В школах було введено фізичне виховання як обов'язковий предмет.

В час існування колгоспів було введено штатну одиницю – інструктор по спорту, який відповідав за спортивно-масову роботу у селі. В нашому колгоспі інструкторами були Демчук І. Г., пізніше Михайловський С. (1982-84 рр.), Олійник М.

До спорту залучалися широкі маси населення, розвивалися всі види спорту. Колгосп допомагав придбати форму, м'ячі, організовував поїздки на змагання.

Як уже згадувалось, у селі була створена перша волейбольна команда ще у повоєнні роки.

Любителями волейболу були Процишин В., який грав з молодих літ до старшого віку, Штокайло Ярослав Олексійович, Мельниківський Любомир, Козак Василь, Галиш Тома, Кубів Григорій, Процишин Тома, Галиш Михайло К., Галиш Тома К., Галиш Василь К. Хлопці їздили на змагання у сусідні села.

Час від часу команда оновлювалася новими гравцями. У 60 роках ХХ століття у волейбольну команду входили: Батюк Б., Козак С. П., Штокайло Я., Гевко Б. Т., Мельниківський Л., Процишин В.

Наш односельчанин Козак С. П. був запрошений у збірну команду по волейболу міста Збараж.

У 1976 році на республіканській спартакіаді серед представників харчової промисловості, він представляв команду Збараського цукрового заводу. Цукровики стали переможцями республіканської спартакіади.

Зараз у склад волейбольної команди села входять: Віцінський М., Дячун Р., Дячун Т., Данилюк Р. В., Бебко Ю., Двигаило Ю., Тарас Г. Команда неодноразово брала участь у районних змаганнях.

Славиться серед юнаків району і теперішня волейбольна команда нашої школи. Починаючи із 2004 і по 2014 роки наші волейболісти завойовували 1-3 місця, за що були нагороджені грамотами і медалями.

Учень середньої школи Н. Луб'янок Гевко Денис в складі збірної молодіжної команди району у 2013 р. зайняв

перше місце на районних і обласних змаганнях по програмі Спортивних ігор учнівської молоді (тренер Боднар І. Г.).

Разом із волейболом став зароджуватись і футбол. У першу футбольну команду входили Козак С. П., Данчишин, Штокайло Я. (капітан команди), Павлюк Б., Крет П., Голод Б., Студницький Р., Чорний В., Павлюк В., Крет З., Довбуш М., Добридень Г., Загоранський В. Першості району в цей час не було. Сільські команди змагалися між собою. Голова колгоспу Гевко Т. С. ніколи не відмовляв спортсменам у виділенні транспорту для участі в змаганнях.

Як і волейбольна команда, так і футбольна періодично оновлювалась. Згодом в команду входили: Михайловський С. М., Атаманець О. П., Штокайло Б. Б., Штокайло І. Б., Мороз В. І., Штокайло Я. І., Віцінський М. та інші.

1997 р. Ветерани футбольної команди (зверху)
Молодіжна команда (внизу)

Голова селянської спілки «Хлібороб» Штокайло І. Б. виділив кошти на придбання спортивної форми і футбольних м'ячів для команди.

У 1997-98 роках Нижчелуб'янецька футбольна команда зайняла перше місце в районі по футболу і була нагороджена кубком (**склад команди:** *Яремчук В., Кучма В., Михайловський С., Мицко Ю., Кучма А., Кондзерський І., Костур І., Семчишин А., Семчук А., Яремчук М., Гвезда Р.; тренер – Демчук В.*).

Збараж (1998 р.)

Нижчі Луб'янки (1998 р.)

На даний час в селі зареєстрований футбольний клуб «Луб'янки». Сюди входять: Бригадир А., Бригадир В., Атаманець П., Дячун Т., Хмілевський І., Данилюк Р. (капітан команди), Віцінський М., Коцюбо В., Шурма Р., Нємий Р., Баран А., Михайловський А., Драган Р., Вербіцький Б., Семчишин В., Гінка А.

**Молодіжна футбольна команда
(2012 р.)**

Воротар Драган Р. І.

Кожного року клуб повинен оформляти заявку на участь у чемпіонаті району. Для цього потрібні кошти – 2500 грн., які клубу виділяють підприємці села (підприємець Бічак І. І. допоміг у придбанні форми і постійно виділяє транспорт для поїздки на змагання).

Молодь села захоплюється і іншими видами спорту.

Десь у 1993 році за ініціативою молоді села, яку очолював Худик В. Р., при допомозі директора школи Данилюка В. О. і голови сільської ради Крета П. у підвальному приміщенні школи було відкрито спортзал. Тут молодь села займалася гирьовим спортом, важкою атлетикою, обладнали тренажерний зал. Хлопці часто брали участь у районних змаганнях по гирьовому спорту, звідки поверталися переможцями, займали призові місця. Це Худик В.Р., Бічак А. І., Кам'янецький В. І., Сямро П. П.

У 2005 році, при допомозі голови сільської ради Барилука В. Т., який виділив приміщення, та при матеріально-фінансовій допомозі Худика В.Р. та Мельника З.А. було відкрито новий спортзал у підвальному приміщенні сільської ради.

Тут було організовано секції з гирьового спорту, важкої атлетики, обладнано тренажерний зал, тенісний і більярдний зал.

Молодь села продовжувала приймати участь у районних сільських спортивних іграх.

Гирьовики Худик В. Р., Кам'янецький В. І., Базюк І. Б., Баб'як Г. В., Сямо П. П. даліше виборювали І-ІІ місця на районних змаганнях.

Призові місця по амреслінгу (рукоборство) одержували Худик В. Р., Баб'як Г. В., Кам'янецький В. І.

По тенісу – Яремчук Б. С., Бебко І. І., Грицина С. В., Михайловський А. С.

Непоганих результатів досягла наша молодь і у розвитку легкої атлетики.

Високих показників у легкій атлетиці досягнув Дячун Т. В. (біг на 1000 м.), завоювавши у 2013 році І місце на районних змаганнях і був нагороджений медаллю.

На цих же змаганнях по тенісу друге місце завоював Михайловський А. С. і теж був нагороджений медаллю.

Команда гирьовиків (Базюк І. Б., Жовнір І. З., Самотіс Д. Р., Левчук В. М., Баб'як Г. В., Худик В. Р.) у 2008 році виборола І місце на районних сільських спортивних іграх, за що була нагороджена кубком. Такий же кубок команда виборола і у червні 2011 року на 20-х районних сільських змаганнях по гирьовому спорту, примноживши свої здобутки.

Спортивні традиції, започатковані старим поколінням, продовжує теперішня молодь, примножуючи їх новими успіхами.

Певних результатів досягла спортивна робота у Нижчелуб'янецькій школі, завдяки вмілій організації спортивної роботи вчителя фізкультури Самотіса Л. І., який вже багато років працює тут і неодноразово був нагороджений грамотами за свою роботу.

Так по легкій атлетиці учні часто займали перші місця на районних змаганнях, та виступали у складі районної команди на обласних змаганнях, де теж одержували призові

місця. Це Кальба І. М., Берник М., Гарматюк М., Панчишин Н., Бебко Ю., Яремчук Б., Кучма І., Яремчук А. М. та інші.

Команда Нижчелуб'янківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів зайняла у 2013/14 роках І місце на районних змаганнях з легкоатлетичного кросу серед загальноосвітніх навчальних закладів.

Спортивне життя села продовжується.

550-річчя села Нижчі Луб'янки

Моє село в пахучім цвіті
Мені всміхається здаля
Для мене ти одне на світі.
Бо тут мій край, моя земля...

12 липня 2013 року у п'ятницю, село Нижчі Луб'янки святкувало свій ювілей – 550 років від першої письмової згадки про його існування.

До цього свята село готувалось заздалегідь. На черговій сесії сільської ради було обговорено це питання і складена програма свята і відповідальні за її виконання:

- 10.00 – Святкове Богослужіння (о. Михайло)
- 12.00 – Спортивні змагання (Худик В.)
- 14.00 – Святковий ярмарок (Депутати с/ради)
- 15.00 – Розіграш безпрограшної лотереї (Зав. бібліотекою Тверда М. Б.)
- 16.00 – Святковий концерт (Директор БК Жила О. С.)
- 23.00 – Святковий салют (Сільський голова Тарашук В. С.)

Після святої Літургії, яку відправив о. Михайло Коцкович, жителі села і гості зібрались на майданчику перед с/радою, де відбувались спортивні змагання, які організовував Віталій Худик.

Змагання по армреслінгу

Перетягування каната

Нагородження переможців спортивних змагань

Після закінчення змагань розпочався святковий ярмарок. Кожна вулиця, на чолі із своїм депутатом, організувала палатку прикрашену в національному стилі, приготувала різноманітні страви, солодоші, бутерброди, напитки і пригощала своїх односельчан і гостей.

Зустріч через багато років

Море емоцій та щирих веселощів викликав розіграш святкової безпрограшної лотереї, яку організувала Тверда М. Б. – завідувачка сільської бібліотеки-філії.

Суперпризи (порося, мішок цукру, електронна вага, фен) спонукали кожного взяти участь у лотереї і виграти. Щасливчиками стали Кошіль Ю., Павлюк І., Клопотюк П., яким пощастило виграти основні призи. Велике спасибі треба сказати Гнатку С. (фермеру), який виділив порося для лотереї і Тарашуку С. В., який виділив мішок цукру.

Потім розпочалась святкова концертна програма, яку організували Жила О. С. і гетьман Ж. І.

Ведучі дівчата прославляли село, свою маленьку батьківщину, її природу, цей райський куточок землі, де кожен з нас народився і виріс, закликали пам'ятати і завжди навідувати це святе місце на землі.

Прозвучала пісня «Україна - вишиванка» у виконанні О. Жили. Потім ведуча оголосила, що розпочинається велике торжество – загально-сільське свято, присвячене 550-річчю першої письмової згадки про село Нижчі Луб'янки.

Прозвучав державний гімн України.

На святі були присутні гості: начальник відділу культури і туризму Збарзької райдержадміністрації, заслужений працівник культури України Гафткович Олег Володимирович; колишній голова колгоспу сіл Нижчі та Вищі Луб'янки Вовчук Петро Богданович.

Гості були запрошені до слова.

Виступає Вовчук П. Б.

Жіночий вокальний ансамбль сільського БК виконав пісні «Рідне село», «Черешенька».

Ведучі прославляли рідний дім, батьківську хату, мамину пісню, батьківське напутнє слово, бабусину вишиванку, тепло і незрадливість рідного слова.

Бороздіна Марія виконала пісню «Мама і тато». Хореографічну композицію виконав народний аматорський танцювальний колектив «Пролісок» клубу с. Котюжино. Пісню «Мамина яблуня» виконали Надія Яремчук та Ірина Жила.

Ведучі знову повернули нас до слів Батьківщина, рідне село. Запропонували повернутися у далекі часи, коли виникло наше село, заглянути в його історію.

Слово надали завідувачці бібліотеки-філії села Нижчі Луб'янки Твердій М. Б., яка провела велику пошукову роботу і збила матеріал про історію села Н. Луб'янки, видавши книжку «Село моє, для мене ти єдине».

Свято продовжилось читанням віршів, виконанням пісень, виступом танцювальних колективів та хору села.

Солістка Жила О. С.

Дівочий ансамбль. Керівник Жила О. С.

Жіночий вокальний ансамбль

Соліст Левчук В. Є.

На сцену вийшли два хлопці і дівчина в українських костюмах із короваєм. Вони прославляли короваї, щоб люд ніколи хліба не просив. Вони вклонилися і піднесли хліб і сіль сільському голові Тарашуку В. С.

Сільський голова приймає хліб і сіль

Сільський голова привітав всіх зі святом. Він відмітив, що наше село – це велика і дружна родина, це наші славні земляки: вчителі, інженери, лікарі, землероби, механізатори, вчені, письменники, які живуть з нами та в інших місцях, але тут пройшло їх босоне дитинство, незабутня юність.

Бережімо ж славні традиції, звичаї та свята нашого села, примножуймо здобутки його на радість дітям та внукам нашим, бережімо наше село, не цураймося його свят та буднів, бо село – це криниця нашого родоводу, це наша велика родина.

Сільський голова подякував всім, хто допоміг у проведенні такого прекрасного свята, вручив грамоти і грошові премії переможцям спортивних змагань.

Свято продовжилось. Ще довго звучали пісні у виконанні солістів БК. Жили Р. В., Карої Н. В., Шарко М. Т., Кучми Л. М., жіночого вокального ансамблю, сільського хору, гостей із Черниховець, В. Луб'янок, с. Котюжено, сільського дитячого вокального ансамблю, соліста В. Левчука, гумориста Василя Ділая і багатьох інших.

На святі згадали і тих що одружились, і що народились, і тих що пішли від нас назавжди.

Закінчилось свято урочистим святковим салютом під керівництвом Тарашука В. С.

Революція гідності

Рішення IV Президента Віктора Януковича не підписувати угоду про асоціацію України з ЄС загрожувала обернутися новою революцією в країні. 21 листопада в Києві почалися акції протесту проти зупинки урядом інтеграції в ЄС. Аналогічні мирні зібрання відбувалися в Україні, переважно у західних областях – майданували Львівщина, Івано-Франківщина, Тернопілля. А 30 листопада, вночі, «Беркут» жорстоко розігнав Євромайдан у столиці країни. За словами очевидців, близько четвертої години ранку бійці спецпідрозділу штурмували студентів, які проводили мирну акцію на

підтримку євроінтеграції. У неділю, 1 грудня, в Україні відбулася наймасовіша акція громадянського протесту за часи незалежності, в якій тільки в Києві взяли участь понад півмільйона осіб.

Герой «Небесної сотні», Збаражанин Устим Голоднюк, розповідав про те, що відбулося 30 листопада на Майдані у Києві. «Коли ми помітили, що міліція почала активізовуватися і оточила майдан, ми швидко почали організовуватися для захисту. Але не встигли. Десь дві роти беркутівців без будь-яких попереджень почали штурм. Вони просто почали нас товкти. Ми захищалися чим могли, кидали все, що попадало під руки. Але оборону нам не вдалося втримати під їхнім натиском. Ми всі добровільно стояли за вибір свого майбутнього і залишилися його відстоювати».

Мільйони людей по всій Україні зібралися 1 грудня на народні віча, щоб висловити протест діям чинної влади і силових органів, які жорстоко розігнали мирний Євромайдан у Києві. Тисячі людей із всіх куточків України поїхали в Київ на підтримку Євромайдану. Були там і наші односельчани: Ціленцій І., Галиш Григорій, Пошпур А., Кошіль Ю., Тарашук В., Ціленцій А., Кондзерський І., Зарубінський В., Пошпур Ст., Клопотюк П.

Мітинги на майдані перейшли в запеклі сутички між протестувальниками і міліцією. Формально 19 лютого в Києві було оголошено перемир'я, проте на ділі протистояння тривали. А 20 лютого людей, які вийшли на мирний протест, щоб висловити свою громадську позицію, почали без розбору обстрілювати снайпери. Силовики розстрілювали активістів бойовими набоями. Цілились в голову та шию. За даними медичної служби Майдану, у четвер, 20 лютого, в Києві було **вбито близько 100 осіб («Небесна сотня»)**. Того ж дня протести перекинулися і в інші області України. Результатом подій стало відсторонення Верховною Радою 22 лютого 2014р. В. Януковича від виконання обов'язків Президента України та призначення дострокових президентських виборів. Почалася нова сторінка в історії України...

200-річчя Т. Г. Шевченка

«Ми чуємо тебе, Кобзарю, крізь століття». Ці пророчі рядки Василя Симоненка перегукуються із народним розумінням Шевченка – поета і людини. Адже для кожного українця Тарас Шевченко означає так багато, що складається враження, ніби ми про

нього все знаємо і він завжди з нами. Та це лише враження.

Він невичерпний і нескінченний. Ще тому, що він кращий із кращих славетних людей, у ньому наша історія, наша реальність. Україна – це Шевченко. Шевченко – це Україна.

Тарас Шевченко прожив лише 47 літ, з яких 24 роки був кріпаком, 10 – в засланні, і лише 13 літ мав волю.

Він був сином мужика, а став велетнем у царстві духа. Він був кріпаком, а став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком, а вказав нові світлі і вільні шляхи професорам і книжним ученим.

Доля переслідувала його в житті, скільки лиш могла, та вона не зуміла перетворити золото його душі на іржу, а його любов до людей на ненависть і погорду.

Найкращий і найцінніший скарб доля дала йому лише по смерті – невмирущу славу і все розквітаючу радість, яку в мільйонів людських сердець все заново збуджуватимуть його твори.

Для всіх поколінь Шевченкові твори і його життя сяють мов зорі.

З нагоди 200-літнього ювілею Кобзаря у всіх куточках нашої України і земної кулі відбувалися наймасштабніші урочини.

16 березня 2014 року поетично-музичне дійство «Живи в мені ти, спів Тараса» відбулося у селі Нижчі Луб'янки.

В залі будинку культури зібралися всі, кому не байдужа пам'ять про Великого українського пророка, генія, Кобзаря. Зав бібліотекою Тверда М. Б. організувала книжкову виставку «Кобзарева струна не вмира».

Ведучі Роксолана Жила та Назарій Яремчук наголошували, що могутня Тарасова мова «розбудила зі сну заколисану волю народу», заявляли, що його слово буде повік жити у пам'яті нації. Алла Кудрявцева, О. Манчевська, Д. Кондзерська, Г. Липка декламували рядки поезій Кобзаря.

Присутні з захопленням слухали «Заповіт», «Думи мої», «Реве та стогне Дніпр широкий», які могутньо пролунали у виконанні сільського хору (керівник Ж. Гетьман).

Сільський хор возвеличує Т. Шевченка

А також пісню «На високій дуже кручі» у виконанні чоловічого ансамблю. Зачарували глядачів виступи жіночого та дівочого вокальних ансамблів і чисті голоси учасників дитячого вокального ансамблю. Іван Телев'як майстерно виконав соло на кларнеті на мелодію «Карі очі, чорні брови». Новостворений дует Роксолани Жили та Богдана Яремчука дебютував піснею «Нас весна не там зустріла». Неабияке враження справив на глядачів уривок з драми Т. Шевченка

«Назар Стодоля» у виконанні восьмикласників під керівництвом Г. Кілик.

Учасники дійства вшанували пам'ять Героїв «Небесної сотні». Під мелодію пісні «Пливе кача» пролунали вірші у виконанні Н. Яремчука, Н. Карої, Л. Кучми.

Школа вшановує Т. Г. Шевченка

Виступає дитячий садочок «Барвінок»

Духовні святині села

Церква Покрови Матері Божої

*Із спогадів Капелюха В. Т.
і Березовського О. К.*

Володимир Капелюх згадує, що в дитинстві, коли до його діда приходили старожили порозмовляти, чув, що церкву збиралися будувати в тому місці, де стара школа. Вже заготовляли дерево, і коли тесали його, то зірвалася тріска і полетіла на гору, де стоїть зараз церква. Люди вирішили, що вона, видно, повинна там стояти і перенесли будівництво на ту гору.

Березовська Ольга Казимирівна розповідає, що коли будували церкву, її прадід Гринюх Іван був у цей час в селі війтом і секретарем. Її бабуня Гринюх Марія мала три роки. Вона розповідала, що церкву будували десь три роки з 1860 по 1863 роки (орієнтовно). Камінь возили возами. До мулярки давали глину, били яйця (в цей час в селі ніхто не їв яєць, тільки на Великдень). Коли церква була побудована, малювали її Партика Петро із своїм зятем.

В 1958 р. церкву відновлювали всередині. Малювали церкву Ничка, Ходоровський і Кух зі Збаража.

Парохом у селі у цей час був Г. Яструбецький, який у 1958 році повернувся з тюрми. З початку 60-х років церква була закрита на довгі роки. Лише у 1975 році церкву знову відкрили.

Фігура біля церкви

*Із спогадів Кубів В. І.
та Березовської О. К.*

Після закінчення війни у 1914 р., коли повернулися додому зранені і ледве живі січові стрільці – односельчани під керівництвом Слоти Семена побудували біля церкви фігуру на честь січовиків, на якій було зображено два колеса – одне ціле, друге – половина. Між ними – таблиця, де на одній стороні написані імена тих січовиків, які повернулись живі, а на другій – ті, які не повернулись.

Був напис: «Борцям за волю, долю неньки України».

У 1930 році, коли була пацифікація, поляки повирубували сокирою ці написи із пам'ятника. Хлопці у селі співали:

Побили нам пам'ятник
Ангела святого,
А колись Бог запитає
Коменданта того.

З часом ця фігура була частково відновлена і впорядкована.

Хресна дорога

В 2006-2007 рр. силами і пожертвами мирян кругом храму побудована Хресна дорога. Кожна вулиця будувала свою стацію.

Липа Богдана Хмельницького

Під час визвольної боротьби з поляками в 1649 році штаб Богдана Хмельницького знаходився в Нижчих Луб'янках. Під липою стояло шатро, звідки Хмельницький керував облогою Збарзької фортеці.

Хрест (На початку вул. Зеленої)

*Із спогадів Березовської Ольги
Казимирівни 1921 р.н.*

У 1867 році Партика Петро разом із своєю дружиною Євою поставили тут фігуру святого Петра на честь свого імені. Він перший малював нашу церкву із своїм зятем, коли вона була побудована. З часом фігура зруйнувалась і сусіди поставили Хрест, а в останні роки вона була впорядкована.

Фігура Матері Божої та фігура Св. Миколая (На початку вул. Шевченка)

*Із спогадів Березовської О.К.
1921 р.н.. і Капелюха В. Т.*

Після I світової війни через село Нижчі Луб'янки проходили різні війська, але село не було зруйноване. Селяни вирішили поставити фігуру Матері Божої з написом «В подяку за охорону села і людей от града, огня, війни та наглої смерті 1918 рік», та фігуру Святого Миколая. За роки радянської влади, фігуру Матері Божої розвалили, але не побили, а святого Миколая – знищили. Люди перевезли понищену фігуру Матінки Божої на цвинтар. Там її зложили і завжди впорядковували та прикрашали. А в 1993 році з ініціативи Капелюха Володимира Томовича і Крета Павла Степановича фігури було відновлено. Фігуру Святого Миколая поставив Капелюх Володимир Томович, а фігуру Матінки Божої перевезли з цвинтаря на старе місце, відновили і впорядкували всі прилеглі сусіди.

У 2007 – 2008 роках за ініціативою Крета П.С, Яремчук В.Т., Атаманця В.В., Ніколаєнка Г.М., Вівчарика І., Худого Я.Й. та за кошти жителів прилеглих вулиць було зроблено

підмурівку, виложено плитку, обгороджено і зроблено освітлення біля фігур. Будівельні роботи проводили Веселович В.М., Байтала Г.Є., Сиротюк Т., Цісецьким П.

Фігура Святих (На початку вул. Миру)

Із спогадів Березовської О. К. та Шморгай Г. І.

На цьому місці, де стоять фігури, у роки, коли була битва на Кривавому потоці, чоловік із с. Бехово (Хмельниччина) поховав двох своїх синів, які загинули. І те місце стали називати Беховим.

В селі в цей час була корчма. І люди дуже пили (1870 роки). Господари в селі зібралися і рішили дати на відправу, на якій всі присягнули утримуватися від пияцтва. З часом на Беховому місці поставили хрест з написом «Братство тверезости». Кожного року на Йордан люди з процесією приходили сюди і присягали не пити. Ще одну фігуру поставила громада села, а іншу – Яремчуки Семен і Юстина, яких називали Бехами, бо вони жили біля цього місця. При радянській владі всі фігури були зруйновані. Хрест не був дуже знищений і його поставили на цвинтарі на українцях, які

загинули у 1918 році (Олекса Остапчук, Василь Мацюк, Іван Гапанюк і сотник УСС Роман Дудинський). Гринюк Марія (бабця Березовської О. К.) і Березовська Софія Григорівна, завжди відправляли за цих померлих.

В 1998 році, за ініціативою отця Йосифа Янішевського, фігури були відновлені. Хрест було відновлено за кошти громади села. Одна фігура Матері Божої – за стараннями Худик Марії Микитівни, а інша – за старанням Шморгая Богдана Івановича. Впорядковане місце біля фігур було за кошти жителів села і Тарашука Степана Васильовича.

Фігура матері Божої (Біля Млина)

Галиш Ганна Іванівна (1927 р.н.) та Атаманець (Клим) Михайлина розповідають, що Голод Антін разом із дружиною були в Америці. Мали вони троє дітей. Перед війною родина повернулася в Луб'янки. Жили вони на тому місці, де жив Грушка. На честь свого щасливого повернення побудували фігуру Матері Божої та млин. До млина привозили молоти люди зі всіх сіл.

На початку 50-х років Голод Антін помер. Голова колгоспу Гевко Т. С. перекрив млин, підмурував. Потім млин став державним.

А ось, що розповідає на цю тему Галиш Зеновія Петрівна (1935), жителька вулиці Кавалюк (Лесі Українки).

- Коли я була ще малою, то мені розповідав старий чоловік, Камінський Антін, що на цьому місці, де стоїть млин,
134

жили двоє старих бездітних людей. Вони побудували фігуру на честь дітей. Кожного ранку приходили сюди молитися. А потім Голод Антін купив це обійстя, з цією фігурою і побудував там ще млин.

Як і всі фігури, ця фігура теж була зруйнована. Нажаль, попередній напис не зберігся.

У 1995 році її відновили. Ініціаторами відновлення фігури були Крет Павло (голова с/ради), Козак Володимир, Зінкевич Зіновій, Галиш Федір, Клим Роман, Цісецький Петро.

Мурували – Галиш Теодор Олексійович і Цісецький Петро Олексійович, бляхою покривав – Козак Володимир Іванович. Кошти на відновлення і впорядкування фігури виділили жителі вулиць Лесі Українки і Морозенка.

Фігура Матері Божої

(На подвір'ї Пастушенка Антона)

У 1914 році Пастушенко Антін Антонович був на війні в австрійському війську. Він попав в полон до російського війська. Будучи на квартирі в солдатки, його звинуватили у злочині (крадіжці), якого він не вчиняв. Його мали судити. Чоловік дуже щиро молився, просив Матінки Божої про помилування. І знайшлась людина, яка сказала, що це зробив не «австрієць, а свій». Його оправдали. Повернувшись додому живим, він поставив на своєму подвір'ї фігуру Матері Божої в знак подяки за своє щасливе повернення.

Фігури на подвір'ях Микитюка Ігоря та Пастушенка Івана, як згадують старожили, поставив Чемерис Іван на подвір'ях своїх дочок за щасливе повернення з війни їх чоловіків.

Козацька могила

Влітку 1649 року на східному боці села Нижчих Луб'янок відбувся бій козаків з польським військом. Дуже багато козаків загинуло. Річкою лилася кров загиблих. З того часу потік став називатися Кривавим і на тому місці поставили хрест.

В 1992 році з ініціативи осередку Руху, тут було насипано символічну могилу.

У цій роботі взяла участь вся громада села. Допомагав колгосп, сільська рада, яку очолював Бойко Михайло Максимович і організовував всі роботи. Особлива заслуга Микитюка Тараса Павловича, Микитюка Богдана Павловича, Штокайло Ярослава Івановича, Крета Павла Степановича, Капелюха Володимира Томовича, Пелеха Павла Костянтиновича, Цісецького Петра Олексійовича, Галиша Теодора Олексійовича, Процишиного Василя Михайловича, Галиша Григорія Андрійовича, Галиша Ярослава Андрійовича, Козака Володимира Мефодійовича, Козака Володимира Івановича, Малішевської Ганни Іванівни, Сямра Івана Петровича, Мединського Михайла Петровича, Снігура Василя Михайловича, Гевко Івана Михайловича, Гевко Антона

136

Михайловича, Демчука І. Г., Демчука О. А., Кубів В. І., Бічака І. О., Мицка Т. В., Гук Я. Г., Вербіцької Н.Є. і багатьох інших.

Кожного року в День Незалежності України тут збираються жителі села відзначити це свято.

Легенди про походження назви села

Відносно походження назви села Луб'янки існують різноманітні здогади і легенди.

Однією з легенд є легенда про козака. Здобуваючи славу і волю козак зайшов сюди і тут зустрів дівчину на диво красуню: очі в неї – неба блакить, уста – пелюстки троянди, стан як тополя. Всім серцем покохав козак дівчину, вона ж віддала йому своє серце. Щасливе було їх кохання. Судилося їм жити разом довго. В ім'я чистого і невинного кохання вони і назвали село Полюблянки, від слова «любитися», а тоді Луб'янки – Луб'янки.

Але найбільш ймовірним є твердження про те, що назва Луб'янки походить від слова луб (кора). Село було надзвичайно багате лісами, а тому виготовлення тари із лубу було основним заняттям населення. Нижчі називаються тому, що розташовані на низині річки Самець.

Весільні обряди та звичаї

Після Покрови та Великодніх свят наставав час весіль. Отож, коли вже хлопець та дівчина, тобто наречені, домовились, що пора їм одружуватись, тоді хлопець йшов з батьком та ще з кимось поважним з родини перший раз до хати судженої на поважну розмову. Говорилося тоді там про посаг молодій та молодого, а також про саме весілля. Якщо сватались бідні з бідними, або багаті з багатими більших проблем при тій розмові не було. Натомість, коли стрічалися бідні з багатими, там розмови були важкими і нерідко до порозумінь не

доходило, бо котрась зі сторін не погоджувалась дати свого «благословенства», в результаті чого молоді закохані не одружувались. Такі були реалії і така гірка правда про долю молодих людей. Хлопець чи дівчина з багатого роду могла завжди розраховувати на те, що все-таки її хтось посватає, бо вона, як казали, має маєток, тобто кусок поля. І хоча була поганої вроди, кульгавою чи глухою, то жених все-таки до неї прийде. А дівчина гарна, хорошої вроди, якщо поля було мало, її чекала гірка доля. Також бідний хлопець був немилим гостем, якщо б насмілився свататись до дівчини з багатого роду. Тут також не було б благословенства і не було б одруження.

Прекрасною традицією, котру, на жаль, сьогодні можна тільки почути з оповідань старших людей, було проведення весілля.

Перед весіллям молода вибиралась просити на весілля гостей. Вибирала собі з поміж подруг дівчат-дружок. Гарно вбрані, переважно у національному строї, з стрічкою в косах, ходила по селі просити своїх гостей на весілля. Заходили в хату і дружка говорила: «Ми прийшли просити Вас на весілля». Молода низько кланялася всім присутнім 3 рази і промовляла такі слова: «Просили Вас мама, просили Вас тато, і ми Вас просимо на весілля». Це були від віків слова ритуальні, і коли б їх не було сказано, запрошення могло б вважатися неважним і гості, образившись, могли б на весілля не прийти. Таке повторювалось у кожній хаті, в якій просили на весілля.

Молодий, натомість, зі своїм дружбою також просив на весілля своїх рідних у подібний спосіб.

В суботу, перед весіллям, в молодії відбувалися вінкоплетини, на які молода запрошувала всю молодь села (і тих, які не прошені на весілля). Дівчата плели різку. Потім приходив молодий з хлопцями і починалася вечірка. Сідали за столи і пригощалися. Співи і танці лунали до пізньої ночі.

В день весілля молодий приїжджав з друзями та свашками (свашки, це були дівчата з родини та подруги молодого) до молодії.

Наступав обряд прощання молодих з батьками, батьки давали своє благословенство, і молода пара та гості йшли до церкви до шлюбу. По переду несли різку. Якщо до церкви було недалеко, то всі йшли пішки, а молоді по дорозі кланялися всім людям. Коли до церкви було далеко, то вся весільна громада їхала до шлюбу підводами або саньми. Коні та підводи прикрашувалися різнокольоровими стяжками та букетами.

Після повернення з церкви були привітання при вході до хати батьками молодих, опісля всі заходили в хату та сідали за столи, де вже був приготовлений обід. Цілий час, в дорозі до шлюбу і назад та в час обіду дружки та свашки співали. Співали пісні весільні, жартівливі, а також народні та патріотичні.

Господині подавали на столи все, що приготували. Були там різні страви, які в ті часи на селі приготовляли жінки.

Весілля закінчувалось над ранком. Після закінчення весілля відбувалась церемонія «придане». Коли молодий забирав вже свою жінку від її батьків до своєї хати. Спереду несли образи, забирали «придане», тобто посаг молодої. Була це розмальована скриня, в якій молода мала складений свій доробок, тобто одяг та білизну. Крім того клали на підводу перину та інші речі з посагу молодої, як звій (кружок) полотна і т. п. Нерідко до підводи прив'язували і корову, яка давалась молодій від її батьків.

Перед від'їздом молода прощалась з ріднею, гірко при цьому ридаючи. Вона ж прощалась з дитинством та юними літами, які провела у рідної мами. А дружки при цьому приспівували жалісливих пісень.

Коли вже весільний гурт прибував до батьків молодого з невісткою, перед хатою сватки починали знову співати. Тоді виходила свекруха і зустрічала невістку. Гості заходили в хату, сідали за столи, пригощались, співали, танцювали і на цьому весільний обряд закінчувався. Потім ще два дні збиралися в готі до молодого, а тоді до молодої і теж за певним обрядом.

Українське традиційне весілля неможливо було собі уявити без пісень. Вони невід'ємна складова частина гучного,

багатолюдного яскравого обрядового дійства, яке тривало кілька днів і мало окреслений сценарій.

Не обходилося і без глядачів – запрошених близьких і далеких родичів, сусідів, друзів або й не запрошених односельчан, які зачувши музику і співи, просто заходили подивитись, як вбрані молоді, як виконуються встановлені звичаєм дії, як грають своє ролі свати й свашки, дівчата-дружки і хлопці-дружки та інші весільні гості. Весільні пісні легко вирізнити серед величезного масиву обрядової і не обрядової лірики.

Весільні пісні

Плетіння різки

Початок різки

Благослови, Боже,
Пречиста Діво Мати,
Різочку починати.
Плетися різко гладко – 2 рази
Як червоне ябко
Бо підеш межи люди – 2 рази
Наша славонька буде.
Будуть люди судити, – 2 рази
Що не вміли робити.

Кінець різки

Плелисьмо різки, вінки – 2 рази
Напилися горілки.

Молода

Кидаю на вас тим сміттям,
Щоб ішли тим самим путем.

Поклін батькам (коли батьки живі)

Чорная тернинонько – 2 рази
Ти, Марусю, дитинонько

Пристапися близесенько – 2 рази
Поклонися низесенько.
Батенькові, матіноньці
І всій своїй родиноньці.
Ой, повтори, Марусенько, повтори,
Низесенько батенькові поклони.
Не рік, не два
Тебе батько годував
Зак ся твого поклононьку дочекав.
Ой, повтори, Марусенько, повтори,
Низесенько матіноньці поклонись.
Не рік, не два тебе матінка годувала
Зак ся твого поклононьку дочекала.

Поклін хресним

Вклонися родині – 2 рази
Вклонися ще й чужині
Старому і малому і Богові святому.

Коли одного з батьків немає

Хиляються ворота
Вклоняється сирота
Сироті ся серце крає
Що матіноньки (батенька) немає.

Кропить мати водою

(святина вода, пшениця, копійки)

Кропи нас матінко – 2 рази
Святиною водою – 2 рази
Доброю доленькою.

Як ідуть до шлюбу

Копав же я криниченьку
Неділеньки дві,
Любив же я дівчиноньку

Людам, не собі.

Приспів:

Ой, жаль, жаль її серцю буде,
Візьмуть єї люди,
Єї люди, моя не буде.
Візьмуть її люди,
Моя не буде.
Ой, жаль, жаль.

Вже до теї криниченьки
Стежки заросли,
А вже ж мою дівчиноньку
Сватати прийшли.

Приспів ...

А вже з тої криниченьки
Орли воду п'ють,
А вже мою дівчиноньку
До шлюбу ведуть.

Приспів ...

Ой, жаль, жаль
Не помало,
Любив дівчину змалу – 2 рази
Любив та й не взяв.

Приспів ...

Один веде за рученьку.
Другий за рукав,
А мені ся серце красе
Любив – та й не взяв.

Приспів ...

Привели її до церковці,
Тепер ти моя.
Вона стала відказала,
Неправда твоя.

Приспів ...

А як стали на рушник,
Тепер ти моя.
Вона стала заплакала,
Недоле моя.

Приспів...

* * *

Ой, на горі церква
Морозом припала
Молода дівчина
З козаком шлюб брала.
 Ой, шлюбе мій шлюбе
 Силований шлюбе.
 Скажи мені правду
 Чи гаразд ми буде?
Гаразду не буде,
Як він тя не любить,
Як він тя не любить,
То бити тя буде.

**Коли молодий
приходить по молоду**

Мати зятя вітає,
Аж кожух вивертає -
Щобись був багатий,
Як кожух пелехатий.

Коли забирає молоду

Приспів:

Ой, сядай сядай,
Кохання моє,
Ніц тя не поможе
Плакання твоє.

Штири коні стоять в возі
П'ятий фірман на порозі,
Кохання моє – 2 рази.

Як же я буду з вами сідала?
Я ще батенькові не дякувала.
Дякую тя, мій батеньку,
Щось виховав мня змаленьку
Більше не будеш – 2 рази.

Приспів

Як же я буду з вами сідала?
Я ще матіноньці не дякувала
Дякую тя, моя мамцю,
Щось будила мене рано.
Тепер не будеш – 2 рази.

Приспів

Як же я буду з вами сідала?
Я ще віконцям не дякувала.
Дякую вам, віконця,
Щом вечеряла до схід сонця.
Тепер не буду – 2 рази.

Приспів

Як же я буду з вами сідала?
Я ще порогам не дякувала.
Дякую вам, пороги,
Де ходили мої ноги.
Більш не будуть – 2 рази.

Приспів

Як же я буду з вами сідала?
Я ще сестричкам не дякувала.
Дякую вам, рідні сестри,
Хто ж вам буде коси плести?
Вже я не буду – 2 рази.

Приспів

Як же я буду з вами сідала?
Я ще образам не дякувала.

Дякую вам, образи.,
Що вквітчала вас три рази,
Більше не буду.

Як молодий приводить молоду

Відчиняй мати хвіртку
Ведем тобі невістку.
До комори ключницю – 2 рази
До хати робітницю.

Після весілля на другий день збиралися гості.

Не лякайся свахо
Що нас йде багато
Нас тільки 103
На подвір'ячко твоє
 А сваха ся злякала – 2 рази
 За двері ся сховала
 Свахо ся не лякай
 До хати запрошай.
Не дайте нам стояти
Пустіть нас до хати,
Бо ми люди з дороги – 2 рази
Дуже болять нас ноги.

- Було собі стільці взяти
- Було си посідати.
- Ми з дороги зблудили
- І стільці погубили.
- Було горілки не пити
- І стільців не губити.
- Ви ще нам не давали
- Що бисьте випоминали.

За столом

Свахо моя, гарна,
Свахо моя, пишна,
Бо ми дуже раді
Що ти до нас прийшла.
 Витай свахо в гості
 З своєю родиною,
 Бо ми дуже раді
 Твею дитиною.
Задудніли коні на тесовім мості
Я прийшла до хати
Витай, свахо, в гості.

Витай свахо

Чи мені так Бог дав,
Чи Божая Мати,
Що прибули гості
До моєї хати.
Чи мені так Бог дав,
Чи святий Микола,
Посідали гості
Надовкола стола.
Чи мені так Бог дав,
Чи свята Варвара,
Посідали гості,
Аж ся вгнула лава.
Чим будемо мати
Тим будем приймати,
А за решта гості
Просим вибачати.

Гаївки

Заспіваймо паняночки

Заспіваймо паняночки
Веселої гаївочки,
Ней ся мати утішає
Ісус з гробу воскресає.
 Най воскресне, най прибуде
 Поміж українські люди,
 Най воскреснуть з могил тії
 Наші стрільці січовії.
Най воскресне Україна
Сріблом, золотом замаїна.
Нарід її привітає,
«Ще не вмерла» заспіває.
Ще не вмерла твоя слава,
Що 500 літ в степу спала.

Скакала жабка

Скакала жабка
Понад річкою – 2 рази
За нею козак
Та й з уздечкою – 2 рази
- Утікай жабко,
Бо тя злапаю – 2 рази
Поїдем з тобою,
Аж до Дунаю – 2 рази.
В Дунаї вода –
Будемо пити – 2 рази
Там є дівчина -
Будем любити – 2 рази.

Кривий танець

Ми кривого танцю йдемо
Йому кінця не знайдемо.

Ані кінця, ані ладу,
Не впізнати котра ззаду.

Ми кривого танцю йдемо
Йому кінця не знайдемо.
Ой, то вгору, то в долину,
Ой, то в рожу, то в калину.

Роман зілля копає

Роман зілля копає – 2 рази
Та й сам його не знає – 2 рази
То Романе – бар вінець, бар вінець – 2 рази
Та й дівчатам на вінець, на вінець – 2 рази

Ой летіли дикі кози

Ой, летіли дикі кози
Залетіли в густі лози.
Я з щіткою, гребінкою
Веретеном, кужілкою.
Ой, летіла дика гуска,
Та й напала хлопців куска,
Ой, летіла дика качка,
Та й напала хлопців сплячка.

А вже весна

А вже весна,
А вже красна,
Із стріх вода капле.
Із стріх вода капле.
Молодому козаченьку
Мандрівочка пахне – 2 рази.

Рута і ворота

Рута і ворота – 2 рази

А хто ж воріт кличе? – 2 рази
Маленьке дитятко – 2 рази
А чим воно бавить? – 2 рази
Червоним яблучком – 2 рази
Чи же ж воно крає? – 2 рази
Золотим ножичком – 2 рази
Ой, ще нам замало – 2 рази
Ми ще вам додамо – 2 рази
Що ж ви нам додасте? – 2 рази
Корову з телятком – 2 рази
Ой, ще нам замало – 2 рази
Ми ще вам додамо – 2 рази
Що ж ви там додасте? – 2 рази
Хлопця з дівчиною – 2 рази
Ой, ще нам замало – 2 рази
Ми ще вам додамо – 2 рази
Що ж ви нам додасте? – 2 рази
Діжку з розчиною – 2 рази
Ой, ще нам замало – 2 рази
Ми вже не даємо – 2 рази
Бо ми не беремо – 2 рази.

Народні пісні

На вулиці музиченька грає

На вулиці музиченька грає
Погуляти мати не пускає.
- Ой, мамцю, мамцю,
Що ти наробила?
Там Василь чекає,
А ти не пустила.
Правда, люди, правда,
Що ж його робити?
Мабуть з Василечком
Хочуть розлучити.

Посилала мати мене до криниці:
- Принеси ти, доню, чистої водиці.
Тільки вийшла з хати
Василика стріла
Трішки постояла
Нічка пролетіла.

Правда, люди, правда
Сварилася ненька,
А хіба ж я винна,
Що я молоденька

Посилала вранці мене мати:
- Іди в поле доню жито жати.
Снопика пожала, сіла спочивати
Десь узявся Василько
Мені помагати.

Правда, люди, правда,
Що ж його робити.
А що ж мені мати
Буде говорити?

Говорила мати, та ще й сварилася:
- У кого ти доню така вродилася?
- Трішечки на тебе, трішечки на тата,
А хіба ж я, мамцю,
В цьому винувата?

Правда, люди, правда,
Що ж його діяти?
Поки молоденька
Кортить погуляти.

Послухай кохана дівчино

Послухай кохана дівчино,
Про що я тобі розкажу,
Що в моїм зажуренім серці
Я тугу велику ношу.
Як ворог зненацька нагряне
Я мушу іти на війну

Ми сядем обоє на коні
Тебе не залишу одну.
Ти будеш набої підносить,
Щоб легше нам ворога бить,
Як куля ворожая скосить.
Ти зможеш мене замінить.
Як стихнуть ворожі гармати,
Могилу мою не забудь.
Ти мусиш її уквітчати,
Щоб міг я спокійно заснуть.
Дівчина тяженько зітхнула,
Нічого не кажучи йому,
А тільки так ніжно всміхнулась
І руку подала йому.
О Боже наш, Боже ласкавий,
Ти в нашому серці живеш,
З'єднай же цю пару навіки
Коханню ж бо їх нема меж.

В саду ми сиділи

В саду ми сиділи,
Нам зорі світили,
А місяць над нами сіяв,
А ти щебетала, мов пташка у гаю,
А я все тебе цілував.
О, як би ти знала
Любов мою щиру,
То ти б не цуралась мене,
І ти б полюбила, як мати дитину
І серце віддала б своє.
А ти десь далеко
З іншими жартуєш,
За мене забула зовсім
А я сиротина без тебе сумую,
Не сплю та нічого не їм.

Видатні люди села

Яцко Остапчук (1873-1959 рр.)

Яцко Остапчук — визначний громадський і політичний діяч і посол до Державної Ради в Відні. Він вніс великий вклад у пробудження Збаражчини (1873-1959 рр.).

Народився 4 січня 1873 року в Нижчих Луб'янках Збаразького повіту. Його батько Дмитро і мати Юстина з дому Кальба, яка походила з Красноселець, були заможними господарями (мали понад 100 моргів землі). Батько його був якийсь час послом до Галицького Сейму від Української Радикальної Партії.

Дмитро Остапчук мав чотирьох синів: Яцка, Володимира, Лева і Василя. Володимир, помер молодим хлопцем.

Яцко Остапчук одружився з Марією Пастушенко з Луб'янок Вищих. У них було 5 дочок і два сини.

Найстарша дочка Анда закінчила Віденську консерваторію і була примадонною Українського Театру в Ужгороді. Померла в Ужгороді в 1949 році.

Дві дочки Я. Остапчука жили в Америці: Ольга, дружина лікаря Д-ра Емеріха Різдорфера, і Мирослава, одружена з інженером Іваном Калиновичем, бувшим підполковником Української Армії.

Четверта дочка Ірина, замужем за професором С. Сидором, жила в Ужгороді, а п'ята, Дарія, одружена з бувшим чеським урядовцем Войтихом Пісачеком, жила в Старій Болеславі біля Праги. В районі старої Болеслави Жив також син Я. Остапчука Володимир із своєю родиною.

Другий син Дмитро, був арештований мадярами після захоплення Карпатської України і замордований в Бичкові 23 березня 1939 року, разом з інженером Миколою Литвицьким. Обох закололи мадярські терористи багнетами і закопали в гною, заборонивши поховати їх на цвинтарі.

Дві дочки Дмитра живуть на Словаччині, а син в Америці.

Думки і спогади з його життя

Рідне село і дитячий вік серед рідні

Моє рідне село – Нижчі Луб'янки - лежить на одну годину ходу від колишнього повітового містечка Збаража.

Нижчі і Вищі Луб'янки – це ніби одне село, бо тягнуться над тим самим безмежним потоком майже безперервним рядом. Обидва села мали за моїх часів, коли я там жив, біля 900 чисел і приблизно п'ять тисяч душ.

Мої батьки були середньо-заможні селяни, хлібороби. Мали кільканадцятьморгове господарство, якого вистачало на прожиття нашої невеличкої рідні. Замолоду батьки були дуже запопадливі і не посидющі і вони побільшували і розширювали те добро, яке передав їм дід, що жив разом з нами, і до якого мама додала два морги поля свого приданого.

Тато займався деякий час, крім господарства, ще й дяківством. При цьому зимовою порою учив грамоти сільську дітвору в церковній школі. Але той побічний хліб проївся скоро моїм батькам. Вони відмовились від нього і присвятили всю увагу господарству.

Зимово веретено не виходило мамі з рук, а літом мусіла сама копати, сапати і полоти в городі, бо не було кому її виручати.

Тато вганявся з кіньми за заробітками або спотикався за плугом на панському лані, аби відробити панові за випас нашої худоби на його пасовиську.

Ніч виганяла тата з дому, ніч приганяла його додому. Ніколи було й надивитись на нього, хіба в неділі й свята. Та й дід наш старенький не жив у нас на ласкавому хлібі. Він хвилинки не дармував. Перший вставав і останній лягав спочивати. Літом дід був на пасіці. Там він днював і ночував у колибі, яку сам собі поставив. Мав до 50-ти пнів бджіл. Восени дід повертався додому і привозив з собою дві-три бочки меду.

Не було дня, аби не приходив хтось до нас із сусідських дівчат чи молодиць. Одні на деньки, другі на вечорниці. Весело тоді в хаті, гамірно. Говорять про всячину, жартують, сільські новини торочать, колядують, щедрують. А дід підтягає за пряхами, своїм здоровезним, «грубим» голосом. Голос той розливається по хаті, що аж посуд бринить у миснику, аж вікна трясуться.

Часто розповідав нам дід про панщину, про те людське горе, якого дід зазнав сам на собі. Розповідав про службу у війську, де приходилось служити аж по двадцять п'ять років.

Дід Ячка Остапчука

Моя перша школа

Малим хлопцем я був вразливий та боязкий і тілесно розвивався слабо. А тому батьки мої вважали, що я не буду здатний до хліборобської праці, а тому найкраще послати мене кудись на науку, а ще краще – до школи.

В Луб'янках школи не було. Багато людей в селі були проти школи. Але батько мій переконував людей, що школа потрібна людям так само, як хліб, сіль, повітря і вода, і що наші найближчі потомки будуть сміятися із своїх батьків за те, що вони не розуміли цієї правди. І якщо ми хочемо перемогти тих, хто нас обдурює, то мусимо вчитися і бути мудрими і хитрими, такими як і вони.

Тож кілька господарів, які бажали щоб їхні діти навчалися грамоти, підшукали чоловіка середніх літ, скромного та маломовного. Вчителювання не було його головним заняттям. Він знався ще і на шевській справі. Учитель і швець, в одній особі, носив у тій самій своїй торбі букварі, таблички до писання, олівці й зошити, а при тім усе своє шевське причандалля.

Перший раз до школи повів мене дід. Школа була у Бохенчишиній хатині. До школи я привик і полюбив науку. За зиму я вивчив азбуку і помалу почав читати склади. На весну школа розійшлася. Батькам треба було дітей до помічі при всякій роботі. Мої батьки, захочені моїм першим успіхом в науці вирішили віддати мене в науку до сусіднього села Красносілець. Жив я у маминих родичів Кальбів (у Розношинцях). Від бабуні до школи було мені не близько, бо школа була не в Розношинцях, а в Красносільцях... Важко було мені човгати по снігах. Не раз плакав, пробиваючись до школи. Потім бабуня віддала мене до своєї старшої дочки у Красносільці. Тітка більше заставляла мене до роботи, та відмовляла від науки. Коли я захворів, батьки забрали мене додому. Після цього батьки, бачачи моє бажання вчитися, віддали мене в школу у місто Збараж. Школа містилася в монастирі польських монахів Бернардинів. Було два-три світські вчителі, які вчили української мови, співу й гімнастики.

Був у нашому селі лірник, Андрій Моть звався. Рідко попадалися на галицькому боці лірники такої міри, як цей дід Андрій. І голос мав несогірший і грав доволі вправно на своєму інструменті.

Мій тато шанував лірника Андрія і ніколи не шкодував часу побалакати з ним, як з людиною світовою, від якої можна було почути все щось цікавого та повчального.

Не раз доводилося слухати звуки козацької думи, пісні жалю і нарікання на Богдана за його гріх непростимий, що не сповнив надій, які народ покладав на нього. Часто проходив перед нашою уявою Нечай, козак одчайдушний. За ним Мороз, герой з-під Збаража, а там Бондарівна, Кармелюк і т. д. Дід Андрій розповідав про свої мандрівки, про Київ, про «сорок сороков» церков, про Печерську Лавру, золотою бляхою крыту, про Дніпро, славен-ріку та й про Хрещатик – теє місце, де давно колись прийняв хрест з усім народом князь Володимир Великий.

«Забив» мені лірник здорового кілка до голови оцими думами та оповіданнями про Київ, про кобзарів та про козацьке лицарство. Бо я бачив, що тут щось не так, як написано в історії Дідицького. Там Хмельницький просить «восточного православного царя», щоб той «зглянувся на козацтво і взяв під свою опіку весь руський православний мир, бо нікуди йому дітися перед лукавими ворогами». А тут виходить цілком інше. Народ нарікає на Богдана за те, що запродав його в московську неволю. Бо річ ясна, що віра-вірою, а москаль-москалем. Москалі, казав Андрій, чужі люди. Беруть нашого брата на сміх. Хохлами називають нас і мають нас за ніщо.

Але про Україну не вмів я сам нічого второпати. Та й пояснити не було мені кому. Ця тайна була ще довго закрита переді мною.

Перші сліди народного пробудження у Збаражчині в 1884 р.

У 1884 р., навесні, до Збаража приїхав перший раз «Руський Театр». Артистів привіз з Підволочиська мій тато, взявши з собою ще кілька возів з нашого села.

Люди, подивившись їхню комедію, не могли нарозказуватись, що то за комедію вони там бачили. «Не комедія, а чиста правда».

Зацікавились люди театром. Не жаліли ні часу, ні грошей.

«Театр учить наших людей» - говорив мій батько.

«Тут показано все, як на долоні: що добре, а що пuste й лихе. Все там показано так, що тільки дивися, вчися та бери собі за приклад. Вони ніби говорять: оце добре, то так і роби. А оце – бачиш сам – пuste, шкідливе, то це оминай і так не роби. Таким способом і треба відводити людей від пиятики і від іншої біди та лиха». Люди навчалися деяких нових пісень, які потім поширювались далі, від села до села. Від того часу почали в нас співати таких пісень як: «Розвивайся ой ти, старий дубе», «Ой поїхав князь Ревуха по морі гуляти», «Засвистали козаченки» і т. д.

Ті пісні підносили людей на душі і викликали перші зародки національної свідомості серед селянства Збаражчини. Помітно було, що під впливом тих нових пісень та дум, рідного слова повертались до свого народу деякі панки, що про них досі ніхто й не здогадувався, що вони «свої» люди. Таким був, наприклад, начальник повітового суду Дроздовський, заступник державного нотаря Жуковський, інспектор податкового уряду Маркевич, повітовий ветеринар Черлюнчакевич і другі.

Коли в тому часі помер у Збаражі лікар д-р Вітошинський, добрий, заслужений лікар, свідомий і прихильний до народної справи громадянин, то на похорон зібралось поважне число народу. Цей похорон можна вважати першою українською народною маніфестацією в Збаражчині.

Гімназійні часи

Після закінчення Збаразької школи, батько відвіз мене до Тернополя до гімназії.

В гімназії навчався і мій земляк Цісецький. Він був старший мене і завжди давав мені слухні поради.

Головним управителем гімназії був професор Олександр Барвінський – найкращий український педагог тієї доби.

Тут я познайомився з надзвичайно обдарованим земляком Сафатом Шмігером. Коли пізніше Сафат був студентом медицини у Кракові, його вважали «ходячою енциклопедією».

Таємна громада

Восени 1889 р. я став несподівано членом Таємної Громади при Тернопільській гімназії, яка ставила собі за завдання виховувати нашу молодь в національному дусі і готувати її до корисної громадської праці для народу.

Громада мала також свою таємну бібліотеку, в якій було чимало заборонених шкільною владою книжок.

В 1890 році в нашій Громаді почались жваві дискусії про постання світу. Серед молоді поширилось вільнодумство. Деякі учні почали голосити атеїстичні погляди. Деяких учнів за це було усунено з гімназії за поширення антирелігійних ідей, а мені директор порадив перейти до іншої гімназії.

Я вирішив перейти до української гімназії у Львові. Тут у Львові я познайомився із редактором «Народу» Михайлом Павликом та І. Франком.

Потім мені знову довелося повернутися в Тернопільську гімназію. Але незадовго мене знову вигнали звідти за мої політичні погляди. Я повернувся у своє село, але не перестав зустрічатися з моїм другом Шмігельським, якому я помагав визволитись від москвофільського дурману.

2 червня 1895 року я одружився.

Разом із моїми друзями ми продовжували свою політичну діяльність. У 1895 році ми перемогли на виборах до Сейму.

В листопаді 1896 р. відбулося народне віче в Збаражі, на яке приїхав Іван Франко і виступив перед народом. Після нього виступив Шмігельський та Антін Грицуняк (з с. Чернихівці).

Після віче у розмові Франко кілька разів звертався до мого тата, щоб він не перешкоджав мені займатися громадсько-політичною працею, бо вона корисна для народу.

Вибори 1897 року ми програли.

Навесні 1898 р. були призначені додаткові вибори в окрузі Тернопіль-Збараж-Скалат. Кандидувати на посла в нашій окрузі згодився І. Франко. 16 травня 1898 р. було початком велетенської своїми розмірами і своїм піднесенням виборчої агітації за Франка. То були незабутні дні, які мали вплив не тільки на сучасників Франка, але на їх дітей і внуків.

Але темні сили – свої і чужі – все робили, щоб не допустити до вибору Франка. Вибори було сфальсифіковано.

У 1907 році було висунуто мою кандидатуру у виборах до парламенту. На цих виборах я здобув перемогу. І 25 червня 1907 року я вже був присутній на першому засіданні послів. А в грудні 1907 р. я виступив у Віденському парламенті, як генеральний бесідник опозиції з промовою проти бюджету. Парламентські кола поставились до моєї промови поважно.

В квітні 1911 року було проголошено нові вибори до парламенту. Я не хотів більше кандидувати, але друзі висунули мою кандидатуру знову. Виборча агітація проводилась мляво і ми програли ці вибори.

З 1912 р. я переїхав жити у Закарпаття на запрошення моїх рідних і знайомих і там продовжив свою політичну діяльність.

Дмитро Атаманець (1882-1992 рр.)

Дмитро Атаманець
з дружиною Марією

Дмитро Атаманець – оперний та концертно-камерний співак, хоровий диригент, режисер, педагог, церковний та громадський діяч). Народився в с. Нижчі Луб'янки Збарзького району. В 1913 р. виїхав до Детройту. У 1921 р. переїхав до Чикаго. Організував українську школу для дітей, хор ім.Лисенка. Ставив на сцені українські опери

Іван Атаманець (1886 – 13. 12. 1985 рр.)

Іван і Надія Атаманці
сином Богданом

Народився в с. Нижчі Луб'янки, Збарзького р-ну. Диригент, громадсько-культурний діяч. З 1913 року був у США. У 1926 році заснував Український національний хор «Думка» в Детройті, з яким до 1953 року виступав у США та Канаді. Він вважав українську народну пісню сильним чинником пропаганди національного мистецтва. Саме за її допомогою він зумів відчинити чужинські двері для української музики й домогтися визнання

українців одним «із найспівучіших народів світу». Хор «Думка» утримував передові позиції виконавця й пропагандиста української пісні на заокеанських берегах,

здобував перемоги на конкурсах хорів Північної Америки. Його чули в багатьох містах США та Канади. Керував українською школою, духовним оркестром, Почесний голова Комітету українських студій в Іллінойському університеті.

Іван Атаманець – довголітній голова Товариства «Січ» у Нью Йорку, директор Щадничо-Будівельної Спілки, Радний Україн. Робітничого Союзу, засновник першого Комітету Збаражан у Нью Йорку. Провідний член Товариства Збаражан в його фінансовій Комісії, активний і жертвенний член української спільноти в Америці.

Брати Атаманці були визначними пропагандистами української пісні на заокеанських берегах і своєю діяльністю заслужили на те, щоби їх пам'ятали нащадки.

Андрій Гаврилюк (1886-1958 рр.)

Народився в с. Нижчі Луб'янки Збаразького району, лікар. Під час визвольних змагань 1918-1920 рр. був головним лікарем 3-ої і 7-ої бригади УГА. Громадський діяч – голова філії «Просвіта», кооперативи «Сила». Голова Повітового Народного Комітету, Міської Управи, Міщанського Народного Банку, Української Демократичної Партії.

Емігрував в США, боячись переслідувань більшовиків. Помер на еміграції в США 1958 р.

Галешук Лука (1906-1965 рр.)

Народився в с. Нижчі Луб'янки Збаразького району в сім'ї селянина. Вчитель і поет. Закінчив Тернопільську учительську семінарію. Вірші почав писати ще в школі. За революційні виступи «сидів» у в'язниці. Польська влада не давала роботи. Працював в господарстві дружини. У 1939 р. почав працювати в школі. З 1941 р. працює в Львові у видавництві. Писав вірші, публікувався на сторінках преси. Видав поему «Морозенко», «Богдан Хмельницький під Збаражем». Вірші його – інтимна, пейзажна, громадсько-політична лірика. Основні мотиви – заклик до революції, доля селянина-трудівника, одухотворена природа.

Майже в кожному вірші звучить заклик до волі, та й цілий цикл віршів поет назвав «Пісні про волю».

Поезії Л. К. Галешука дуже актуальні у наш час, час відродження української нації. Струнами свого серця поет торкається тих днів, що увійшли у минуле. Герой його нації борець за волю, за незалежність України.

Чом схилився срібний клен,
Чом береза так шумить?
Он боєць тут впав один
За це сонце, що блищить
Впав за луки золоті,
За потоптані поля,
За сліди батьків святі...
О зложи і ти вінки
Тіням слави поклонись.

1926 р.

Поетична творчість нашого земляка багатогранна і багатожанрова. Є в нього і пейзажна, інтимна, громадсько-політична і революційно-патріотична, соціальна лірика. Головним мотивом його віршів є вболівання за долю людини-трудівника, є вірші заклики. У віршах Л. Галешука чути голос

епохи того часу, голос жалю, і розпуки, голос печалі й гордості за героїчний народ.

Мрія

Я зложив собі велику мрію
Про свободу золоту.
О хай буйний вітер віє
По зеленому степу!
Хай мої розносить думи,
Хай мов молотом дзвенить,
У душі моїй тихі струни
І хай серце запалить!
Я зложив собі бурхливу мрію,
Що устануть всі брати
І порвуть ланцюг залізний
Та в вишні вже їм рости.

1922 р.

У середині вересня 1930 р. під час пацифікації заарештовано було і Луку Галещука. Правда, довго його не тримали.

Ця подія знайшла своє відображення в його творчості. Більше двох десятків віршів датовано 1930 р.

Я на волі ріс,
Волею квітчав ся,
Я до сонця серце ніс,
Зорями вкривався.
І вітри мене
Буйні обнімали
І душа моя вогнем
Кликала у далеч.
Хто ж мені поклав
На віконця ґрати?
У мені росла, цвіла
Сила мрій крилатих.
Я ж немов той птах
Вольний вилітаю
На орлиний синій шлях

Із-за ґрат в безкрає.

1930 р.

Я бачив, як під канчуками
Мій брат упав малий.
Як кров його текла струмками
А він сміявся, катюга злий.
І мати над ним не ридала
Мов статуя вона
Над ним бліда й німа стояла
І біль в душі лунав.
О брате мій, за що невинну
Твою пролито кров?
Ти сонця лиш ясне проміння
Всім ніс, в душі любов.
Ти ж волі лиш хотів святої
Для друзів і братів.
Ти ж лиш хотів, що би весною
Твій рідний край все цвів.
Що би вільному чорнозему
Сіяв робочий плуг,
Щоб орач співав поему
І жив твій брат і друг.
За що ж тебе, за що убито?
Я чув твої пісні,
Яких не любив неситий
Вони йому страшні...

1930 р.

Крім поезії про волю в багатьох його творах лунає мотив соціальний. Будучи сином селянина, живучи на селі, Л. Галещук добре знав тяжку селянську дійсність 20-30 років за часів Польщі Пілсудського і Ридза-Смілого. Поет правдиво змальовує голодних дітей, що в'януть мов квітки, «вузьеньку ниву», «дрібне колосся», поневолений труд селянина-українця на панській ниві.

Окреме місце в поетичному доробку Л. Галешука займає інтимна та пейзажна лірика. Природа в поезіях Л. Галешука жива, діюча сила, вона тепло і ніжно відчуває людське тепло, допомагає людині в її радощах й горі.

У наш такий відповідальний і напружений час поезія Л. Галешука підносить дух народу, гартує його сили, дає енергію до дальшої боротьби за світле майбутнє матері-України.

Гевко Богдан Матвійович

Народився у 1940 р. у с. Нижчі Луб'янки в сім'ї хліборобів. Син Тимофія Гевка. Закінчив Збаразьку СШ № 2 ім. І. Франка. Вищу освіту здобув у Львівському сільськогосподарському інституті. Працював інженером на Тернопільському комбайновому заводі. Закінчив аспірантуру при Українській сільськогосподарській академії. Успішно захистив дисертацію на звання кандидата наук. Працював викладачем, завкафедрою Тернопільського політехнічного інституту. 1986 р. Б. Гевко захищає докторську дисертацію. В 1989 р. Уряд України присвоює йому звання «Заслужений винахідник і раціоналізатор України», а в 1990 р. Інженерна Академія України за його заслуги в машинобудуванні присвоїла йому звання академіка.

Тимофій-Матвій Гевко (1914-1985 рр.)

Роки свого життя Тимофій Гевко, Герой соціалістичної праці, довголітній голова колгоспу провів у рідному селі Нижчі Луб'янки. Дуже любив землю, хліборобську працю. Зумів піднести культурно-освітній рівень свого села. Побудував нове приміщення школи-десятирічки, сільського будинку культури, найкращий пам'ятник односельчанам, що загинули у другій світовій війні (скульптор Л. Гром). Побудовано будинок торгівлі, прокладено тротуари. Піднявся матеріальний рівень села.

Роман Дудинський – (1880-1920 рр.).

Народився Роман Васильович Дудинський 18.03.1880 р. в с. Нижчі Луб'янки Збаразького району. Закінчив гімназію у Тернополі у 1908 р., потім Львівську політехніку у 1913 році. Від серпня 1914 р. командант (комісар) сотні УСС, брав участь у боях над Золотою Липою і Серетом, на горі Лисоня. В УГА командував запасним Кошем УСС у м. Станіслав (нині Івано-Франківськ). Від початку 1919 р. – другою Коломийською, згодом – 13 бригадами. Після переходу УГА за Збруч потрапив навесні 1920 р. в більшовицький полон; Вивезений був у концтабір Кожухов біля м. Москви, у якому загинув 14. 07. 1920 р.

Григорій Славута

Правник Григорій Славута народився в селі Нижчі Луб'янки, повіт Збараж. Був поручником УГА. За польської окупації був суддею в Радехові й діяльно працював на громадському полі.

Іван Петравський

(Із спогадів Цісецькиого Є. Б.)

В першій половині ХХ ст. в селі Нижчі Луб'янки, на «Кавалку», біля млина, жив дуже розумний і надзвичайно талановитий чоловік – Іван Петравський (Петровський). Він народився приблизно в 1905 р. Сім'я його була бідна. Жили завдяки тому, що мали власну крупарку (мололи людям гречану крупу, пшоно).

Крім Івана був у сім'ї ще один син, який після одруження став жити в Гущанках теперішнього Підволочиського району.

Будучи інвалідом дитинства, Іван Петравський жодного дня не вчився в школі. Він самотужки навчився читати і писати і став добре освіченою людиною. Він дуже гарно писав, мав чудовий почерк, багато читав, мав власну бібліотеку, яку весь час поповнював. Бібліотека його налічувала більше сотні книжок. На той час це було дуже багато.

Цей чоловік дуже гарно малював і писав вірші. Йому подобалася сусідська дівчина Ганна Кошіль (Карпова). Їй присвятив цілу збірку віршів.

Жителі Нижчих і Вищих Луб'янок знали Івана Петравського, як доброго фотографа і зараз ще зберігають фотографії, зроблені цим майстром.

У нього не було власної сім'ї. Після смерті батьків залишився сам. Жити було дуже важко. Йому порадили будинок-інтернат в с. Підкамінь, Львівської області. Там Іван Петравський не тільки жив, але й працював художником-оформлювачем. Там і долю свою знайшов, одружився. Близько 20 років прожив в будинку-інтернаті. Постійно підтримував зв'язок з сусідами, односельчанами: писав листи, приїжджав в гості. В 70-х роках у будинку-інтернаті він і помер.

Кравчук Зеновія (04.11.1952)

Народилася в мальовничому місці між Синявою і Нижчими Луб'янками Збарзького району (ліс). Коли їй було 2 роки – сім'я перейшла жити у с. Н. Луб'янки.

Ще перед школою почала складати невеличкі віршики. Пародії до пісень складала навчаючись у школі, працюючи в городній бригаді. А от коли у 1998 році поїхала на заробітки в Італію, то заговорила віршами: Свою тугу і біль за Батьківщиною, родиною виливала у віршах та піснях.

Ось що згадує пані Зеня

Доля закинула мене, як і багатьох моїх односельчан та співвітчизників у країну, де зовсім інші звичаї, мова. Коли було важко – пісні рятували нас. Щоб заповнити порожнечу, яка оповивала мене (адже ми були без сім'ї, без родини) я писала і пишу вірші. Пишу те, що відчуваю. Гумор додає сили. А коли на серце найде туга, то і вірші далекі від сміху.

У 2009 році пані Зеня видала збірку своїх віршів та гуморесок про українців – заробітчани в Італії «Цвітуть піонії на чужині». Ось деякі з них.

Молись!

У кожна мить свого життя,
В добрі, а чи то в горі,
Ти до Всевишнього молись –
Так матінка говорить.

Молись, як сонечко встає
Й коли зайде за обрій,
Молись, коли в тривозі ти,
Молись, коли і добре.

Молись, коли в дорогу йдеш
Й коли прийдеш з дороги,
Зайдеш в оселю ти свою –
За це подякуй Богу.

Молись, коли з дороги збивсь.
І потерпиш поразку,
До Милосердного молись –
І він пошле ще ласку.

Чи в розпачі ти, чи в безнадії,
Ти віри в Бога не втрачай,
Молися щиро ти до Нього,
Він всюди нам допомагає.

2009 рік.

Ніби лелеки

Коли поїдеш в край чужий,
За гори і долини,
Тоді лиш визнаєш ти ціну
Своєї Батьківщини.

Яка багата в нас земля,
Який народ привітний,
Які красиві в нас жінки,
Дівчата – наче квіти.

Була в дитинстві в мене мрія
Поїхати далеко,
Дивилась часто, як летять
У теплий край лелеки.
Доля так склалася моя,
Що тут, в краю чужому
Я зрозуміла, чом лелеки
Завжди вертаються додому.

Заробітчани

В країні сонця й мандарин
Є українець не один –
Поїхали, щоб заробляти
І вдома діри полатати
А в українському житті
Тих дір неначе в решеті.
А жінки наші – ніби швачки,
Що латки ставлять на болячки.
Бо Кучмі Льоні без різниці –
Кохані ми, а чи дівиці,
Лиш заслужили ми оцінки
«Жінки Легкої поведінки».
Керує злодійня в законі,
Вони при грошах, при короні,
А ми ніхто, а ми – воли,
Нам злидні копняка дали.
Тому й ми тут, ми кладе стіни (нелегали)
Без прав, гарантій, без родини,
Нелегко нам ось тут живеться,
Не сміх, а мат назовні рветься.
Проходим інститут зневаги,
Здоров'я пуд кладем на ваги,
Зарплата всьому компенсація
Та досить рідко лине щире «Граціє» (дякую)
У сні приходять рідні діти,
Вже й син дарує комусь квіти

Внучата вже пішли до школи –
Це ж не повториться ніколи.
Із фото й відеокасети
Життя відтворюєм сюжети:
Смертей, народження, весіль,
А в кожній це на рану сіль.
Задовга байка, де ж мораль?
Ось так і «гартувалась» сталь.
Тому в країні мандарин
Є українець не один.
Мріють, щоб більше заробляти
І вдома діри полатати,
Щоби не бути в чужині,
А на своїй святій землі.

Далеко від дому, від сім'ї охоплює невиносима туга, яку
може відчувати тільки людина, що перебуває в чужині.

Ми маємо свою церковну громаду, у святкові дні,
наприклад у День матері, готуємо невеличкий концерт.
Співаємо пісні, в яких виливаємо свою тугу, свій біль,
розказуємо вірші, написані тут, далеко від Батьківщини.

Жінки на чужині

Матері, жінки, дружини,
Що проживають на чужині,
Про вас я хочу розказати
Про нас – я також мати.
Поїхали ми в край чужий
Не на потіху чи розваги,
Сім'ю покинули, дітей,
Здоров'я пуд кладем на ваги,
Додому звісточку даєм,
Як добре в чужині живеться.
Ніхто не зна, як часто нам
Гірка сльоза на груди ллється.
Без матері вже виріс син
І дівчині дарує квіти,

Живе він в хаті сам-один –
Страждаєм ми і наші діти
О Боже милий, поможи
На ноги стати Україні,
Щоби не було в нас розлук
І матері не жили на чужині.
2005 рік.

Гілочка цвіту з дому

Дякую, Марійко,
За гілочку цвіту,
Що ти мені передала
На інший край світу.
Цілувала квіти,
Сльозами вмивалась.
Чому така доля
Нам гірка дісталась?
Що не можемо вдома
Цвітом милуватись,
Мусимо по світу
Гроші заробляти.
Дітей залишаємо
І стареньку маму,
Що ж це, люди добрі,
Вже сталося з нами?
2009 рік.

Чужина

Зі мною сіра чужина,
Хоч край тут і тепліший,
Та тільки рідна сторона
Для мене наймиліша.
Чуже сонце, чужі квіти,
Чужий вітер віє,
Чужа хата, хоч і тепла,
Та чомусь не гріє.

Тут я тільки тимчасово,
Неначе гілка в полі,
Без коріння я засохну,
Хоч води доволі.

А коріння моє там –
В рідній Україні,
Тому й холодно мені
В цій теплій чужині.

2003 рік.

А бувало й так, замість того, щоб плакати ми сміялись.

Дід – Хитрун

Посадив дід бараболі
В себе на городі,
Щоб зібрати урожай
Восени, та й годі!

Сапав він їх, підгортав
Як довів до діла,
То вже мусив пильнувати,
Щоб вони допіли

Бо в нас такі люди є,
Не люди – людиська,
Вкрадуть тобі, що побачать,
А картопля ж близько!

Якось дід вночі підгледів,
Як злодій підкрався,
То й задзвонив у міліцію –
Сам іти побоявся.

- Міліція! Міліція!
Приїдьте швиденько,
Крадуть в мене бараболі,
Рятуйте, рідненькі!!!

Голос в трубці відповів:
- Патрульна машина
Враз приїхати не може –

Немає бензину.
А дід хи-и-трий!!!
Через хвилю знов дзвінок подав:
- Хлопці, їхати не треба,
Я всіх повбивав!
Мав пістоля я старого,
Стріляв так, як міг,
То не втік ні один злодій –
В бараболях зліг.
Через три хвилини в діда
Слідчий, прокурор,
Дві машини міліцейські
Й омовців взвод.
Тут до діда сам полковник,
Із ним судексперт:
- Ану, діду, зізнавайся,
Де твій пістолет???
Пістолета я не маю,
Злодії втекли,
А скажіть-но, де бензину
Так швидко взяли???
2009 рік.

Криза

Якось так дядько Пилип
Добре міркував:
- Треба мудро вкласти гроші,
Не ловити гав.
Як маю я з коровою
Возитись щодня –
Годувати, гній згортати,
Продам її я!

Як продам свою корову,
В банк гроші вкладу,
Там процент дають високий –

Ото заживу-у!

Як подумав, так зробив –
Заніс, гроші вклав,
Цілий рік він на проценти
З нетерпінням ждав.

- Ну, нарешті... Йду заберу,
Покупки зроблю,
Жінці на процент високий
Щось нове куплю.

Величаво в банк заходить,
Книжку подає:

- Будьте добрі, а скажіть-но,
Що там в мене є?

Хочу дещо я купити
Й заплачу за газ,
Не тримаю вже корови,
Настав кращий час!

- Це все добре... але криза!
Я грошей не дам, -
Мило усміхнулась
На касі мадам.

- Яка криза?

А де гроші, які я поклав,
Скажіть мені, люди добрі,
Хто їх в мене вкрав?

- Ніхто їх не крав! Вони є...
І будуть лежати,
Та не знаємо, коли
Зможете їх взяти.

- А за газ чим заплачу?
Скажіть... вже не мучте!

- Не журіться, через місяць
Вам його відключать.

Використана література

1. *130 років від дня народження Дудинського Романа Васильовича (18. 03. 1880 – 14. 07. 1920) – військового отамана УГА* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2010 рік: Збаразька центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж: [б. в.]. 2009.- С. 16-17.
2. *70 років від дня народження Гевка Богдана Матвійовича (24. 01. 1940) – інженера, вченого, педагога* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2010 рік / Збаразька центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа: Збараж: [б.в.]. 2009. – С. 14-15.
3. *Атаманець, Д. Нижчі Луб'янки* [Текст] / Д. Атаманець // Збараж і околиці в спогадах емігрантів.- Т.: Тернопіль, 1993. - С. 184-186.
4. *Бабій, П. Галещук Лука Кирилович (псевдо. – Атаманець; 1906, с. Нижчі Луб'янки, нині Збараз. р-ну – 1965, там само) – педагог, поет* [Текст] / П. Бабій // Тернопільський енциклопедичний словник. – Т. – 2004. – Т.1: А-Й. – С. 326.
5. *Бомба, І. Андрій Гаврилюк* [Текст] / І. Бомба // Збаражчина: зб. ст., матеріалів і споминів / ред. В. Жила. – Нью-Йорк, Торонто, 1980. – Т. 1. – С. 510: фотогр. – (Наукове товариство ім. Шевченка).
6. *Весна, Х. Атаманець Іван (1882, за ін. даними – 1886, с. Нижчі Луб'янки, нині Збараз. р-ну – 13. 12. 1985, м. Гемптретк, шт. Мічіган, США) – диригент, громадсько-культурний діяч* [Текст] / Х. Весна // Тернопільський енциклопедичний словник. – Т. – 2004. – Т. 1: А-Й. – С. 56.
7. *Волинський, Б. Гаврилюк Андрій (1886, с. Нижчі Луб'янки, нині Збараз. р-ну – 21. 12. 1953, м. Когус, шт. Нью-Йорк, США) – лікар, громадський діяч* [Текст] / Б.

- Волинський // Тернопільський енциклопедичний словник. – Т. – 2004. – Т. 1: А-Й. – С. 316.
8. *Волинський, Б. Гевко Богдан Матвійович (24. 01. 1940, с. Нижчі Луб'янки Збарз. р-ну) – інженер, вчений, педагог* [Текст] / Б. Волинський // Тернопільський енциклопедичний словник. – Т. – 2004. – Т. 1: А-Й. – С. 34: фотогр.
9. *Гаєцький, Ю. Вишнування Дмитра Атаманця* [Текст]: замість біографічного нарису / Ю. Гаєцький // Збаражчина: зб. ст., матеріалів і споминів / ред. В. Жила. - Нью-Йорк, Торонто, 1980. – Т. 1. – С. 487-488. – (Наукове товариство ім. Шевченка).
10. *Гасай, Є. Дудинський Роман Васильович (18. 03. 1880, с. Нижчі Луб'янки, нині Збараз. р-ну – 14. 07. 1920, табір Кожухов біля м. Москва, нині РФ) – військовик, отаман (майор) УГА* [Текст] Є. Гасай, В. Ханас // Тернопільський енциклопедичний словник. – Т. – 2004. – Т. 1: А-Й. – С. 543: фотогр.
11. *Жила, В. Григорій Славута* [Текст] / В. Жила // Збаражчина: зб. ст., матеріалів і споминів / ред. В. Жила. – Нью-Йорк, Торонто, 1980. – Т. 1. – С. 571. – (Наукове товариство ім. Шевченка).
12. *Колодій, В. Іванові Атаманцеві* [Текст]: замість біографічного нарису / В. Колодій // Збаражчина: зб. ст., матеріалів і споминів / ред. В. Жила. - Нью-Йорк, Торонто, 1980. – Т. 1. – С. 489-491. – (Наукове товариство ім. Шевченка).
13. *Корбутяк, Д. Яцько Остапчук* [Текст] / Д. Корбутяк // Збаражчина: зб. ст., матеріалів і споминів / ред. В. Жила. – Нью-Йорк, Торонто, 1980. – Т. 1. – С. 564-565. – (Наукове товариство ім. Шевченка).
14. *Малевиц, А. Лука Галеицук (1906-1965)* [Текст] / А. Малевиц // Літературна Збаражчина. – Збараж: Медобори, 1996. – С. 53-64.
15. *Мельничук, Б. Славута Григорій (12. 10. 1885, с. Нижчі Луб'янки, нині Збараз. р-ну – 30. 11. 1970, м. Парма,*

- США) – правник, військовик, громадський діяч [Текст] / Б. Мельничук // Тернопільський енциклопедичний словник. – Т. 4: А-Я (додатковий). – С. 567.
16. *Народний рух України на Збаражчині. Шляхи утвердження* [Текст] / літ. запис Залевський І, А., Сорока Т. І. – Кн. 2. – Т.: Лілея, 1997. С. 130-132.
17. *Нижчелуб'янська сільська рада* [Текст] // Книга пам'яті України: Тернопільська область 1. – Львів: Каменяр, 1995. – С. 729-733.
18. *Нижчелуб'янська сільська рада* [Текст] // Реабілітовані історією: Книга пам'яті Збарзького району. – Т.: Збруч, 2006. – С. 460-478.
19. *Остапчук, Я. Подих з недавньої бувальщини* [Текст]: думки і спогади з мого життя / Я. Остапчук // Збаражчина: зб. споминів. ст. і матеріалів / літ. ред. Д. Корбутяк. – Торонто: накладом Об'єднання Збаражан Америки і Канади. – Т. 17. – С. 181-417.
20. *Халупа, Н. Гевко Тимофій – Матвій Степанович (22. 12. 1914. с. Нижчі Луб'янки, нині Збараж. р-ну – 08. 09. 1975, там само – колгоспник, Герой соц. праці (1966)* [Текст] Н. Халупа // Тернопільський енциклопедичний словник. – Т. – 2004. – Т. 1: А-Й. – С. 341.
21. *Чорнобиль... Трагедія... Пам'ять...* [Текст]: інформ. довідка / Збаразька центр. б-ка. метод-бібліогр. від.; підгот. Т. Кульпа. – Збараж: [б. в.]. 2008. – С. 8-10.

Зміст

Географічне положення і початки села	3
Духовне життя села	5
Культурно – просвітницька діяльність	9
Січове стрілецтво	11
Масові пацифікації	13
Культурно-просвітницька діяльність вул. Кавалок	19
Комуністичні репресії	22
Спогади репресованих односельчан	27
Обпалені полум'ям війни	41
Операція «Вісла»	55
Спогади людей, які були переселені	57
Роки відбудови	61
Освіта і культура	61
Влада на селі	72
Медицина на селі	93
Ветеринарна медицина	94
Поштове відділення	95
Дзвони Чорнобиля	95
Народний рух	96
Союз Українок	100
Економіка села	105
Спортивне життя	109
550-річчя села Нищі Луб'янки	116
Революція гідності	123
200-річчя Т.Г. Шевченка	125
Духовні святині села	128
Легенди про походження села	137
Весільні обряди та звичаї	137
Весільні пісні	140
Гаївки	147
Народні пісні	149
Видатні люди села	152
Використана література	176

